

არსენალი

არსენალი
პირველი
პერიოდიკული

1981 26 აპრილი - 9 მაისი, 2013 წ. სპეცდრო-ანალიტიკური ჟურნალი უანი 2 ლარი

ვის და რატომ არ სურს
გვიტოს ომის
ფეხლებიან გამოქიზება?

ახალი რუსული
БТР-ები იკვანიკებულ
აფსაზეთში

1425

2013

საღვთობის
გველგობრებების
გამოსაგდაგად

რას გვექვს
BLACKSEAFOR-ი?

ISSN 1987-5061

**საპეარო
თავდაცვის
აპგუნალოროგა**

18

**ქართველგა
თუჩქეთუი
აგვისგოს მოგ
ლაჩჩილუგს
უგქერნალა**

12

**საგუგუნო
ავიაცია**

41

**თუითგაველი
ნალგსაგუოჩხნუბი**

34

**„ანგულოფთა“
ხველჩი**

38

**ავგოგაგური
„გუჩგუა“**

53

სარჩევი

საქართველოს
სამშენებლო
სამსახური

- 4** **სამხედრო სიხარული** კალიფორნია
- 7** **ვის და რაშია არ სურს პატივს მისი დაბადების ბაჟიტივა?** სიხარული
- 8** **ახალი BTP-ები რეაგირებენ ავსტრალიაში** საერთო
- 11** **რის გვერდს BLACKSEAFOR-ი?** სადაცა
- 12** **ქართველმა თურქეთში პატივს მისი დაბადების ბაჟიტივა** ინგლისი
- 15** **რა ჯდება გავრცელებულს ფაქტს ერთი საათი?** სამხედრო პერიოდი
- 16** **კავშირები მოქალაქის მიმართ** კავშირი
- 18** **სადაც თანამშრომელს კავშირები და პატივს მისი ბაჟიტივა** ფაქტი
- 21** **სადაც გვირგვინი და მისი პერიოდი** ინგლისური პერიოდი
- 25** **ნადავს შედეგად მისი გავრცელება** პერიოდი
- 30** **500 ფაქტი პერიოდის ინგლისური** სადაცა
- 34** **თითოეული ნადავსი** სადაცა
- 38** **„სადავსი“ ნადავსი** ინგლისური პერიოდი
- 41** **სადავსი პერიოდი** 100 ფაქტი
- 44** **ნადავსი პერიოდი** კავშირები
- 46** **სადავსი პერიოდი II პერიოდი** სამხედრო პერიოდი
- 50** **რეაგირებენ პერიოდის პერიოდი** კავშირები
- 53** **არსებული** „არსებული“ ინგლისური
- 53** **პერიოდის „არსებული“** „არსებული“ ინგლისური

კვლევისგან

საქართველოში კვლევის შედეგად გაცხადდა, რომ გავრცელებულია 11% ძალიან ცუდებს ქართულ არმიას, 42% — კარგად, 27% კი საშუალოდ. სახელმწიფო ინსტიტუტების რეკომენდაციებს შორის ქართული არმიის შეფასება ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია კვლევის შედეგად, რაც ნაშედეგად მისაძლეველია.

თუკი საქართველოს შეიარაღებული ძალები კიდევ უფრო გამჭვირვალე გახდება და აღდგება ვისევე წლებში არმიას და საზოგადოებას შორის თითქმის ჩატყლილი ხედი, ქართული ვერის პრესტიჟი შესაძლებელია კიდევ უფრო ამაღლდება.

უძრავად საქართველო უფრო მეტი ერთობა და თანამშრომლობა სამხედროებსა და მოქალაქეებს შორის, რადგან არსა საზოგადოების განუყოფელი ნაწილია და მისაძლეველს სრული უფლება აქვს (რა თქმა უნდა, სადუღოების დაცვის გათვალისწინებით), თუ რაღაც ცხოვრობს და სულდგმოქმედებს სამშობლის დაცველებას.

შთავარი რედაქტორი
ირაკლი ალადაშვილი
 პასუხისმგებელი რედაქტორი
თემურ ჩაჩანიძე
 კომპიუტერული უზრუნველყოფა
ლათო მონიაშვილი

შურადღება!
 გააოცდებით „არსებული“
 და მიიღეთ შიგ.
 ორ კვირასი პერიოდი!
 ტელ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის მუშაობისთვის
 მხარდების გადამხდელს
 პირდაპირად

გადამხდელის მხარდებელი
 22.04.2013

გაზეთი „კვირის პალიტრის“
 მხარდებელი ©
 რედაქციის მხარდებით:
 თბილისი, ირემაძის ქ. N49
 ტელ: 238-83-07 (21)

სარედაქციო მხარდებით:
 ტელ: 237-78-07; 238-78-70
 email: arsenal@palitra.ge
 შურადღები გააოცდით
 ორ კვირასი პერიოდს
 პირდაპირად

...როგორც უანგანტიკური ქანის ვილგუი

ბაჭებუქისა და მუშტების ქვიის მიუხედავად, ნაკლებად სავარაუდოა ჩრდილოეთ კორეამ გაბედოს და სამხრეთს თავს დაესხას, თუმცა სიფრთხილეს თავი არ სტკივო, იფიქრა სერვის ზღისუფლების მოკავშირე აშშ-მა და ქვეყანაში ქიმიური დაცვის 23-ე ბატალიონი დააპირუნეს, რომელიც ჯერ კიდევ 2004 წელს გაიყვანეს.

ბატალიონის 250 უჯრისკაცის აღჭურვილობაში ქიმიური, ბიოლოგიური და რადიაციული დაცვის კოსტიუმების გარდა, iRobot PackBot-ის რობოტებიც შედის.

საჭიროების შემთხვევაში ბატალიონი აშშ-ისა და სამხრეთ კორეის არმიების დაუმარტება ამჟამად კი ამერიკელთა შიორე ქვეითი დივიზიის განკარგულებაშია, რომელიც სერვისის ჩრდილოეთით, კემპ-ხენტილიშია განთავსებული. ბაზაში ჩასვლა უჯრისკაცებმა აღჭურვილობისა და ტექნიკის ხაფანგ-შინსტრაციო ჩვენება გაძიარეს, რაც ერთობ საინტერესო სანახაუი იყო და რადიაციო ფანტასტიკური ფილმის სიუჟეტს პავუდა.

21-ე საუკუნის „ლონ ქონოვანი“ მზადი

თქვენ გვინათ რაინდები ვადა მუნდანი? სულაც არა და მის დასტურად ეს ფოტოსურათიც გამოდგება.

სებური-პუსი დიდ ბრძანებში ერთ-ერთი უსტეველი ციხესიმაგრე და იმდროულად, ქვეყანაში ერთ-ერთი მსხველი კომპლექსია სასაფულო დავსვენისთვის. სეზონის გახსნასაც აქ გამოჩვენვლად აღნიშნავენ — რაინდთა ტურნირით.

აპრილის დღეგმოსთან ერთად, ციხე-კოშკის კვლევების ასობით მონახალსე იფრის ხელმე თვის, რათი ქვეითად თუ ამხედრებულმა, ხელში ხმლითა თუ შუბით, თვი რაინდის შეგერძის. აღნ ვახზებია“ კი ნებური-პუსისან არცთუ ცოტანი იქ რბინებთან და არის ცხენების ჭიხენი, აღმების ფრიალი, აბერის ვლარქნი და მახეილია ნახაზუხი.

არაგოგაქვლინგაელი იარაღი გარტოა არაგოგაქვლინგაელია?

აშშ-ის შიარაღებული ძალები აპირებს ღლინობით დიღარი დახარჯოს იმ ბიოლოგიური ეფექტის ძირეუქვიანად შესასწავლად, რმელსაც ადამიანზე არამომაკვლინგაელი ქვეტეკული იარაღი ახდენს.

მელი საიქმელია, ამერიკელი სამხედრობი ამ საკითხმა ახლა რატომ დაინტერესდა, ვარაუდოდ, ამ ტიპის იარაღის უფრო ფართო გამოყენება იგეგმება და მის თავისებურებებ კარგად გარკვევა, ამტომაც გახდა საჭირო ტანისსწარი ინფორმაციით, კვლევა როვორ ტრეითით, ისე თავდაცვითი ხანათის საშუალებებს შეუქება.

აღამიანის ორგანიზმზე არამომაკვლინგა ქვეტეკული იარაღის ზემოქმედების მოკვლურ დინეზე შესწავლას 49 მლნ დოლარ მოხმარდება. ღაზარატორიული კვლევები სილეუ ვესპერინტები 7 წელს გასტანს. უკანასკნელში მონაწილეობას მონახალსეები ცხველები მიიღებენ.

აერიკალაი უკუ მესაე თაოგის კონეაგოვლანს ქენიან

აერიკელმა კომანია Bell Helicopter-მა 2013 წელს აპრილში ბესაე თაობის კონფერტოლანის პროექტი წარმოადგინა სახელწოდებით Bell V-280 Valor-ი. პროექტს მონაწილეობა აშშ-ის არმიის ტენდერში იგეგმება, რომელიც 2013 წლისთვის მოქმედებული UH-60 Black Hawk-ის ჩანსაცვლელად მრავალმისობობრივი შეუღლებრების ან კონფერტოლანის ბუნსს ითვალისწინებს.

პესექტიული, მე-3 თაობის კონფერტოლანის პროტოტიპის ჭეობა 2017 წლისთვისაა მოსლოდენლი. რის მიხედვით ახარისხებს კომანია კონფერტოლანებს თაობებად, დაუსტეტებელია. დღემდე სერაული წარმოების ერთადერთი აპარატი V-22 Osprey მეორე თაობას მიეკუთვნება. პირველ თაობად კი შეიძლება გასული საუკუნის 50-70-იან წლებში შექმნილი XV-5 და XV-15 უნდა ჩაითვლოს

კაიროს სასხვარო პოსაიგალუი დაჭრილ ოპოზიციონერებს ოვარახიან უანათოვიოლ უკათეაღენე

ბრიტანული გაზეთი „გარდიანის“ ხელში აღმოჩნდა ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციის მოხსენება, რომლის თანახმად ირაკევა, რომ კაიროს სამხედრო პოსიტლის ექიმები ვევიბტეში 2012 წლის შეტაკებებისას დამკვეთელ ოპოზიციონერებს განსაკუთრებული ხისასტიკით ეპერობოდნენ. თურმე ჭირურტებს აუჯანყებელიათვის ოპერაციის ანესთეზიის გარეშე გაკეთება ჭეინდით ნაბრძანები.

მოხსენება პოსიტლის ერთ-ერთი ექიმის ჩვენებაზეა აკებული. შედიკოსის თქმით, არმიის ერთ-ერთი მაღალჩინოსანი ოფიცრისგან საუადმყოფოს მთავარ ექიმს ნაბრძანები ჭეინდა, ოპოზიციონერებზე არც ტკივილგამაყუებელი საშუალებები დაებარჯათ და არც საღებინფექციო საშუალებებით დაეჭუშეებინათ მათ ღია ჭრილობები.

ინფორმატორმა, რომელმაც ინკოვინტოდ დარჩენა აშკობინა, ასევე გაიხსენა საუადმყოფოს სარდაფში ექიმებისა და ჯარისკაცებისგან დაჭრილ ოპოზიციონერთა ცეხისა და აბურად აკედების ფაქტებიც.

ექიმის სიტყვებს არაერთი დემონსტრანტი ადასტურებს, რომლებსაც შეკურნლობა ამ საუადმყოფოში იშხანად დასჭირდათ.

მსოფლიოა XXI საუკუნეში სასხვარო ხარჯეი პირველად შეახიარა

წინა წელთან შედარებით, 0,5 პროცენტით იკლო და სულ 1,75 ტრილიონი დოლარი შეადგინა.

ბოლოს სამხედრო ხარჯების კლება მსოფლიოში გასულ საუკუნეში, 1998 წელს დაიქსირდა. ამის მიზეზად ექსპერტები 2008 წლის ეკონომიკურ კრიზისს ასახელებენ.

რაც შეეება სხვა სახელმწიფოების მონაცემებს, სამხედრო ხარჯების კლება 2012 წელს დაიქსირდა აშშ-ში, კანადაში, ააბონიასა და დასავლელი ევროპის რამდენიმე ქვეყანაში, რუსეთში, ჩინეთში, პარაკეიში, ომანსა და ვუნესუელაში — საპირისპირო ტენდენციას — მატებს.

სტოკოლმის საერთაშორისო მსტიტუტის მომზადებული ანგარის მიხედვით, 2012 წელს მსოფლიოში სამხედრო დანახარჯმა,

„აოინგმა“ შექმნა თოგოს გაანალგუარეონის კონსეპტი განახლა

ამერიკულმა კომპანია „აოინგმა“ ვაშინგტონში გამართულ გამოფენაზე შექმნილ თაობის გამანადგურებლის F/A-XX-ის განახლებული ვერსია წარმოადგინა.

განახლებულ კონცეპტს შინსი აქვს, 2030 წლისთვის რეალურად განხორციელდეს. ისევე როგორც მისი წინამორბედი, ის „უკუდია“, ხოლო პროექტირება კი ორ — პილოტირებად და უპილოტო ვარიანტად მომდინარეობს.

კომპანია ახალ პროექტზე აშშ-ის სამხედრო-სახლგაო ფლოტის მიერ 2012 წელს გამოქვეყნებული მოთხოვნის შესაბამისად მუშაობს და 2030 წლისთვის, მეოთხე თაობის მობილურ-გამანადგურებელ Boeing F/A-18E/F Super Hornet-ისა და რადიოელექტრონული ბრძოლის თვითმფრინავ EA-18G Growler-ის შესაცვლელად თადარიგს წინაწინ იჭერს.

აერიკულ სოპლანგა ლაზერული იარაღი 2014 წლიდან გამოიყენება

აშშ-ის სამხედრო-სახლგაო ძალების შეიარაღებაში მიიღებს ლაზერულ იარაღს – 2014 წლიდან LaWS-ის პირველი პროტოტიპი სისტემა Laser Weapon System-ი ამერიკულ სამხედრო ხომალდ USS Ponce-ზე თავის ადგილს უკვე სამუდამოდ დაიკავებს.

ლაზერის სხეუ საცხებით ვარგისია ხაიმისოდ, რომ დაწვას ან შეწვობრიდან გამოიყვანოს უპილო-

ტო საფრენი აპარატი თუ კატა. გარდა ამისა, იარაღს შეეძლება „დააბრძოლოს“ მოწინააღმდეგე დროკატორები და სენსორები ისე რომ არ დაზიანდოს.

ერთი კვ არის, ლაზერული ნაღვარი არცოვ იაფი – თითქმის დოლარი ღირს და სამხრეთები იმედოვნებენ, რომ სწრაფად გამოიყენებენ ჩაშუება ხისტემის აიაფებს.

სირიის განმათავისუფლებელი არმიის მებრძოლები დასვენების დროს

სირიელი-მამა 11 წლის ვაჟს ტან ესწავინააღმდეგო ყუბმანსატკორცინის გამოფენებას ასწავლის

პულიცერის პრემია სირიის სოფელაქო ორის გაფუქაველ მოგოკოკოსონლენგავს შიკაუთვენა

15 აპრილს აშშ-ში პულიცერის ყოველწლიური პრემია დაჯილდოების ცერემონია გაიმართა, ახალი ამბების ცენტრის რედაქტორმა კამილ ჯილილო სააგენტო Associated Press-ის ხელში ფოტოგრაფმა დამისახურა, რომლებმაც სირიის სამოქალაქო ომი გააშუქეს. პულიცერის პრემია ამერიკელი ჯილილო, რომელიც ბუქდვით ჟურნალისტიკაში უმაღლეს დამსახურებად ითვლება. ის 1917 წლიდან არსებობს, ბელგიის კი ლაურეატებს ყოველი წლის აპრილში აცხადებენ.

სირიის განმათავისუფლებელი არმიის სნაიპერი საცეცხლე პოზიციანზე აფუქავს

ვის და რატომ არ სურს აზვისტოს თმის დატარებას გააოქონა?

თუ არ გვხვარს მოგვალად იგი დავაგვამთ სახალისნარო მცემომგანი, აზვისტოს რეჟიმის დანაშაულები და სრულყოფილად უნდა იქნეს გამოძინებული 2008 წლის აზვისტოს, 2004 წლის ზაფხულის, 1998 წლის მაისის ბღისა და 1992-93 წლების აფხაზეთის ომების მრეზაზანი...

2008 წლის აგვისტოს იმის მტყუე წინასწარსადაც კლდე აქტუალურია ამ მის დეტალების გამოძიების საკითხი. სამართლდ თქვას, მას აქტუალურია არც არანაღროს დაუკარგუეს (ფრულე შემთხვევაში, „არსენალის“ რედაქციისთვის), მაგრამ ისეც ფაქტია, რომ ფრულე ხელისუფლებას არ საამოყენებდა ამ თქმსავე საუბარი და ახლაც მისი წარმომადგენლები ფრულეობრე ცდილობენ ხელი შეუშალონ ამ პროცესს.

„ესაც აგვისტოს იმის გამოძიება სურს, ბრიფინგა და ამით კრემლს უკორეზენ კოვს, რათა ამ გამოძიებით საქართველო იმის დაწვევად გამოიყენონ“, — აი, ის არგუმენტი, რომლის მომუქლებსაც ცდილობენ „ნაციონალური მოძრაობის“ ჯერ კიდევ მოქმედი თუ კვე ფოფული ჩინოფინეკი და საპარლამენტრე უმცირესობის წარმომადგენლები.

თუკცა მითი ასეთი აქტუალი წინააღმდეგობა საუღ სხვა ქვეყნის აღძრავს, — ხშირ უმნიათ „ნაციონალებს“, რომ 2008 წლის აგვისტოს იმის მიხეზების გამოძიების ვაგრესილება (ძებნა მჭრელები გახლდათ) ზოგიერთი მაიფრანის არანაწინორ ან სულაც დანაშაულებრე მჭრელებს გამოამოქმედნებს?

შეძლება „ნაციონალებს“ ნაწილს პრობლე არ სურს გამოძიების განახლება ახალი მთავრობის ხელში, მაგრამ

რა უფლებით წინააღმდეგობიან 170 დაღუპული მებრძოლის შეილება და ახლობლების უდიდეს ზურფელს, სამართლდ ვაიფონ? კრძიოდ, შეიძლება და თუ არა ამ ბიჭების ვადანზნა, ეინმეს რომ არასწარი ბრძანება არ ვეცვა ან მტრის თეთომორინაგების სასაჯრო დარტყმის ქვეშ დაუცველდ არ მიეტყუებნა?

კითხვა აგვისტოს იმის თაობაზე უამრავია — დაწყებული იმისწინა სირტუაციით უშუალოდ საბრძოლო მოქმედებებითა და დამთავრებული იმის შემდგომი პერიოდით.

ამ კითხვებზე იმიტეტური პასუხის გაცემა თუნდაც იმიტომაცა საჭიროა, რომ შეიარაღებული ძალების სარდლობამ და ვეცლა ღრის სამხედრო მეთაურმა შეძლონ გაანალიზება, სწორად და დროულად ვაიფონდა თუ არა ბრძანებები; როგორ ასრულებდნენ მათ თუ არ ასრულებდნენ, რა მიზეზით — იმიტეტური თუ სუბიეტური ვარძიობების გამო და ეინ აგო ამასვე პასუხი.

აგვისტოს იმის დეტალების სამხედრო-პოლიტიკური ანალიზი არათუ დროული, ცოტად დაგვიანებულიცაა. მაგრამ ამ ანალიზის მისაღებად, ჯერ სწორედ იმიტეტური და სრულიყოფილ გამოძიების ჩატარებაა საჭირო სომაროლის ვასაგებად, რაც უნდა მჭრე იყოს ის.

სწორედ დამარჯვების მიზეზების მიუყენების გამოა, რომ დღემდე უცნობია 1992-93 წლებში აფხაზეთის ომში, 1998 წელს გალის მოუქმების და 2004 წლის ცხინვალის იმის რეალური ვარე-მოუქმები.

სრული პასუხისმგებლობით შეიძლება ვარეცხადოს — რომ ჩატარებული 2004 წლის ცხინვალთან საბრძოლო მოქმედების იმიტეტური ანალიზი თუნდაც თვად „ნაციონალური მოძრაობის“ ლიდერებს შორის, 2008 წლის აგვისტოს იმს დღი აღბათობით თვიდან ავიტყუებდით.

ლოგაცა ვეცლა ნორმალურ ადამიანს, ესაც გული შესტკევა საქართველოს წარსულზე, აწმოსა და მომავალზე, კარნახობს, რომ 2008 წლის აგვისტოს იმის იმიტეტური გამოძიება არათუ აწმოს წყენის ქვეყნის, არამედ საუკეთესო ვაკევილი შეიძლება ვახდეს დღემდეული და მომავალი პოლიტიკოსებისა და სამხედროებისთვის.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა აგვისტოს იმის ანალიზის სწორედ სამხედროებისთვის აქვს, რათა ვაიფონ, რა ძლიერი და სუსტი მხარეები ჰქონდა ამ ომში როგორც ჭარბოდ არმაის, ისე წყენის მონაწილდმდეც.

თუკი სრულიყოფილად არ განალონდა 2008 წლის ომი, რასაც კარეგორიულად წინააღმდეგობიან „ნაციონალებს“ ლიდერები, დიდი მწმისა ანალიოგიური პრობლემები უახლოეს მომავალშიც შექმნის საქართველოს.

ირაკლი კლავაძე

მოსკოვი აგრიკულაგ აუზაზეთსა
და ცხინვალის რეგიონში
საოპერატიული სივრცეში
გაზაგის გაღვივებას

ახალი BMP-ები ოკუპირებულ აუზაზეთში

2013 წლის ზაფხულიდან ოკუპირებულ აუზაზეთში რუსეთის მე-7 სამხედრო ბაზის შეიარაღებას მოღწეწინაშეული ჯეჟმანტრანსპორტიორები შეემატება

რუსეთის ოფიციალური საბინისტრო ამ საოკუპაციო ბაზაზე BMP-82A ტიპის დაახლოებით 40 ჯეჟმანტრანსპორტიორის ჩატანას აძრებს, რომელიც მანამდე არსებული BMP-80-ებზე ბეგრად შეტი საციეხლე ძალით გამოიწრევა.

2008 წლის აგვისტოს ომის დროს საქართველოს ტერიტორიაზე შემოჭრალი (როგორც ცხინვალის რეგიონში, ისე აუზაზეთში) რუსული საბრძოლო ნაწილების შეიარაღებაში BMP-80 ტიპის ჯეჟმანტრანსპორტიორებიც იყო (რამდენიმე მათგანი ქართულმა სამხედროებმა ააფეთქეს და ხელშიც ჩაიფეს), ომის დროინდელმა ფოტოქრონიკამ შემოინახა ქართულ გზაზე მამკველი მოდერნიზებული რუსული BMP-82A-ის სურათიც.

BMP-80 ტიპის ჯეჟმანტრანსპორტიორი საბჭოთა კავშირმა 1980 წელს შექმნა, როგორც BMP-70-ის შეღწეობა მოღწრნიზებული ვარანტია. მოდერნიზაციის აუცილებლობა საბჭოთა გეგმურების მამწინ დაწეებულმა ავღანეთის ომმა უკარანახა, რადგან წინამორბედს BMP-

70-ის ბეგრი ნაკლი აღმოაწნდა. კერძოდ, მას ქეწინდა ორი შიდაწვის ძრავა, რომელიც საერთო ხარძმსილავრე აღწეწდა 240 ცხ.ბ.-ს, მკეგრამ ავღანეთის მთავორიან რელიეფზე გეუზმოებული კავრისა და მალალი ტეჟმანტრანტრის გაზო ომისი ხმირად გამოდიონწწ შეწეობრიდან.

შედეგად, დიდ ნაკლს წარმოადგენდა დესანტის სწრაფი და უზიეთაო გადმოსვლა ჯეჟმანტრანსპორტიორიდან. მწინააღმდეგის ცეცხლქეწმ შედეგე შეღწესანტეს BMP-ის დატეწება ჯეჟმანტრან-

სპორტიორის ზედა დიუეგებიდან უწეწ და შეაღებულა ტეწვის სამხწნე გამწწროყო. გეწრითი დიუეგები ომე პატრე იყო, რომ იქიდან დესანტრეება დიდ სარობეს შეიკველა.

BMP-70-ის შესამე და მთავრე პრობლესა ოს გეხლდათა რომ ჯეჟმანტრანსპორტიორის კომეკრამი დაეწეწული მსხვილკალიბრიანი 14,5 მმ-იანი KPVT-სა და 7,62 მმ-იანი PKT-ს ტეწვიამწეწეწების დიუეგების აწეწება მალა მხოლოდ 30 გრადუსამდე შეიძლეწ

ფოტოს პორტიდან ამერიკული არმიის კუთვნილი „სამეგბი“ რუსული BMP-80-ების ბაღრავით გამოიფეს

**ქართული არმიის BTP-80-ები
თბილისში ავღუღების წინ**

რაც არასაკმარისი ვახლდათ ავღანეთის
ბრძოლის კალენდრზე გამპარებელი მოვა-
ქების პოზიციებისთვის ზუსტი ცეც-
ხლის გასახსნელად.

BTP-70-ის მოდერნიზებულმა ვარი-
ანტმა BTP-80-მა შეინარჩუნა წინამორ-
ბის დინამიკა, თუმცა მას კორპუსის
გზნებზე დაუმორტაჟეს უფრო ფართო
ლუკები, რომლიდანაც გამოხვდა ჯე-
შტრანსპორტიორის ხელის დროსაც
საღებავ სამიში გახვდა.

BTP-80-ის კომპერამო ნატარებელი
სამუაბების შედეგად შესაძლებელი
ყავა ტვირთმტვიკვეების მალეა ჩვეის
კების ორჯერ გადიდება 30-დან 60
კრეულსმდე, რაც მსროლელს საშუა-
ლებს აძლევდა ავტომატური ცეცხლი
მეშროა არა მარტო მალეა მიეხმე ან
ქალკში კორპუსებს ზედა სართულზე
გამტრებული მონინაბლევვის, არამედ
საქარო სამხმნების (უკინველსად
შეულმტრების) მამართლებითაც.

მათარი ცვლილება კი ძალეან
დნადგარს შუჯო, — ომი კარბიურა-
ტირანი შიდაქვის ძრავის მავერად,
BTP-ზე ერთი, 260 ცხ.ბ.-ის სიმძლე-
რის „კამპის“ დინვლის ძრავა დამონ-
ტავა, რამაც გაზარდა 13.6-ტირინი
ჯეშტრანსპორტიორის გამკლებლა
გააიავა მისი ექსპლუატაცია.

192 წელს ახალციხის მე-10 კადრ-
ბული მოტოოსროლები დევიზიდან
მიტრემა ქართულ არმიას სხვა შუა-
რეგამასთან ერთად რამდენიმე ათეული
ჯეშტრანსპორტიორი გადმოსცა.

BTP-80-ების ახალი პარტიის შეს-
ავა 2005 წლიდან დაიწყო, ძირითა-
დად, უკრაინაში და მით ხშირად ნახუ-
დით რუსთაველის პროსექტზე სამშე-
რი ავღუღების დროს.

ავგისტოს ომშიდ რუსი ცისფერ-
სიუტარანიბი ცხინვალის რეგონში
მიუღებელი BTP-70-ებით გააიად-
კლდესოდნერ, ისე როგორც აუზანეო-
მა, თუმცა ომამდე ნელ-ნელა დაიწვეს
საი BTP-80-ებით ჩანაცვლება.

ამვე პერიოდში ითვდაცვის სამი-
სტრომ უკრაინაში მოდერნიზებული
BTP-70 ტაპის ჯეშტრანსპორტი-
ორების პარტია შუიბინა, რომლებზეც
კრბიურტირანი ძრავები დინული
იო შეცვლილი.

ავგისტოს ომის დროს არც რუსულ
და არც ქართულ ჯეშტრანსპორტი-
ორებს გარდატეხა როლი არ შეუტრნიათ
სპრისილი მოქმედებების მსელვლი-
სამ, თუმცა BTP-80 ტაპის ჯეშტრან-
სპორტიორებმა რუსეთის მონინა-
ე საბატალიონო ტაქტიკურ ჯგუფებს
სამუღება მისცა უფრო მიბიბული

ყოფილიყვნენ. ამასთან, რუსული BTP-
80-ების ნაწილს კუმულაციურსაწა-
ნაბლმდგო ტრენის გისოხები სქინდა,
ზოგიერთს კი სპეციალურა რადიოე-
ლექტრონული ჩამხობები, რომლებიც
ბლოკედნენ რადიოსიხმირების, რათა
დისტანციურად მართოდ ასაფეთქებელ
მწყობილობებს არ ემოქმედათ.

ავგისტოს ომის შემდგომ ორჯერ რუ-
სული საოკუპაციო ბაზის შეაარადება-
ში, ძირითადად, ეს BTP-80-ები დარჩა,
რომელთა ნაწილს მე-7 საოკუპაციო
ბაზაში, გუდაუთაში, 40 ცალი მოდერ-
ნიზებული BTP-82A-ით ჩანაცვლებას
ერთ თვეში უპირებენ.

BTP-82A შესაძლებლობები მნიშ-
ვნელოვნად არის გაზრდილი BTP-80-
თან შედარებით მოდერნიზებულ ჯე-
შტრანსპორტიორის გაძლიერებული,
300 ცხ.ბ.-ის სიმძლავრის დინვლის
ძრავა, გაუმჯობესებული ტრანსმისია და
დაკლებების სისტემა აქვს, რამაც გაზარ-
და მისი მოძრაობის საშუალო სისქავე
და გამკლებლა.

მათარი ცვლილება კი შუიარალების
გამდიერებას შუჯო. BTP-80-ისგან გან-
სხვებებით BTP-82A-ზე დაყენებულია
სადრისილი მოდელა, რომელიც დის-
ტანციურად, მანქანის შუენიდან იმარ-
თება. ამან გამორიცხა ჯეშტრანს-

ავგისტოს ომი.
რუსი მედესანტები
ქართულ მანქანზე

ქართული ჯავშანტრანსპორტიორები
ვაზიანის პოლიგონზე

სპორტიორების კვადაყებისა და დესანტის უსივრუხი პრობლემა — ტყვიამფრქვევების სროლისას (განსაკუთრებით გრძელი ჯერებით სროლისას) წარმოქმნილი დამწვარი ღვითის მოშამყვლილი აირები უსებდა ჯავშანტრანსპორტიორის შიდა არეს, რომლის გარეუას ვენტილატორები ვერ აუდიოდნენ.

დისტანციურად მართვად საბრძოლო მოდულში დაფუძვლილი 30 მმ კალიბრის ავტომატური ქვეშეტი (ასეთივე ქვეშეტია ქვეითთა საბრძოლო მანქანაზე БМП-3-სა და მედესანტეთა საბრძოლო მანქანაზე БМД-4-ზე) და 7,62 მმ კალიბრის ტყვიამფრქვევი ПКТМ.

ჯავშანტრანსპორტიორებზე 30 მმ-იანი ავტომატური ქვეშეტის დაყენებით იფე ქვეითთა საბრძოლო მანქანების კლასის მთავახლოდა, რადგან ამ ქვეშეტით 1120მ/წმ სიწვასა სიწვართ გასროლილ

30 მმ-იან ჯავშანგამტან ჭურვს თითქმის ვეღა არსებული ჯავშანტრანსპორტიორისა და ქვეითთა საბრძოლო მანქანის ჯავშნის გახერცა შეუძლია. ამ ქვეშეტის შემქმნელები იმასაც ამტკიცებენ, რომ თუკი ზედიზედ გასროლილი 8 ჭურვი ტანკს კრამუსში ერთმანეთთან ახლის მოხვეჭა, მაშინ მათ ტანკის 120 მმ სისქის ჯავშნის გარღვევაც შეუძლიათ.

БТР-82А-ს 30 მმ-იანი ავტომატური ქვეშეტი ვეშმტურია მოწინააღმდეგის ცოცხალ ძალასთან 4 კმ-ში, მსუბუქად შეჯგუშულ ტექნიკასთან 2 კმ-ში, ხოლო შეველმფრენების კო 1,5 კმ-ში ვეშმტურად საბრძოლველად.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ **БТР-82А-ს** შეიარაღების საბრძოლო მოდული სტაბილიზირებულია ორ სიბრტყეში, აღჭურვილია დღისით და ღამით მზნის აღმოჩენისა და ცეცხლის

მართვის თანამდროვე ელექტრონიკულ აპარატურით, რაც უზრუნველყოფს **БТР-82А-ს** კვადაყის შესამდებლობას ჯავშანტრანსპორტიორის მოძრაობის (მაშინ მისი დამთავი) მიზნები ზუსტად და აზიანოს.

БТР-82А-ს კვადაყისა და დესანტის დაცვა ვაზრდელია კორპუსის შიგნით ჯავშანზე ვეღარის ფენების დაყენით, რაც საშუალოებს ნამსხრევებში დაზიანებისგან იცავს. იატაკზე დაყენებული ასეცალური რეზინის ხალიჩებს რომლებმაც უნდა შეამცარონ ნაღბს აფეთქებისგან წარმოქმნილი ტვლიდარტყმითი ძალის გავლენა ჯავშანტრანსპორტიორში მსხვილმსხვილზე.

БТР-80-ზე შუბლა ფოლადის ჯავშნის სისქე 10 მმ-ს, კორპუსის ბორცუების 7-9 მმ-ს, ხოლო კოშკურასა კო 7-8 მმ-ს შეადგენდა. საერთოდად, **БТР-82А-ზე** ჯავშნის სისქე იფეე დარბა რაც სავეჭოს ზღის, რომ მისმა ჯავშანმა მსხვილკალიბრითანი ტყვიამფრქვევის ჯავშანგამტან ტყვიებს გაუგლოს, ხოლო ახლო მანძილიდან (30-50 მ-იდან) მის გვერდითა ჯავშნის 7,62 მმ კალის რის ჯავშანგამტანი ტყვიებიც გახერცენ.

მოდერნიზებული რუსული ჯავშანტრანსპორტიორი **БТР-82А**, რა თქმუნდა, არ წარმოადგენს რაღაც განსაკუთრებულ აინალ-საორცხას და მის განადგურება ან შეშობიდან გამოყენის შეუძლებელი სულაც არ არის (მთი უზრტეს, ვეშმბრმტყორცვლისთვის), მაგრამ თუკი ეინზე მის პრისპირ აღმოჩნდეს, აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს ამ რუსული ჯავშანტრანსპორტიორის სტაბილიზირებული 30 მმ-იანი ავტომატური ქვეშეტის ძალა და სიხუსტე.

ირაკლი კალაშნიკოვი

ოკუბირებულ აფხაზეთში ჩასატანი რუსული **БТР-82А-ს** მზრიდან ძირითად საფრთხეს მისი 30 მმ კალიბრითანი ავტომატური ქვეშეტი წარმოადგენს

რის გვეკლავს BLACKSEAFOR-ი?

შავი ზღვის ოპერატიული ურთიერ-
ოქმების სამხედრო-საზღვაო ეჯე-
ფის (BLACKSEAFOR) მორიგი აქტი-
ვიცა 5 აპრილს ბულგარეთის პორტ
კრინიდან დაიწყო.

ექვსი ქვეყნის გაერთიანებულ ეს-
კადრამ ბულგარეთის მტრალავი ხო-
მალდი 13 Reshitelni, თურქეთის სა-
აფეთო კორვეტი F-511 Heybeliada,
რუმინეთის კორვეტი F-265 Contra-
amiral Horia Macellariu, რუსეთს დიდი
სადესანტო ხომალდი 142 Novocher-
kassk-ი, საქართველოს საპატრულო
კატარა P-24 Sokhumi და უკრაინის
მტრალავი ხომალდი U-311 UPS Cher-
kasy წარმოადგენდა.

საელაგმარო ხომალდის მოვალეო-
ბას — თურქული კორვეტი, ხოლო ეს-
კადრის სარდლისას კი I რანგის კაპი-
ტანი პაკან ვაიუნემი ასრულებდა.

ჩვენს საზოგადოების ერთი ნაწილი
მაინტა, რომ სწავლებებში რუსებთან
ერთად მონაწილეობა დაუშვებელია.

2008 წლის აგვისტოს აგრესიამ
რუსეთის შავი ზღვის ფლოტმა დიდი
როლი ითამაშა და გუმინდელი აგრე-
სიი დღეს მგობარი ვერ გახდება,
სინამ თუის შეცდომებს თვალდე არ გა-
ბოასწორებს.

მოსკოვი ცდილობს ვითარება ისე
წარმოადგინოს, რომ თითქოს ორ ქვე-
ყანას შორის არც არაფერი მომხდარა
და ქართველი მქონდაურები BLACKSE-
AFOR-ის საორგანიზაციო შეხვედრებზე
რამდენჯერმე მიიწვია. ყველა შემთხვე-
ვაში მიწვევა მიწვევად დარჩა, ხოლო
რუს მქონდაურებს კი ხუთჯერაინი
დრომის გამოტარებამ თავად მოუწიათ
არსებობს პრობლემის მქონე შხა-

რცე, რომლის გაუთვალისწინებლო-
ბა დაუშვებელია. საზღვაო ოფიცერი
ზღვაში, სწავლებებსა თუ ლამქრო-
ბებში მიღებულ პრაქტიკულ ჩვეულებზე
ისრულება და სრულფასოვან მეთაურად
ცალობდება. ამ მხრივ კი ქართველი
მქონდაურები განუხერხებელი არახო-
დეს ყოფილან.

იყო დრო, როცა მკერავ სამუალებათ
თუკანლობის გამო სწავლებებზე საქარ-
თილო სხვა ქვეყნის ხომალდზე მიუღწი-
ლო ოფიცერთი იყო წარმოდგენილი.

თქვამს ეს BLACKSEAFOR-ი, Sea
Breeze-ი თუ სხვა საერთაშორისო სწე-
ლებათ, საქმროა, რომ თითოეული ისე
და ისე საზღვაო პრაქტიკის გასაღრმა-
ვებლად უნდა იქნეს გამოყენებული.

თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ასე-
თი სწავლებები, ამის შესახებ წარმოდ-
გენას BLACKSEAFOR-ის ბოლო აქ-

ტივაციამ დაამუშავებული ამოცანები
იძლევა. ეს იყო კავშირის სისტემათა
დამუშავება დღისით სახიზრალი დრო-
შებით და ღამით შექნიშნებით, საჭის
მქონობრიდან გამოხვლის შემთხვევაში
ძირითადიდან სათადარავოსა და აჯ-
რიულ მართვებზე გადასვლა, წყალში
ჩაფარდნილი ადამიანის ძებნა-შეგლის
ოპერაცია, ტვირთის მიღება-გადაცე-
მა ცურვისას, ნაღმების საშაშროების
შეზიხვევაში ფრეკატრუმ ტრალის
უკან მიყოლა, საპაპრო მდგომარეობათ-
ზე სურათის შექმნა. კონტროლი საეაჭ-
რო ნაოსნობათზე, მცირე ხომას სამხ-
ნეთა თვდასხმის მოგერიება, ზღვაში
მანერობა (ცურვა კელვატერით, დია
კელვატერითა და ფრონტით, მობრუნე-
ბა თანამამდგერული და ერთდროული)
და მრავალი სხვა.

თემურ ჩანახიძე

2013 წლის 19 აპრილი.
„სოხუმი“
ხუასტოპოლის პორტში

ქართველმა თურქეთში აგვისტოს ოგნი დაჭრილებს უპყრნალა

16 წლის იყო, როდესაც სახმადრო-სამედციონო საშით დაინ-
ტარდა. ამინე საპარტავალოში არსებული არასახარბილო ვითარ-
ების გამო, სწავლის გასაგრძელებლად თურქეთში წასვლა არჩია.
ქართველი სახმადრო უკიში არსავე არსადინიშილი ამაჟამდ თურქეთ-
ის სახმადრო-სამედციონო საუღაიში „კეთაში“ მუშაობს, რომელიც
მსოფლიოში მაღალკვალიფიციური სამედციონო ადრეგითა და
მომსახურებით არის ცნობილი. ამავე საუღაიშიში გინარუს სამაჩრან-
ლო რეაბილიტაციის ბარსი 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში
დაჭრილმა გომარაგმა და სხვა ქართველმა სახმადრო ვებარანებმა...
მზანი რუსოდენები „აქსენალს“ იმ არსებულ ვითარებასა და ვაჟი-
ები სახმადროგის მიმართ დამოკიდებულაბაზე უპყროს.

ინაში არსებობდა, მაგრამ იმ ქვეყნებში
აკადემიების ხელმძღვანელობა მხ-
ლოდ 18 წლის სამხედროებზე იღებს
პასუხისმგებლობას, მე კი 16 წლის ვ
გვი...

მელიცინა ვოგულოვის მინტერ-
სება, მაგრამ იმ წლებში სამედიც-
ინო განათლების მიღებაზე ოცნებ-
ა ვი ზედმეტი იყო. ამიტომაც თურქეთში
წასვლა გადავწყვიტე. ეს წემთვის სპ-
ეცუბო არჩევანი იყო. ეს სასწელებ

— რატომ აირჩიეთ ეს პროფესია?

— 1998-2000 წლებში კადეტთა
კორპუსი დაემთავრე. ეს წლები საქარ-
თველოსივის მისიე იყო როგორც პო-
ლიტიკურად, ისე ეკონომიკურად და
სოციალურად. იმ დროს იქ წემი ნათე-
სვი მუშაობდა და მან მიჩნია, ოჯახში
მანქანამანც არ გეუღზინდა და ამი-
ტომ მეიხზე კლასიდან გამოვედი და
სწეღა იქ გეუღგრებულე. კადეტთა კორ-
პუსში ნოთიანი თურქული ენის კურსები
წამოგაღებდა, სადაც ლექციებს საქარ-
თველოს მანქანდელი თურქეთის ატამუს
მეუღღლე კითხულობდა. იმ ეტამზე ერთა-
დერთი პერსპექტივა თურქეთის სამხედ-
რო-სამედიცინო აკადემიაში სწეღის
გეუღგრებულა იყო, ამიტომ მომზადება
თურქული ენის კურსებზე გეუღვარე.

იმეე მისართელებით სწეღის გეუ-
რძელების შანსი გერმანიასა და უკრა-

თურქეთის კლინიკაში
18 დაჭრილ ქართველ
სამხედროს უმკურნალებს

ლა ანკარაში მდებარეობს და თავის ბაზაზე სხვადასხვა დარვის სამედიცინო კადრებს ამზადებს და თამაშად შეიძლება ითქვას, რომ სრულყოფილ ცოდნას აქვს. ვგულისხმობ მავისტრატურას და შემდგომ კარიერასაც, ერთობს შემდგომ ასპექტებს კიდევ, ერთი წელი თურქული ენის საფუძვლიან შესწავლას მოვალდობ, შეეკი სამხედრო-სამედიცინო აკადემიაში ჩაებარე.

— ამ კლინიკაში რამდენად მაღალი დონის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზაა?

— აქ ვეკლავფერი ძალიან მაღალ დონეზე. პირველი სამი კურსი თეორიას გავსწავლიდნენ, შემდეგ პრაქტიკას კლინიკაში გადიოდით და უშუალოდ პაციენტებთან გეკონრდა ურთიერთობა... არჩენი ქირურგიაზე გვაკეთებენათიანად სამხედრო ექიმი ვარ, ჩემთვის ვეკლავ ახლობელი ტრავმატოლოგია და ორთოპედია იყო, სამხედრო ექიმის სქემაზობა სრულიად განსხვავებულია სპოქალაქო მედიცინისგან. ჩვენგან განსხვავებით, სპოქალაქო მედიცინის შემადგენი უფრო თავისუფალი არიან შემობობის დროს. სამხედრო მედიცინა სპოქალაქოსგან იმით განსხვავდება, რომ ჩვენი ავადმყოფები მივიღო სიცოცხლე ჩვენი პაციენტები არიან, ჩვენი ურთიერთობა ერთი ოპერაციითა და სპექრალი პროცედურით არ სრულდება, ჩვენთან დადიან პაციენტები, რომლებიც 20-25 წელია ამ კლინიკაში მკურნალობენ. ბევრ მთიებთან წლები განმყოფობაში მყოფობრილი ურთიერთობა ჩამოეკეთაიდიდა. მხილიდა მათი განმყოფობის პრობლემების შესახებ კი არა, მათ ოჯახებსაც ვეცინობთ და მის შემსრდეკ ვგერქვლებთ ურთიერთობას, როდესაც ჩვენგან წვილენ...

— 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში დაჭრილობა ქართველობა სამხედროებში მკურნალობა კლინიკა „აჰაში“ გაიარეს. თქვენ თუ მოგიწიეთ მათთან ურთიერთობამ და როგორი იყო მათი მდგომარეობა?

— დაახ. 18 ქართველი დაჭრილი სამხედრო ამმოეკანეს, რომელთაც კადრების დაშეტყია პქონდათი გეკობებო და რეაბილიტაციის კურსს ჩვენთან გადიოდნენ. რუსეთ-საქართველოს ომის დროს დაჭრილობა შეიძებმა მამინ ჩვენთან სამეკირიანი რეაბილიტაციის კურსი გაიარეს. მათ ქირურგული ოპერაციები საქართველოში სერტრადით ზოგს ზედა კიდური პქონდა ამმეტრებული, ზოგსაც ქვედა... მამინ, როდესაც სამხედრო ექიმის წინ სკამზე ზის, სწორედ მამინ იგერნობა

აკვისტოს ომის დროს დაჭრილობა დროულ ვეკეთებოზე ბეკერი რამ იყო დამოკიდებული

მისი ფსიქოლოგიური მომზადება. ეს მათთვის ადვილი არ იყო, თუმცა, იქ მომსახურე სამედიცინო პერსონალმა ერთობად აღინიშნა, რომ ვანმარყოფობის პრობლემების მიუხედავად, ქართველი მეომრები ძალიან მოტივირებული იყენენ. არადა, უმეტესობა ძალიან ახალგაზრდა იყო და, ალბათ, ადვილი წარმოსადგენია, რამდენად მწელია მათთვის ასეთი ტრავმით ცხვრების გერტყლება.

უკვე წლებია ჩვენი პაციენტია აფხაზეთის ომის ვეტერანი დეენ ბლეშვილი, რომელიც თავისი მებრძოლი ხასიათით ვეკლავს აოცებს.

აკვისტოს ომის დროს მე საქართველოში შეეხვებოთ ვიყავი ჩასული. წარმოშობით გორელი ვარ და ვერ შევიძლია გორის სამხედრო პოსიტივალში არსე-

ბული პროცესებისთვის შორიდან შეეხვებოთა და მცირე წელი იმე შეეიტანე... მამინა ტრავმატოლოგ გიორგი აბრამშვილზე, რომელიც ურთადერთი სამხედრო ექიმი იყო, რომელიც აბაკოროლიტის ზონაში დაიღუპა. ომის შემდგომ, გორის პოსიტივალში ოპერაციია გვაკეთებ და მამინ ენახე, მისი კუთხე პქონდათ მოწვიბილი... ისე კი, საქართველოს არმიის სამედიცინო ასეულში სავეკეთებ ვეკეთის მეთაური ვიყავი. აკადემიაში კარიერის გასაგრძელებლად ერთწლიანი სტაჟი მჭრებოდა და შემდეგ ისე თურქეთში, ორთოპედიის რეზიდენტურაში დავებრუნდი.

ამ აკადემიაში არის საკმობი დიდი ცენტრი, სადაც ომგველი ვეტერანებისა და სამხედროების რეაბილიტაცია ხდება. აკადემიის ბაზაზე ხდება

კალიფორნიაში სამედიცინო დახმარებაში მრავალ ქართველ სამხედროს სიცოცხლე შეუნარჩუნა

თურქეთის სამხედრო-სამედიცინო აკადემია „გათა“ ერთ-ერთ საუკეთესო სასოფლო-სამეურნეო ობიექტს წარმოადგენს.

მათი ფსიქოლოგიური და სპორტული რეაბილიტაცია. ვისურვებდი, საქართველოშიც ისეთვე დამოკიდებულება ყოფილიყო სამხედროებისადმი, როგორც თურქეთს აქვს საკუთარი მოქალაქეების მიმართ. აქაური სამხედროები პრევილენციებით სარგებლობენ. სახელმწიფოს მხრუწველობას ვეღვა ნაბიჯზე გმირობენ. სხვათადად ის სრულყოფილი შეომარი ვერ იქნება. სამხედრო პირი უნდა გრძობდეს, რომ სახელმწიფო მხოლოდ მასზე კარაა, მის ოჯახზეც ზრუნავს. ეს სისტემა აქ სრულყოფილად არის აწყობილი და განსაკუთრებით იგრძნობა ამ აკადემიაში, რომელსაც სამხედროებთან შემოაბის საუკუნოვანი გამოცდილება აქვს. ის 1892 წელს არის დაარსებული.

— ქართველების გარდა, სხვა უცხოელი სამხედროებიც გვყოლიათ?

— დიახ, ძირითადად, თურქეთის მუზობელი ქვეყნებიდან ჩამოდიან. საქმობა ბევრი ავღანელი პაციენტი გვყოლია, რომელსაც ოჯახოვითან ერთად ჩამოდიან. უმეტესობას აფეთქებისგან მიღებული სხეულის დაზიანებები აქვს. ცხუბგამჭობალი ქრობობები აქვს. თუცა, არიან ისეთებიც, ვისაც სიმსუნური დაავადებები აქვთ.

ადგილობრივ სამედიცინო პერსონალს ვეღვა ეროვნებასთან ერთობიანი — პროფესიული დამოკიდებულება აქვს. არ შეიძლება პაციენტი ეროვნების ან სხვა კრიტერიუმით გაირჩიოს. წუნ გვეყვს ერთეული, ამერბაიჯანელი, აღბანელი პაციენტები.

ჩუბ პაციენტი იყო ერთგვარ მინაჯან საქმეთა მინისტრის შობადილე, რომე-

ლიც მამის ადვოქატს, როდესაც სამსახურიდან შინ მიდიოდა. მას სხეულის მრავლობითი დაზიანებები, ძირითადად, მოტეხილობები ჰქონდა. ძალიან კარგი აღმანიბა და დღეულე ემგობრობი.

რამდენიმე თვის წინ მოიყენეს თურქი ჯარისკაცი, რომელმაც დამით მორიგობისას რაღაც წეით აიწეო. სინელუმო ვერ მიხვდა, რა იყო და მიეკარა თუ არა. ხელებში აუფეთქდა. მისთვის ორეუ ხელის მტყენის ამპუტაციამ მომინია... ახლა დონორს ვეღვლებით და პაციენტს ორეუ ხელის ტრანსპლანტაცია უნდა გავუკეთო.

— პაციენტი ტრანსპლანტირებული კიდურების გამოყენებას შეძლებს?

— თუ ვეღვაფერმას კარგად ჩაიბრა, ტრანსპლანტირებული კიდურები ფუნქციონალური იქნება. რა თქმა უნდა, დონორის ხელებს საკუთარეით ვერ გამოიყენებს, მაგრამ მინეც შეღავათი ექნება, ჩანგლის ან საწერე-კალმის დაჭერას შეძლებს. ოღონდ ეს ადგილობრივი კანონმდებლობით რეგულირდება და ახეთი ხახის ოპერაცია მხოლოდ

თურქეთის მოქალაქე სამხედროებს უეღვლებათა ჩანგბოლეთი შრომატყედი ოპერაციბა, თუნც მინტომ, რომ დონორის მოძიებას დი დრო სჭირდება. დეტალური გეღვლები უნდა მოხდეს, რათა შეცდგამოიბრეხოს.

კარგი იქნებოდა, ახეთი ტიბის ორაციბა საქართველოშიც ეყოლებოდა, რადგან ყოფილივის სხვაზე დამოკბული ვერ ვიქნებო.

— სამშობლოში დაბრუნებას ფიქრობთ?

— აუცილებლად დაბრუნდმაგრამ ჯერჯერობით კვლიფიკაციბა ამაღლება მინდა, რათა აქ მიღებუ გამოცდილება წუმს ქვეყნის მოგახრო. მინდა ამ ზაფხულს თურქეთის სამედიცინო ეგვეუ ჩამოვიყენო. გარის სამხედრო პოსტიბალოში მუდიცინო კონფერენცია ჩავატარებულეცა, ეს ჯერჯერობით მხოლოდ პროექტია და ენახობ, როგორ გზორცილებდება.

ლალე პაპახანი

„ლიბა“

სამედიცინო გაერთიანება

სამსოკათოლობია

- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ვეღვა ხახის სექსუალური დარღვევის მეურნადობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შინის მოხხნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

რა ჯდება გაენადგურებლის ურენის ერთი საათი?

საბრძოლო ტექნიკის ღირებულება შიშველი იმით არ განისაზღვრება, თუ რა ჯდება მისი აწვობა და შეარაღებულ ძალებისთვის გადაცემა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია იმის წინასწარ დადგენა, რა ჯდება ამ თუ იმ ტანკისა თუ თვითმფრინავის საბრძოლო ექსპლუატაცია.

ექსპლუატაციისას ყველაზე ხარვეთი ნაწილს საწვავი წარმოადგენს, არადა, ბენზინს, დიზელსა თუ საავიაციო ნავის თანამდროვე ტანკები, ჯეჟმანმანქნები, შეველმფრინები და თვითმფრინავის ტრინობით ხარჯდები.

ჰენტიკონსამი ამ დღეებში ფარდა ახადა ერთ საინტერესო დეტალს – ჰერსკეტეული, შე-5 თაობის ავიაციისაღდგურებელ F-35A Lightning II-ით ერთი საათი ფრენა დაახლოებით 24 ათასი დოლარი ღირს.

ავიაციამო ნაკლებად გათვითცნობიერებულებისთვის ეს ციფრი შეიძლება ფრტასტკერად აღფრფეს, რადგან ამ ფასად კარგ ჯეჟმასკე კე იყიდათ კაცი, რეალურად კე ეს არცთუ კატასტროფული თანხაა, მიამნათი ჰენტიკონსამი, – ამ მხრეებლით F-35A მხოლოდ 10%-ით „კეპნის“ F-16-ს, თუკე „ლაიტინინგის“ ერთსაათიანი დანახარჯის ზუსტე ციფრი მისიმი გახდება ცნობელი.

არ არის გამორიცხული, F-35A-ს ფრენის ერთი საათისთვის საჭირო თანხა უფრო გაზიარდოს, მით უმეტეს, რომ არსებობს ჯეჟი, რომ 24 ათას დოლარად შეესახებელი საათიანი ფრენა ჰენტიკონსამის ერთეკარი სარეკლამო სეკაა. საქმე არის, რომ ეს ფასი F-35A პროექტის ხელმძეანეულმა ნიდერლანდების პარლამენტში გამოსვლისას გააფლერა და შეიძლება ავტილობრევი დეკურატების შესინება არ სურდა. ნიდერლანდების

სამხედრო-საკავრო ძალებს 85 ასეით ახალი გამანადგურებლის შეტენა სურთ, თუკეკე თუკე მათი ექსპლუატაცია ძალებე ტეირი დაედა, პოლანდიელმა დეკურატებმა შეიძლება შესასყიდი ამერიკული გამანადგურებლის რეკევი მნიშვნელოვნად შეამკირონ.

უფოლ უფრო ტეირად მოსახმბრია ამ გამანადგურებლის მდიფეკაცია F-35B, რომლსაკე მკიფე გარზნიით აფრენა და შეველად დაეკლმა შეუქლია. შეველად დამეების მომენტში საწვავის ხარევი მნიშვნელოვნად იმატებს, რაკე, ბენზინრევი, კიდეე უფრო გარზიდს ფრენის ღირებულებას.

მხოლოდომი ყველაზე ტეირად ღირებულ გამანადგურებლად მინეული ამერიკული F-22 Raptor-ის (რომლის ფასი 400 მლნ დოლარს აღემატება) ფრენის ერთი საათის ღირებულება 44 ათას დოლარად იფო შეესახებელი, რაკ არეკეა გასაკვირი, რადგან ის F-35-ისგან განსხეუებით ონი მრეკითაა აღეკურეული.

საკვირად, თვითმფრინავის, თანეკე საბ-

რძილის ფრენის ღირებულება მარტო დამწკარი საწვავის რაოდენობით როდე განისაზღვრება. ამ ფასში შედის ასეეე თვითმფრინავის საბრძოლო გაფრენისთვის მომზადებამე დახარეკული სათეხე, მომსახურე ჰენსონადისა და პლიტის სახელებსო ანახლავება და ა.მ.

მაგალითად, ქართული სამხედრო ავიაციის Mi-8 ტეპის შეველმფრინები ერთი საათის ფრენის დროს დაახლოებით 800 ლიტრამდე საავიაციო ნავის წეკენ და სხეადსხეე ფეკტორის დამატებითი Mi-8-ის ფრენის ერთი საათის ღირებულება არანაკლებ 800 დოლარად იფო შეესახებელი.

მოიფრევე Cy-25-ის საწვავის ხარევი ერთსაათიანი ფრენისას (გეპნია ფრენის რეჟიმს) შეიძლება 3 ტრინიმდეე ვეიფეს, შესამამსხად, უნდა ვეფარავლით, რომ მოიფრინოს ერთსაათიანი განეკარდება ქართულ ცეპში საქართველოს თედეკევის სამინისტროს ბიუდეტს არანაკლებ 3-5 ათასი დარი უედეება.

ირაკლი ალავაშვილი

ქართული Ми-8MT-ს მომსახურება აღკვეციკის ბაზამე

კავშირი მოვლენებს

აზერბაიჯანის სტამბოლის საერთაშორისო გამოფენაზე ახალ საბრძოლო ავტომობილს Gurza-ს წარადგენს

აზერბაიჯანი

● სამხედრო ფრანკლისტური გამოცდების ცენტრ „აოქტრინის“ მოწყობებით, 2013 წლის 1 კვარტალში აზერბაიჯანის თავდაცვისა და უშიშროების სტრუქტურების 22 მოსამსახურე დაიღუპა (4 საბრძოლო და 18 არასაბრძოლო ყოფილებში) და 20 დაჭრა ან ტრავმა მიიღო.

● „აზერბაიჯანი განადიეთ ოპერაციებში უილიტო საერო აპარატების გამოყენებას გეგმავს“, — განაცხადა ქვეყნის ტერიტორიის განადმურის ერთ-ერთი სააგენტოს (ANAMA) დირექტორმა ნაზიმ ისმაილოვმა. მისი თქმით, უილიტო აპარატებით გაკეთებულ ვიდეომონიტორინგზე ჩანს მიწის სტრუქტურის ცვლილებები, რაც გამოადგელებს მუშაობაში დაქმნარებას.

● 2012 წლის იანვრიდან ავღესტოს ჩათვლით აზერბაიჯანის ტერიტორიის გეგლით ავღანეთიდან 2200-ზე მეტი დაჭრილი იჭრა ვაკუირებული.

● მარტში აზერბაიჯანის სახანჯლო სამსახურმა სახელმწიფო სახელურის დარღვევისთვის დააკავა: 8 ირანის, 8 — უზბეკეთის, 3 საქართველოს და თითო-თითო ტაჯიკეთის, ყირგიზეთის, ყაზახეთისა და შრი-ლანკის მოქალაქე.

● 6 აპრილს ტერტერის რაიონში დისლოცირებული სამხედრო ნაწილის ჯარისკცმა სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულა.

● 8 აპრილს ფორტის ალდაბის მამაროულელებზე ცეცხლის შეწყვეტის რე-

ჟიმის დარღვევის დროს დაიღუპა აზერბაიჯანის არმიის ლეიტენანტი.

● 8 აპრილს აზერბაიჯანის არმიის ჯარისკაცმა თანამებრძოლი მოკლა და ურთიერთობის საიმტოციოდ ფეხი ცეცხლსასროლი იარაღით დაზიანა.

● 9 აპრილს ფორტის ფეხულის მამაროულელებზე სომხების მიერ გახსნილი ცეცხლისგან აზერბაიჯანელი ჯარისკაცი ფეხში დაიჭრა.

● 12 აპრილს ბაქოს გარნიზონის ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილში ყაზახების მე-3 საბრძოლდან ჯარისკაცი გადმოვარდა და გარდაიცვალა.

● 13 აპრილს ფორტის ხაზზე სომხებს სამხედროებს მსხვილკალიბრანი ტყვიამურტყვის ტყვიით მისიოდ რუს აზერბაიჯანელი პრაპორშნიკი.

● ერთ-ერთი თურქული კომპანიის მონაწილეობით აზერბაიჯანში პარატიტ-მედეგსანტეის მოსამხადეფელ დანამუდრეფე ცენტრს აამუქებენ.

● საერთაშორისო წიფელი ჯერ კონტრტე შეშუიფობას გამოიქეცას, რა მოკლე დროში სომხეთ-აზერბაიჯანის სახელურის მახლობლად ნაღებზე ორ აზერბაიჯანელი მოქალაქე აფეიქება. აპრილს ფორტის ხაზის მახლობლად ტყეში მამუქლებს ნაღებზე აფეიქებათ დაფეიქოილი ქალაქე ყაზახის მცხოვერვის გეგმა იძეფს. 15 აპრილს ყო აფე ყაზახის რაიონის 23 წლის ახალგაზრდა ნეიტრალურ ზონაში ტყეში ნაღებზე აფეიქება.

● 15 აპრილს დაიწყო და 24 აპრილს დასრულდა აზერბაიჯანისა და აშშ-ერთობლფე სწეფება Saber „Guardian 2013“, რომელც „აპარტინობა შეფედობისთვის“ პროგვამით ნატარდა.

● სტამბოლში 7-10 მაისს საერთაშორისო გამოფენა IDEF-2013-ზე აზერბაიჯანი პირველად წარადგენს სეცეფე დანაფეიქებისა და ძალფეიწი სტრუქტურებისთვის განკუთუნებლ მძალფეი გამოლობის ავტომობილს Gurza-ს. ის აწეფ-

სომხეთი სასწეფო-საბრძოლო Yak-130-ების შექმნას გეგმავს

მიმოიღვა

აპრილის დასაწყისში აფხაზეთში საბრძოლველო საბატალიონო სწავლებები ჩატარდა

სალა მე-12 სერის Toyota HILUX-ის (4X4) ბაზაზე და შეუდგა 2,5 ტ ტვირთის გადატანა.

● 18 აპრილს ტაბულური იარაღიდან აღფრეცხვი გასროლით თედაცივის სამინისტროს ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის ვარისკაცმა ორი თანამებრძოლი დაჭრა.

სოფათი

● აშშ-ის შტატ კანზასის ერთ-ერთმა ვეარდიულმა სომხეთის არმიის სამხედრო ბრიგადის შესანერგეთა ბატალიონის ბაზაში ორგანიზება გაუკეთეს განმარტებული კურსებს, სადაც უმაღლესიან თედაცივის უწყების, პოლიციისა და საგანგებო სიტუაციით სამინისტროს განმარტებულები.

● 7 აპრილს 102-ე სამხედრო ბაზის კამპუტის სასწავლო-საწვრთნელი ცენტრის ტერიტორიაზე 12 და 15 წლის ორი სომეხი ბავშვი ნაღმზე აფეთქდა.

● მოდელჯეთის თედაცივის სამინისტრომ სომხეთის 1500 უპარატიე „პაქერი-მინა“ კლასის 80 მმ-იანი რაკეტა C-8 მაქიდა.

● სომხეთი რუსეთისგან სამხედრო-სატრანსპორტო და მოთავსებულ შეკრულებების იფადის ერეგნი უახლესი რუსული სასწავლო-საბრძოლო თვითმფრინავების ЯК-130-ების შეტანასაც აპირებს. გასულ წელს სომხეთმა რუსეთში 4 უსილოტო საერთო აპარატი იფიდა.

სანტრანსპორტორ BTP-82AM-ს, რომელიც BTP-80-ის ბოლო მოდიფიკაციაა. მალე დაიწყება გამოცდის საზღვაო ციკლი, სადაც სხვადასხვა მეტეოკონდიციონებში ევრების დროს ჯეეუნსატრანსპორტიორიდან ცეცხლის წარმოების შესაძლებლობა შემოწმდება.

კოვლიძის კავშირები

● 3 აპრილს გამოვიდა სეპარატისტთა თედაცივით უწყების ხელმძღვანელის ბრძანება აპრილ-ფინისში შეაარა-

ვარაბაძის ხაზენებელი საპოლკო სწავლება ჩატარდა

ღებული ძალების მორტიე ტერიტორიის შესახებ

● 3-5 აპრილს საბრძოლველო ვარების მე-7 გუდაუთის სამხედრო ბაზის 700-მდე სამხედრო მოსამსახურემ სამხედრო ტექნიკის 150-მდე ერთეულის გამოყენებით სამეთაურო-სამტაბო სწავლება ჩატარა, სადაც დამუშავდა საპარო თედაცივის ქვედანაყოფის მოქმედებები ჯედაცივის თედაცივის დროს, დაბინძურებული ტერიტორიის დაძლევა მოწინააღმდეგის მხრიდან მასობრივი განადგურების საშუალებათა გამოყენების შემთხვევაში. სწავლებაზე გამოიყენეს BTP-80-ის ბაზაზე აწეობილი ახალი სამეთაურო სამტაბო მანქანა P-149 MA1 (YKUM).

● 9 აპრილს სეპარატისტულმა ხელისუფლებამ საპარო-თედაცივის ვარების შექმნის მე-20 წელი აღნიშნა.

თვითმართვადი მარაბალი

● 8 აპრილს ფრონტის ხაზის მახლობლად ფოქის რაიონში სატვირთო ავტომობილი გადაბრუნდა, რის დროსაც 21 სომეხი სამხედრო მოსამსახურე დაშავდა.

● ვარაბაძის თედაცივის არმიის პრესსამსახურის ინფორმაციით ფრონტის ხაზის სამხრეთ მიმართულებაზე 8-12 აპრილს ხაზენებული საპოლკო სწავლება ჩატარდა. პოლკის პირადმა შემადგენლობამ 150 კმ-იანი მარში შეასრულა, დაიკაო თედაცივით პოზიციები და შემდეგ შეტევაზე გადავიდა.

თქმარი ჩანახაძი

ჩრდილო კავკასია

● შვი ზღვის ფლოტის სახლკაციო პოლიგონზე ცდიან ახალი

საპაირო თავდაცვის აპგრაუტორება და განვითარების ასპექტები

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ 2013, №5,7)

წინა სტატიებში ვერნალ „არსენალი“ ში მითხვლათ ვალი დამგერუდა, ვროზღ, საპაირო თვდაცვის ტერმინოლოგიასა და საბრძოლო შესაძლებლობების განხილვა.

საქარსწინალო თვდაცვის ნაწილების (ქვედანაყოფების) საბრძოლო შესაძლებლობები საქმოდ მოცულობითი თქმა და შემდგომ სტატიებში ვანიხილავთ ლოგიკური თანამიმდევრობაც ასე მოითხოვს. წინამდებარე სტატიას კი ზოგადი ცნებების, ტერმინებისა და განმარტებების განხილვას დავუთმობთ. მოკლედ გავისხვით საქართველოს საქარსწინალო თვდაცვის (სსთ) სტრუქტურული ცვლილებების ისტორია.

საქარსწინალო თვდაცვამ 20 წლის განმავლობაში რეორგანიზაცია არავითხვლ განიცადა. 1992 წლიდან საქარსწინალო თვდაცვის ვარჯიში სამხედრო-საპაირო ძალების შესაძგვრლობაში ჩამოყალიბდა, ხოლო საჯარისო საქარსწინალო თვდაცვის სამმართველო კი ვაგერალური შტაბის დაქვემდებარებაში იყო.

1995 წელს საქარსწინალო თვდაცვის ვარჯიში სამხედრო საპაირო ძალებს გამოყოფა და საჯარისო საქარსწინალო თვდაცვისთან ერთად ვარჯიშის ცალკე სახეობად ჩამოყალიბდა. რამდენიმე

წლის შემდეგ კი ისევ ვაერთიანდა სამხედრო საპაირო ძალებთან.

2008 წლის იმის შემდეგ სამხედრო საპაირო ძალები, რევიორც ცალკე სახეობა ვაუქმდა და მისი შესაძგვრული ნაწილები – ავიაცია და საქარსწინალო თვდაცვა სახმელეთო ვარჯიშს ვადაცვა.

ამ ვაუმართლებელი რეორგანიზაციის მიხმეუების დღაპარაკი ზემდგვრად მიმანწია. ყოველი რეორგანიზაცია ვარცვეული პერიოდი თვექტიანობის დაქვემდებარებას იწვევს. ავიაციასა და საქარსწინალო თვდაცვაში თხი თაუელი წელია ქრინიკული რეორგანიზაცია მიმდინარეობს. ეს ვარემოება არ შეიძლება ვარყოფითად არ ასახულიყო საპაირო ძალების განვითარებაზე, კადრების ზრდასა და ვრედულიორ საქმიანობაზე. ამ ვარყოფითი ზეგვლქნის შედეგია ავიაციასა და საქარსწინალო თვდაცვაში არსებული მდგომარეობა. წინამდებარე სტატიის მისანი არ არის ვარჯიშის ამ ვარჯიშებში არსებული ვითარების ანალიზი, ამიტომ არ შეეეებთ საავიაციო შემთხვევების (ინციდენტების, ავარიების) სტატისტიკასა და ნაკვლიერებებს ექსპლუატაციის საკითხებში. მოკლედ ვთქვათ, რომ მდგომარეობა საუფალია და ასე ვაგრძელება აღარ შეიძლება.

მსივლითი ძალები ცოტა დარბა ისეთი ქვეყნა, სადაც ავიაცია და საქარსწინალო თვდაცვა ცალკეული სტრუქტურებია. ბოლო თაუელი წლების გამოცდილებამ ვეველა წამვენი სახელ-

მწიფის სამხედრო მეცნიერება მიიყენა იმ დასკვნაზე, რომ ვინც მოქმედებს ვარზომილებებში „ხმელეთო-საქარ“ „საქარ-საქარ“ და „საქარ-მისა“, უნდა იმართებოდეს ერთი პირის მიერ.

საკმოდ რთულია ავიაციისა და საქარსწინალო თვდაცვის სპეციალისტების ვაერთიანება ერთ სახეობაში ხან ვრძლევი თანაცხოვრების (აქტუალურ ტერმინია. – ა.ს.), ერთიანი საბრძოლო მომზადების, სწვლებების, კადრების ზრდის პრაქტიკის უქონლობა. ვრედ 3-4 წელიწადში სტრუქტურული რეორგანიზაციის გამო ასეთი გამოცდილებები დავაროვებოდა.

ეს მხოლოდ საქართველოს პრბლემა არ არის. ავიაციასა და საქარსწინალო თვდაცვის შორის „ქიმიკის“ პოსტსაქმითა ქვეყნებისთვის არის დამახასიათებელი, რადგან სპეციალისტები უნდა ვარდავლესობას საბჭოური ვანალება აქყო.

საქმითა (რუსეთის) არბაში კი დაპირისპირება დრეც იყო და ლღსკ ვრძელდება ვენერალიტეტსა და სხმედრო მეცნიერებს შორის. იმ სპეციალისტებმა კი, რომლებმაც დასავლეთში (აშშ, ვეროპა) ისწვლეს, ვიწრო ვანალება მიიღეს (მერნავი, ტექნიკოსი დ. ა.ს.) და მათი ტაქტიკური და თქარტკური აბრუერების ჩამოყალიბებას თრ ვერობის – ავიაციისა და საქარსწინა-

ნალი თვდაცვის მართვის საკითხებში ვერ კიდევ დიდი დრო სჭირდება.

ამ ამოცანის გადასაჭრელად სამი მამართლებლობაა მუშაობა საჭირო:

1. სასაერო ძალების (ვეტერანობით, ეს ტერმინი ეხმარათ და სასაერო ძალებში ვიფლინისხით ავიაციის და მსოფლიო მდებარეობის სწორი შერჩევა ხანგრძლივი ვაჟით (4-5 წლით) და კონკრეტული, დროში გაწერილი ამოცანებით, რათა ამ ვაჟში დასრულდეს სახეობის სრულყოფილი ჩამოყალიბება და განვითარების სწორი გზაზე დაყენება, რომელსაც ადარ გადაუხვევენ;

2. კიდურის მომზადება ერთიან სტრუქტურაში იმ ამოცანათა რომ პერსპექტივაში მათ (როგორც ავიატორებს, ასევე მსოფლიო სპეციალისტებს) შესწავლა და უნარი უფლებები, გაიზარდოს და საქმის ცოდნით უხელმძღვანელონ როგორც საავიაციო, ასევე მსოფლიო ქვედათვლებს;

3. მაქსიმალური თვდაცვა შეუძლებლობა თვითონაც იფიქროს საკუთარი მომზადების დროის აძლიერებზე როგორც სწავლების, ასევე ვაჟებში სამსახურის პერიოდში. ვერც ერთი სასწავლო დაწესებულება ვერ მისცემს სამხედრო მოსამსახურეს სრულ ცოდნას - სასწავლო დაწესებულება გასწავლის, როგორ და სად მიიღოს ცოდნა, წაიკითხოს ის, რაც ვეტერანმა თვითონვე ცოდნის აძლიერებდა, როგორ იმუშაოს სასწავლო სახელმძღვანელოებზე და ა.შ.

სასწავლო დაწესებულებაში სწავლის საკუთარ საკუთარ თვებზე დამატებით მუშაობა და მასწავლებლის მიღება, რადგან თვითონ დიდიხანი არაფერს ნიშნავს. ზემოთ ერთად 7-წლიანი სამხედრო განათლების განმავლობაში ძალიან ბევრი ადამიანი სწავლობდა. ყველამ დაამთავრა და მიიღო დიპლომი, მაგრამ ხომ მასხოს, ვინ როგორ სწავლობდა? თვითონვე, თვდაცვა, თვდაცვა პროფესიული მომზადების დროის აძლიერების ერთ-ერთი პრიორიტეტი უნდა იყოს. პროფესიონალი პეივა მას, რომელიც ზრუნავს ცოდნის, პრაქტიკული უნარების აძლიერებაზე, განვითარებაზე და არა მას, ვისაც აქვს დიპლომი. თვდაცვაში ცოდნის სულ მცირე 50% საკუთარ თვებზე მუშაობით უნდა მიიღოს. საკუთარ თვებზე მუშაობაში იფიქრისხმება: დამატებითი ლიტერატურის მოძიება და შესწავლა როგორც სასწავლო დაწესებულებაში სწავლისას, ისე სამსახურის პერიოდში, ინტერნეტის აქტიურად გამოყენება (ინტერნეტში ბევრი საინტერესო ნაშრომი და პუბლიკაციაა), უცხო ქვეყნების გამოცდილების შესწავლა

და ანალიზი, თანამშრომლების, სხვა სპეციალისტების ცოდნის გაზიარება და სხვა. თვდაცვას, ისევე როგორც არმიის, მთელი ცხოვრება არის საბრძოლო მომზადება, სწავლა მთელი სამსახურის მანძილზე.

სასაერო ძალების თვდაცვა შეუძლებლობის მომზადება-გადამზადების ერთ-ერთი მიზანი უნდა იყოს მჭიდრო მენტალიტეტის შექმნა, რომ ზურუნავს, მუხრანდება, იფიქრებს, ტექნიკურად და სხვები ერთ საქმეს აკეთებენ, რომ ერთიანი ძაღისხმევის გარეშე მათი მოქმედებები ნაკლებად ეფექტიანი და უსაფრთხო იქნება.

ზურუნავები და მუხრანდება ისევე უნდა იყვნენ შესისხლბორცვული, როგორც ტანკისტები და ქვეითები სახმელეთო ვაჟებში. ეს ამოცანა თვისით არ მიიღწევა, საჭიროა სწორი სტრუქტურული ორგანიზაცია, სწორი საკადრო პოლიტიკა და მუდმივი მუშაობა ამ მასშტაბით.

„ქიშპობის“ ერთ-ერთი გამოვლინება ის, რომ მუდმივი შეუთანხმებლობაა, რა დაერქვას ვაჟების სახეობას „სამხედრო-სასაერო ძალები“, „სასაერო თვდაცვის ძალები“ თუ სხვა რამ.

მათივე რაციონალური გამოსავლია, სახელმწიფოს თვდაცვაში დოქტრინიდან გამომდინარე, ავიაციის და საერო-სასაერო თვდაცვის ვაჟობის დაერქვას „სასაერო თვდაცვის ძალები“, მაგრამ ავიატორებს არ მოსწონთ, როცა ამ ვაჟობისთვის არქმევენ „სასაერო თვდაცვას“, რადგან პერიოდში რომ ამით ავიაციის როლია დატინებული. ამ საქმეზე გვაქვს იმ ვაჟებობისთან, რომ წლების განმავლობაში ტერმინი „სასაერო თვდაცვა“ ვაჟიფიქრებულა ტერმინთან „საერო-სასაერო თვდაცვა“, რაც არასწორია. ვაჟიფიქრებულა რას ნიშნავს „სასაერო თვდაცვა“ და რითი განსხვავდება „საერო-სასაერო თვდაცვისაგან“.

ტერმინის „სასაერო თვდაცვა“ ინგლისური შესატყვისია Air Defense, რუსული კი Воздушная оборона. ტერმინის „საერო-სასაერო თვდაცვა“ ინგლისური შესატყვისია Anti-aircraft defense, რუსული კი – Противовоздушная оборона.

ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს არა პირდაპირ თარგმანს, არამედ რა შინაარსითა დატვირთული კონკრეტული ტერმინი, ასევე, რა ძალები და საშუალებები, რა სტრუქტურება ვაჟობითაზებული კონკრეტული დასახელების ქვეშ. გადაეხელოთ მსოფლიოს გამოცდილებას. აშშ-ში 50-იანი წლების ბოლოს შეიქმნა ჩრდილოეთ ამერიკის სასაერო

თვდაცვის სარდლობა NORAD (North American Air Defence Command) რომელიც 80-იანი წლების დასაწყისში გარდაქმნა სასაერო-სასაერო თვდაცვის სარდლობად (North American Aerospace Defense Command). NORAD-ი თვის შემდგენლობაში აერთიანებს პარსაწინალო თვდაცვას, ანტისარაერო თვდაცვას, კოსმოსურ თვდაცვას და სხვა კომპონენტებს. 2006 წლიდან NORAD-ს სასაერო კოსმოსური თვდაცვის შესახებ შეტვირთინების სისტემას საზღვაო კომპონენტაც დაემატა.

როგორც ვხედავთ ამერიკული მიდგომაში სასაერო (სასაერო-კოსმოსური) თვდაცვა არ თვდაცვისწინებს მხოლოდ პარსაწინალო თვდაცვას. NORAD-ი დანიშნულებაა ჩრდილოეთ ამერიკის და კანადის მთელი სტრატეგიული თვდაცვათი ძალების საბრძოლო მოქმედებების მართვა.

რუსეთის სამხედრო-სამცენარო წრეებში პარსაწინალო და სასაერო-კოს-

სასაერო თვდაცვის სპეციალისტთა მომზადება დღეს განსაკუთრებულ აქტიულობას იძენს

NORAD-ის სასაერო-კოსმოსური თვალდაცვის მართვის ცენტრი

მოსური თვალდაცვის საკითხებზე მუდმივად დაინტერესებულია. იგი მოსაზრება და შედეგობაც კი, რომ პატრსწინადაც თვალდაცვის ჯარების ბაზაზე წამოყვანილებული სასაერო-კოსმოსური თვალდაცვის ჯარები, თუცა, საბოლოოდ, რუსეთი სამხრეთ სტრატეგიკულ დაუბრუნება: სახელმწიფო ჯარები, სამხედრო სასაერო ძალები

ბი (რომლის შემდგენლობაშიც შედიან პატრსწინადაც თვალდაცვის ჯარების გენერალ-მაიორი, სამხედრო-სახელმწიფო უფროსი, სტრატეგიული დანაშაულებების სარაკო ჯარები, სასაერო-კოსმოსური თვალდაცვის ჯარები და სასაერო-სადესინტო ჯარები. მუხეზაფად იმისა, რომ რუსი სამხედრო შეიხეურების, ექსპერტების მი-

ახალი წიგნი ქართული საგზაო სკოლის შესახებ

საუკუნეთა მანძილზე უძველესი და ქართველ კაცს მომხდურების უთანასწორო იმეზში ქვეყნისა და თავისუფლების გადარჩენა. ადვილი არ იყო რომაელების, ბიზანტიელების, მონღოლების, თურქ-სელეუკების თუ სხვა გადამთავლების გამკლავება, მაგრამ ქართველები მათთვის საუფროდ წარმოდგენა წიგნების მიხედვით ახერხებდნენ.

გამარჯვებითა და დამარცხებებით იტყუბოდა ქართველი სამხედრო ხელმძღვანელები, რომელმაც ურაცხე მსწერების იმეზში ქვეყნის სახელმწიფოებრიობა შეინარჩუნა, მაგრამ იმედგარეულად თანამედროვე თაობას მჭერი შეიხეუც გაუჩინა.

რამდენიმე წლის წინ სამხედრო ისტორიკოსმა სოსო მარგიშვილმა გამოისცა ურად საუკრადღებო წიგნი „მთავრე და რეალობა დღით აღმსაქმრების ვაქის შესახებ“.

სხვადასხვა წყაროზე დაყრდნობით წიგნის ავტორმა შესანიშნავად გაუკვთა რეკონსტრუქცია შუა საუ-

კუნეების ქართული ჯარის ორგანიზაციას, შემდგენლობას, ბრძოლის ტრეზებსა და სხვა მრავალ ისეთ საკითხს, რომელსაც ისტორიკოსები ხშირად გვერდს უვლიდნენ.

სოსო მარგიშვილის ნაშრომმა მამის სახეიდობის არაერთგვაროვანი შეყვასა და ვერადღება დამსაზურა — ჩვენი წარსულის მაქსიმალურად რეალურად წარმოდგენა წიგნითი თხოვნისთვის მოუღებელი აღმოჩნდა.

შეკრებილი მოღვების ნაცვლად, რომლისთვისაც წიგნის ავტორი მზადყოფნას ვუქმობთ გამოსაგება, თხოვნით ნაწილმა მუღის საშუალებებით ბინძური გამაინა გაანადა.

სამწეზაროდ, 2007 წლის 12 მარტს სოსო მარგიშვილი მოუღიდნელად ვარდაიცვალა, იმ დროს, როცა ქართველი სამხედრო ხელოვნების კვლევების კლდე უფრო აღრმავებდა და ამასთან დაკავშირებულ ახალი წიგნის გამოცემის ამერება. დასამოყრებელი დარჩა წიგნი, მრავალი სტატია და კლდე უფრო შერჩინაფიქრი.

16 აპრილს, სოსო მარგიშვილის დაბადების დღეს, თბილისის სახელმწიფო

ერ უამრავი ნაშრომზე, რომლებიც დაიწერა, რათა ამერიკელი NORAD-ისგან, ერთ სტრატეგიკულ მომსახურე ათ ველა ძალა და საშუალება, რომლებიც მოქმედებენ ერთ სასაერო-კოსმოსურ სერვისში, ერთი მინარადადღე — სასაერო-კოსმოსური თვალდაცვის საშუალებების წინააღმდეგ, იქ მათი ყებრემს ლობივ გაიმარჯვა. თხოროდ ნაშრომებშიც ერთმანეთში აირია ცვნიების „სასაერო-კოსმოსური თვალდაცვა“ და „პატრსწინადაც თვალდაცვა“.

ეს მათი პრობლემა, ჩვენ უბრალოდ მსოფლიო გამოცდილებას განვიხილავთ უკლებლივთ ვერაქციით, რა არის სასაერო (ვინც კოსმოსის სწელება, სასაერო-კოსმოსური) თვალდაცვა და პატრსწინადაც თვალდაცვა.

ამირან ხალვაში
სასაერო ძალების სარაკო
2003-2005 წწ-ებში
(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

შუა საუკუნეების სახელო
საქართველო და საუბრთხოვრ
სახელო-პოლიტიკური
ნოსოქონ IX-XV საუკუნეებში

სოსო მარგიშვილი

უნივერსიტეტში ქართველი საზოგადოების წინაშე წარადგინა იქნა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხელმწიფობით გამოცემული სოსო მარგიშვილის ახალი წიგნი „შუა საუკუნეების სამხედრო ხელოვნება და საქართველოს სამხედრო-პოლიტიკური ისტორია IX-XV საუკუნეებში“.

სოსო მარგიშვილის ნაშრომი, ფაქტობრივად, უნიკალური გამოცემაა, რომელიც წაადგება ვეფხის ვინც საქართველოს სამხედრო წარსულით არის დაინტერესებული, ან ამ მმართველების კვლევების გაგრძელების აძარებს.

საზღვაო ბრძოლა და მისი ევოლუცია

ვრაცელთა სახმელეთო პოზიციებს ამერიკლები IOWA-ს სერიის საზღვაო ხომალდების 406 მ-იანი ქვეშეშედიდან ბომბავდნენ

(დახაწვისი იხ. „არსენალი“ 2013, №7,8)

ჟაჰვიითის კრიზისი

1990 წლის აგვისტოს დასაწყისში ვრაცის მხრიდან სუვერენული ქვეყნის იუკატიამ დასაქვლითის ქვეყნები და მათი მოკავშირეები კოალიციურ ძალებში გაერთიანა.

1991 წლის იანვარში სპარსეთის ვრაცის ზრდილი ნაწილში დაიწყო პირველი კონტაქტი ომი, სადაც ავიაციის გადამწყვეტი მნიშვნელობისა და მრავალმხრივ შესაძლებლობათა დემონსტრირება სრულად გამოჩნდა.

კოალიციის საჰაერო-სახმელეთო ძალების უზარმაზარი უპირატესობის ფონზე ვრაცის ფლოტი სერიოზულ ძალებს არ განიხილებოდა, თუცა მცირე საფრთხის P-15 ტიპის ფრთოსანი რაკეტებით შეარაღებული 7 სარაკეტო კატარა (5 - ბ. 2053P და 2 - ბ. 205) ქმნიდა.

გარდა ამისა, ვრაცელებს ქვეყნის ფლოტიდან აღაფიე შემორჩათ 6 სარაკეტო კატარა (5 - TNC-45 და 1 - FBP-57), რომლებიც ოთხ-ოთხი Exocet MM.40-ის ტიპის რაკეტით იფენ აღჭურვილი. თვად „კნოსოტების“ მარაგი კი 100 ერთეულს შეადგენდა, მაგრამ გამოყენებას ფრანგული შეარაღების მცოდნე სპეციალისტთა უქონლობა აფერხებდა.

ბევრად უკეთეს იყო ორგანიზებული სა-

ნაბირო დაცვა. ქვეყნის სანაპირო სარაკეტო ვარებასა და ტექნიკას პქირდა გამგებელი, ხოლო ზღვის სანაპირო ზღვაში სხვადასხვა ტიპის დაახლოებით 1300 ნაღმი იყო დაყენებული.

ვრაცის ლღვი იარაღი ნეთობის გამოყენებასაც აბიზებდა და ამისათვის საწვავით დატვირთული ტანკრების აფეთქებას ვეგმედა. სანაპირო დაცვის განკარგულებაში იყო ასევე ჩინური წარმოების დაახლოებით 50 ხომალდსაინადადღვი ფრთოსანი რაკეტა HY-2 და მისი გასაშუები 7 დანადგარი.

ამ საფრთხეთა გასანიტრალბლად კოალიციის წინაშე დადგა შემდეგი ამოცანები:

- მოწინააღმდეგის წყალზედა ხომალდების მოქმედებათა არ დაშუბა და განაღდგურება;
- ნეთობისმოშობებელ პლატფორმათა საშხლო დანიშნულებით გამოყენებისთვის ხელის შუღლა;
- დანადგულ რაიონებსა და ნეთობის ლაქებზე დაკორეება;
- აქტიურ საბრძოლო მოქმედებათა დაწყებამდე ვრაცის საშხლო-სახმელეთო ფლოტს ამერიკული საგვმანი მცერავი თეთიმფრინავი P-3C-ები, უბილოტო საფრთხე აპარატები, სანაპირო ბაზირების თეთიმფრინავები და შველდმორჩენი ბიკოტეზიონდნენ.

1991 წლის 18 იანვარს კოალიციის თეთიმფრინავებს ქვეყნის სანაპი-

როდნ 40 კმ-ში, აღ-ღოის რაიონში, ნეთობისმოშობებელი პლატფორმადნ ცეცხლი გაუხსნეს. საპასუხოდ ამერიკულმა ხომალდებმა და შველდმორჩენებმა 9 პლატფორმას სარაკეტო დარტყმები მაიყნეს, შემდეგ კი სპეციალური ოპერაციების ძალებმა იქ არსებული საბრძოლო მასალები გაანადგურეს და გარნიზონების ნაწილი ტრევე აიყვანეს. იმეყ დღეს ამერიკულმა საგვმანი ავიაციის თეთიმფრინავებმა ვრაცის ფლოტის ბაზირების პუნქტები, პორტების - ბასრის, პორ-ალ-ზუბაირის, ახ-ზუბაირისა და უმ-ქასრის მისაღვომები დანადგეს.

22 იანვარს საბატრელო P-3C-მა შეამჩნია ვრაცელთა ტანკრა, რომელსაც გემბნით საჰაერო ბალიშზე მოცურავე კატარა დადაპედა. კოალიციის ძალებმა იყვეეს, რომ ტანკრა კატარაების მოქმედებას უზრუნველოფდა და გასოფოაფებელი საწვავი გადაპქონდა, რომელსაც ზღვის ზედაპირზე დაღვრილი ზეღვი ნეთობისთვის ცეცხლის მოსაკიდელად გამოიყენებდნენ. ამერიკული A-6 Intruder-ის სწრაფი შეტევები ვერ ტანკერ Amuriyah-ისა და შემდეგ კატარის ჩაბიტიც დასრულდა.

24 იანვარს მრავლანაღმი შველდმორჩენება კნებულ ქაიუმის მახლოლად ვრაცელთა 3 ნადგავადღობ ხომალდს რაკეტებით შეტეეს. ორი მათ-

საოკეანეთო ჯარების მიერ
გამაგრებული ქუევიის სანაპირო

იტალიური წარმოების
საზღვაო ნაღბი MN103 Manta

ჩინური წარმოების ზომილდასწინააღმდეგო ფროსიანი რაკეტა HY-2

განი ჩაძირეს და შესაძებ კი საკუთარი ნადის მსხვერპლი გახდა.

იმეუ დღეს კოალიციის ჯეიციამ მოქმედება უფრო გაააქტიურა და ჯეი-აშიდ CVN-71 Theodore Roosevelt-ის „ინტერდოქტრემა“ მონაწილეობის მტრად აღი ზომილი და საპატრულო კატარა ჩაძირეს.

მაგრამ მთავარი მოვლენები 29 იანვარს განვითარდა, როცა ინგლისურმა თეიომფრინავმა შინა-სუდის (ქუევიის სანაპირო) მიმართულებით მიმავლი ურავლით სარაკეტო-სარატყილური კატარლების დაცვის ქვეშე მყოფი რამდენიმე სადესანტო ზომილი შეაშინა. სულ 15-17 მცურავი საშუალება.

კოალიციის სადღიობამ ჩათვალა, რომ ურავლები საუდის არაბეთის ქალაქ რას-ელ-ჰაიფეზე დაწვეულ შტრეკში მონაწილე ჯარების დასახმარებლად მიმართულებულნი და მათი განადგურების ბრძანება გასცა. კუნძულ ფილადიკონ ბრიტანული სარაკეტო ფრეგატ F91 Brazen-ის, სარაკეტო სესკადრო ნადისონების D96 Gloucester-ისა და D108 Cardiff-ის სამმა საბორტო შეველომფრენმა Lynx-მა ურავლით კატარებს Sea Skua-ს ტიპის რაკეტები ესროლეს. სამი მათგანი მათხნე ჩაძირა, ბეგრად მტეი დაზიანდა და კატარლებმა თეი პორტ ელ-ქუევიის შეაფარეს.

საბორტო ნაკებობებისა და მშედი-

ბანი გემების დაზიანების თეიდან ასაცილებლად კოალიციის ჯეიაცა პორტის დაბომბვის ურავლები. ამეგრად დამოკიდებულება შეიკეცა და ამერიკელმა თეიომფრინავებმა ურავლით 10 კატარა ჩაძირეს ან დაზიანეს.

სადამ პუსეინის ფლოტის განადგურება მორე დღესაც გაგრძელდა, როცა უსაღლესი საშეღრო ხელმძღვანელობა უს-ქასრისა და აზ-ზუბაირის პორტებში დარჩენილი კატარლებისა და ზომილდების ირანში გადაგვანას შეეცადა. მაგრამ კოალიციის სასეღრო მშეგრევეს მონაწილეობის გადადგილება არ გამოეზარათ და კუნძულ ბუბიანონ ურავლით ესკადრის (8 – სარაკეტო და 2 – საპატრულო, 3 – საშუალო სადესანტო ზომილი, 1 – მტრადღეი ზომილი) მომარტე თეიომფრინავებმა შეუტყეს. 13 სო-ის განმეღობაში ჯეიციამ 21-ჯერ შეუტია და ურავის საშეღრო ფლოტის თეიშის ყველა მცურავი საშუალება ჩაძირა ან მძიმედ დაზიანა.

ირანში გაღწევა ურავი სარაკეტო კატარდამ (პ. 205) და საშუალო სადესანტო ზომილდამ Ghandam-ში მოაზერხა.

მომღეღრო დღეებში კოალიციის ჯეიციამ კიდე რამდენიმე მცურავი საშუალება ჩაძირა, რათაც ურავის საშეღრო-საზღვაო ფლოტმა არსებობა შეეეცა. ბეგრად მტე საფრთხეს ნადებში შეეღინჯ და მისი მოქმედების შეღეი ყველაზე მწარედ ამერიკელებმა 18 თებერგელს იწყეს.

ქუევიის სანაპიროსთან კუნძულ ფილაკის მახლობლად ნადების ტრავლის დროს მტრადღეი ზომილდებს უბრუნეღეილეთის სადესანტო შეველომფრენმა LPH-10 Tripoli ურედა, როცა ის ნადზე აეღიქა და წეღაზის ქეეი დაზიანდა. დაახლოებით 4 სო-ის შეღე იმეუ რაიონში სარაკეტო კრესიერი CG-59 Princeton-ი საწმამანი ინტეღრალით ირმა აეღიქებამ შეზაზარა. იტალიური წარმოების ირნი MN103 Manta-ს აეღიქებამ ზომილი მძიმედ დაზიანა – ჩაღუნა გემანი, დაზიანდა კორპუსი, წამეეინი ხეახნები და საკე.

შეღეღეად ამისა, რამდენიმე სორეე ზომილდამ ბრიტანეღრანონის აღღეგინა და დეღეღების შესრეღება განეღრო.

მაროღია, ურავლით ნადებების დეი ნაწილი ტეღლი კონსტრეეციის, ბეგრაც გეუმართავი ან მწეობრიდან გამოღული იყო, მაგრამ კოალიციის სარეღობაზე უეიოსენეღებლმა შემიზეღეეებმა იმდენად იმოქმედა, რომ ქუევიის საზღვაო დესანტის გადასხმაზე უარი ითეეა.

ნადები იყო ის საფრთხე, რომღს გამოეე სახმეღლით პოზიციებზე სეეეიხლე უეიოსენეღებისთვის ამერიკელ საზღვაო ზომილები სანაპიროსთან მღღეუ აზღლის არ მიღეღინჯ და სამხეღებს მხოლოდ 406 მმ-იანი ქეეესტის მწეღეებში ებრძღენ. ურავლით მტეღლითა კი სანაპირო დაცვის ზომილდა-

წინააღმდეგო რაკეტების გამოყენების
პრეცედენტს დასრულდა.

25 თებერვალს სახაზო ზომადel Mis-
souri-ს მიმართულებით გამოშვებული ორი
HY-2-დან ერთ-ერთი გაურკვეველი მი-
ზეზით გზაში ჩამოვარდა, ხოლო მეორე
კ ბრიტანულმა სავსეადრო ნავისთან-
ს Gloucester-მა საზღვაო რაკეტა Sea
Dart-ს „მისიურიდან“ დაახლოებით 640
კმ-ს ჩამოაგდო.

1991 წელს ოუგოსლავია

ადრიატიკის ზღვისპირა ოუგოსლავი-
ის ფედერაციის რეგიონში ერთ-ერთ
მთავარ სამხედრო-საზღვაო ძალებს
ჰყავდა და ომის შემთხვევაში მის წინაშე
დგა ორი მთავარი ამოცანა:

— მონაწილეობა დესანტისგან სა-
საზღვო ზოლისა (დაახლოებით 4 ათასი
კმ) და კონტინენტის დაცვა;

— ოტრანსკოს სრულტყე ბლოკადის
არ დაშვება და კონტროლის დამყარება;

ამ ამოცანათა შესასრულებლად სა-
საზღვო დაცვის სისტემა ნაღმების გა-
მოყენებაზე იყო გათვლილი და ფლოტს
საქართველო-სამოქალაქებზე ჰყავდა.

ოუგოსლავიისთვის ზღვისპირა ერთად
ერთ მნიშვნელოვანი იყო იადრეის
რეგიონზეა მდინარეებზე (დუნაი, სავა
და დრავა). სამდინარო პატრულებისთვის
ფლოტს შედარებით ძვილი ზომადელ-
ისა და კატარალები ჰყავდა გამოყოფილი.
საგრამ ოუგოსლავიელ მუხლდევურებს ამ
ამოცანათა შესრულება არ ქერათა და-
წყო ქვეყნის დამლა და ფლოტი საში-
საქალო ომის მონაწილედ იქცა.

ოუგოსლავიის სამოქალაქო ომის
ქტობრანი ფრეგატა RF-31 Split-ი
ახლა ვარაუდ დავის მოლოდინშია

ერაველია კატარალებს
წარმატებით ებრძოდა
ბრიტანული „საერი-ზომადლის“
კლასის რაკეტა Sea Skua

1991 წლის 25 თენის ზორეატამ ოუ-
გოსლავიის ფედერაციიდან გამოსვლა
და დამოუკიდებლობა გამოაცხადა, რა-
საც ბელგრადის სამხედრო ქმედებები
მოჰყვა.

ზორეატაის ცვლანზე გრძელი — 1774
კმ სიგრძის სანაპირო ზოლი ქონდა
მრავალი პორტით, რაც სხვა ქვეყნი-
დან იარაღისა და საბრძოლო მასალების
შემოტრანსპორტის ზღვსაყრელი იყო. ამისა
და ზღვი ზორეატა ქვედნაყოფების
გადავანის აღსაკვეთად ოუგოსლავიის
სამხედრო-საზღვაო ფლოტსა ზორე-
ატის სანაპირო ზოლისა და პორტების
ბლოკირება 1991 წლის 13 სექტემბერს
დაიწყო და 23 სექტემბერს დაზავების
გამო შეჩერდა, თუმცა 3 ოქტომბრიდან
ისევ განახლდა. ბლოკადამო მოექცა სა-
ნაპირო დაღმაცვიდან ღებრონიკამდე

და პატრულირებისთვის სამი ტაქტიკუ-
რი ჯგუფი ჩამოყალიბდა:

— ჯგუფი Kastela: ფრეგატა RF-31
Split-ი, 3 სარაკეტო (2 — 3. Koncar-ი და
1 — 3. 205), 1 სატორაბლო (3. 206) და 3
სამატრულო (3. Mirna) კატარადა;

— ჯგუფი Vis-ი: ფრეგატა RF-34 Pu-
la, 2 სარაკეტო (3. Koncar-ი) და 3 სა-
პატრულო კატარადა;

— ჯგუფი Ploce: 3 სარაკეტო კა-
ტარადა (1 — 3. Koncar-ი და 2 — 3. 205)
და 3 მტრადელი ზომადელი;

საზღვაო ბლოკადა არაფრის მომცე-
მი გამოდგა და ერთი შემთხვევით აღი-
წინა — ოუგოსლავიელმა მუსდევურებმა
11 ნოემბერს მალტის დროშით მცურავი
კაბოტაჟური გემი Euro River-ი ჩაიბრეს.

მოქმედებათა გასააქტიურებლად 14
ნოემბერს ტაქტიკურმა ჯგუფმა Kas-

სარაკეტო კრეისერ
CG-59 Princeton-ზე
წაღმის აფეთქებით
გამორეული დაზიანებები

tela-m პორტ სლოტის ბლოკირების ბრძანება მიიღო.

ხორვატიის ახალშექმნილ სამხედრო ფლოტს მცირერიცხოვანი მცურავი საშუალება ჰქონდა, ამიტომ უნდა დამზადებულიყო არტილერიის გათვითქონილი სასაბორო ბატარეები ძირითადად ომის დროინდელი 88 მმ-იანი გერმანული საზენიტო ქუჩუბებით, Flak 41-ebit და კომპლექტად.

14 ნოემბერს კუნძულებს ხოლმე და ბრას შორის იუგოსლავიელია საპატრონო კატარა PC-176 Mukos-ი, სავარაუდოდ, წყალქვეშა ნაღვე ან ჭურვის ახლო მანძილზე აფეთქებისგან დაზიანდა, კორპუსში წყალი შევიდა და ჩაძირვა დაიწყო.

დასახმარებლად მისულმა სატორაქედო კატარა TC-224 Pionir II-მ კეპაიდან გადარჩენილები ბორტზე აიყვანა და ნახევრად ჩაძირული Mukos-ი მიატოვა, რომელიც არ ჩაიძირა, დრეიფზე გადავიდა და შემდგომ ხორვატიის დრამატიკურმა დაზარებულმა იუგოსლაველებმა სადამსჯელო ღონისძიების ჩატარებისთვის განაწილეს და სამიზნედ სპლიტის პორტი შეირჩა. 15 ნოემბერს სპლიტის ჯგუფი Kastela-ს ხომალდები მიუახლოვდნენ და პორტის მიმართულებით ფრეგატმა Split-მა 76 მმ-იანი ქუჩუბებით ცეცხლი გახსნა. ჩაიძირა გემისადგილის მეთევზე ბორანი Bartol Kasic-ი, ხოლო მეთევზე Vladimir Nazor-ი დაზიანდა. ჭურვები ჭალაქში რამდენიმე შენობასაც მოხვდა, თუმცა სტრატეგიული ობიექტები დაზიანებას ვერ განიცადა.

უკან გამობრუნებულ Kastela-ს ხომალდებს კორკლას სრუტეში ჯგუფი Ploce-ს მტრალაი ხომალდები შეუერთდნენ.

16 ნოემბერს კორკლასა და ჰერას კუნძულებს შორის იუგოსლავიელი

შესდეურები ხორვატია სასაბორო ბატარეების ცეცხლქვეშა მქონე მტრულ და დაზარებულ გემებს (მათ შორის მცურავი რეზინო მტრალაი ხომალდები აღმოჩნდნენ დასახმარებლად მისულმა „სლოტის“ სასაბორო ცეცხლი გახსნა, მაგრამ საშუალო აფეთქებით დაცული ბატარეები ვერ დაზიანდა. სამკვირვოდ, ხორვატი არტილერიისთვის ჭურვებს ფრეგატზე ბეჭეუდ გადაურჩა. ერთ-ერთ მტრალაი ML-143 Iz-ს ჭურვი ცეხარში მოხვდა და მისი აფეთქება იმდენად ძლიერი აღმოჩნდა, რომ ხომალდი ჩაიძირა. სამანქანო განყოფილებაში აფეთქებული ჭურვისგან მეთევზე მტრალაი ML-144 Olib-ს ხვდა დაკარგა, შემდეგ მქონე შედა და კუნძულ ჰერათან ჩაიძირა. დაზიანდა მესამე ხომალდიც, ML-153 Blivenica თუმცა მისი გადარჩენა მოხერხდა.

ოქრატია იუგოსლავიის ფლოტისთვის მარცხით დასრულდა და ამის ერთი მიზეზი მისი ხომალდი არტილერიისტა მოუხმადელობა იყო. თუმცა გასათვალისწინებელია 76 მმ-იანი ჭურვების არასაკმარისი ფოტობალი ძალა მარცხადელობის ბატარეებზე მონაცემთა უქონლობა და სხვ.

მეთევზე მეთევზე ნათელი შექნა, რომ კარგად გამაგრებულ სასაბორო არტილერიას შეუძლია არაერთი დაზარებულ ბატარეას განსაკუთრებით სახელო დესანტს, ხოლო მისი განადგურება სხვა ხომალდი არტილერიისთვის როგორც გადასაჭრელი ამოცანაა. ამ შემთხვევაში წარმატების მოტანა მხოლოდ ავიაციას შეუძლია, მაგრამ საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებით დაცული ბატარეის შენობრიდან გამოყენება ავიაციისთვისაც იოლი არ იქნება.

000276 83636030

(დასასრული იხ. შემდეგ ნომერში)

**იუგოსლავიელი
სარაკეტო კატარალები**

ნაღებები

შვეულმფრენების ჩამოსაგდებად

თანამდროვან სახმადროო ჯოფში, ჯავახიანიასთან ერთად არაბულაზიანი აფრთხილი უახვილი დამრგვრული და მრავალმხრივი შვეულმფრენები, მოულოდნელი თავდასხმისთვის ისინი დაბალ სიმაღლეზე დაფრინავს და ხაზს, ფარდობას და რაღაცეას უფარავს. ეს ტაქტიკა მათ აღმოჩენა-განდევნას ართულს, ამიტომაც სახმადროო შვეულმფრენებისთვის ამ პერიოდში „გამორთმავ“ სავიზიური ნაღებებით დაზარდვას.

საფრენ აპარატების საბრძოლველად ნაღებები პირველად შორეულ მოედანზე იმის დროს გამოიყენეს, მწინააღმდეგის მომდამშენებლებთან ქაღალტის, პორტებისა და დიდი აეროდრომების დაკავს ხშირად გადაღობვის აეროსტატებით ცდილობდნენ.

ფოლადის გვარლებზე გამოშვებული აეროსტატები 2-3 კმ ხმაელზე ახვედა, თუკი აეროსტატის გარდა, დამით მწინააღმდეგის მომდამშენებლებს საფრენის ფოლადის გვარლებს უქმნადა. მისთან დაჯახება, როგორც წესი, თვითმფრინავის სამოედანით მიჯრდებოდა. შერეული უფრთხილისთვის გვარლებზე რამდენიმე ადგილას ნაღებებსაც ამკრებდნენ. თუ თვითმფრინავი გვარლებს გამოეფრდა, საკვილოური სამიერი ასწებოდა და გვარლებზე დამკრებული ნაღები ქვევით მწინააღმდეგის თვითმფრინავის იწყებდა სრიალს. შერების მიმტრები მიქმედებაში მოხული კონ-

ტაქტური ამეფთვი ნაღები აფრთხილებდა და თვითმფრინავს ანადგურებდა.

ამ მეთოდის უფრთხილობაზე საუბარი აწვლია, თუკი აეროსტატების გვარლებზე ნაღებებს საბჭოთა ფარები ხშირად ამკრებდნენ.

ბრტანლები რუსებზე მარჯვენი აღმოჩნდნენ და აეროსტატების გვარლებს შორის ტომედნენ ბაღებს, რომლებზეც კონტაქტურ ამეფთვიან ნაღებებს ამკრებდნენ.

საფრენ აპარატებს ნაღებებით ვიეტნამის ომშიც ებრძოდნენ. მზის ამ ქვევანში გასაღებული სამხედრო მიქმედებები მხოლოდ ისტორიაში შეუღმფრენების მასობრივად გამოყენებით შევიდა.

საკვლეური დივიზიში გაერთიანებული შეუღმფრენების ამერიკელები ფარების გადასაყვანად, დაჭრისთვის ვაკეკითხისთვის, დაზვერვისთვის, დამრტყმელ ოპერაციებისა და საპერი დესტრუქციის გადახმისთვის იყენებდნენ.

ამერიკელია აზრით ასეთი ტაქტიკა

ფარების მოხილვობის ზრდასთან ერთად, პირადი შეხედვლობისთვის ქვევით და ტანსაცმინააღმდეგო ნაღებების გამოყენება საფრთხის შეამკრებდა. მაგრამ მწინააღმდეგე ამერიკელებზე მოხერხებული აღმოჩნდა...

ვიეტნამელები პირველები იყვნენ, რომლებმაც საბრძოლო პრაქტიკაში შეუღმფრენების ნაღებებით ბრძოლის მეთოდიც დასწერეს.

ამერიკელი შეუღმფრენების დამკრებისა და ტაქტიკური დასტრუქციის გადახმის სავარაუდო ადეილებში ისინი Cong Truong-ის ტიპის შეუღმფრენსა-წინააღმდეგო ნაღებებს დებდნენ. ეს უკანასკნელი ამერიკელი M16-ის ტიპის ქვევანსააღმდეგო შრამელოური ნაღების კონტრატი ანალოგი იყო.

ამერიკელებთან განსხვავებით ვიეტნამურ „მოუდას“ დროლითის ნაცვლად ვლექტროკონტაქტური მიქმედების ამეფთვი პქონდა. შეუღმფრენის დადგომისას, მზადი ხრანხისგან წამოსული ჰაერის ნაკადი უმომქმედობით თუნქის ორი ფირფიტა კონსანის ქებოდა და აფრთხილი ნაღებიან წამოსული შრამელების ნაკადი (ფოლადის ბურთოლები) შეუღმფრენსა და მასში მოყვების აჩინებდა.

საფრენი აპარატების წინააღმდეგ აეროსტატების გვარლებზე დამატებული ნაღმები პირველად შეორე მსოფლიო ომისას გამოიგონეს

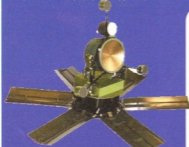

ჩრდლოკეიტანური Cong Truong-ებისგან შეველმფრენების დაზიანება იმდენად გახშირდა, რომ ამერიკელებმა ჯარისკაცების გასაწესიდად მოცულობითი აფეთქების ბომბების გამოყენება დაიწყეს. ერთი ასეთი ბომბის აფეთქებით წარმოქმნილი ძლიერი აფეთქების ტალღა დაახლოებით 180 მ ფართობს ხეყბის და შესაძლო ნაღ-

მებისგან გარანტირებულად ასეუფიფება. ვეტნამის შემდეგ შეველმფრენსაწინააღმდეგო ნაღმების თეპატკაზე სხვადასხვა ქვეყანაში მუშაობდნენ. თუმცა შეტწილად საცელი პროექტებისა და ექსპერიმენტების იქათ საქმე არ წასულა. 90-იანი წლების ბოლის რუსეთში ახალი შეველმფრენსაწინააღმდეგო ნაღ-

მი PBM (საწევის სახელწოდება TB-20) შექმნეს. საბრძოლო მდგომარეობაში მოვანის შემდეგ PBM დამოუკიდებლად მოქმედებს. სამიზნის აღმოჩენა აკუსტიკური და თბოფისური სენსორების ხდება. მგრძობობაზე აკუსტიკურ დეტექტორს, რომელიც შეველმფრენ-

მოდიფიკაცია — PBM: ტიპი — შეველმფრენსაწინააღმდეგო მიმართული მოქმედების უმართავი კუმულაციური ნაღმი; წონა — 12 კგ; ასაფეთქებელი ნიფთურების წონა — 6,4 კგ; დაზიანების რადიუსი — 150 მ; სამიზნის მკეს. ხაჩქარე — 360 კმ/სთ დაყოფნების რეჟიმთან საბრძოლოში გადასვლის ხანგრძლივობა — 1,5 წმ

საბრძოლო პოზიციაზე PBM-ის განთავსება როგორც ხელით ასევე დისტაციური დაზიანების საშუალებებით (მარცხენა ფოტოზე წარმოადგენილ კონფიგურაციაში) შეიძლება

32 კმ-ზე ავიქსირებს, ხმაურის სელექციის სისტემა აქვს. მისი გამოყენებით PBM-ს შეუღლებურების ხმაურის გარეშე, ჯგუფანტეკნიკის, ავტოპიტიხისა და სროლის ხმაურისგან გარეშე შეუძლია.

სამხრის აღმოჩენის შემდეგ, მისი 1 კმ-ზე მოახლოებისას, ავტომატურად სისტემა საბრძოლო ნაწილს სამხრისგან აბრუნებს. იმედგეროვლად, სწრაფი თბური სენსორები სამხრისზე მინიმალს ზომიერ და მის ზუსტ დეტატიობას აღგუენ. აკუსტიკური და თბური სენსორების კომბინირებული მოქმადი ნაღმის შეუღლებურების სობურ ზაენგეგმზე რეატიორებას გაბრეაგებს.

დაზიანების ზონაში მოქმინააღმდეგის შეუღლებურების შექელისას (მაქს. დასტრქია 150 მ), ამოქმედებული ამდეიქე ნაღმს საბრძოლო ელემენტს აფეიქებს და სამხრისგან 2500 კმ/თი ხატირათი კუსულაციური მოქმედების დაბრტყელ სრვის გატიორცინის, PBM-ს 360 კმ/სობლე ხატირათი მტრენი სამხრისს განგდგურება შეუძლია.

შეუღლებურებისაინააღმდეგო ნაღმის მოქმედების 150 მ-იანი დასტრქია არე ასე ბერია. ამ მხრე გადასატან საზურგო კომდექებს გაეცელებით უფეუ-ი პარანეტრები აქეა, მაგრამ მობათ განსხეეებით დაბრტყელ ბირთიას „ტარტრეს“ დაფეიქსირება და მისი სობურ ზაენგეგებით „მოტრეება“ შეუძლე-ბელია.

საბრძოლო პოზიციებზე განთეხების ჰმდეგ (ამის გაეეება როტიორ ზელთა, ასევე დასტრანტიორ დადაღმების საბუ-ლებებით შეიძლება), PBM-ის საბრძოლო მოქმედების ბერილი 3-დან 9 თვეზე განისაზღვრება. ამ ბერილიას მტრენის შემდეგ სპეციალიური მტრე-ობლიობა მის თეილიკეიდაციას ახ-ფის.

80-იანი წლების ბილის შეუღლებურებისაინააღმდეგო ნაღმებზე ბულგარულსაქე შემაბობდნენ. 35 კვ-იანი AXM-200 სამხრის აკუსტიკური და რადიოელაკე-ციური ელემენტრებით აფეიქირება. ნაღმს მხხრეფიდი იფი და მტრინააღმდეგის შეუღლებურების სეფრელი ფილადას ბერილებით აზიანება. AXM-200-ის საბუქეფი მინილი 200 მ-ია.

ვარეიის ბილის დაღმის შემდეგ, სახელმწიფო ფინანსების გაფე-შე დაჩქინილა ბულგარულმა ფირმამ ინამპრობილია დასიფი ატრბირულ Dynamit Nobel Graz GesmbH-თან და დაბრტყმეღბირთეიანი ტანქსაინააღ-მდეგო და შეუღლებურებისაინააღმდეგო

ბულგარული წარმოების შეუღლებურებისაინააღმდეგო ნაღმი AHM-200-2

გო ნაღმის პროტირბი შექმნა. 50 კვ-იანი Giant Heli Shotgun-ი 23,5 კგ ფეიქებად ნეიტიერებას შე-იქეუ და სამხრისს დაბრტყელ ბირ-თეით ანადგურებს. დაბრტყელ ბირთეს განსაკეირებული თეისება აქვს. გამდნარ სახელენის მასა ჯეფმანტეკნიკისა და ტანქების ჯეფმანსაქ დაურკოლებლად არღვეს. გარღვევის დაიამტრი 100-დან 140 მმ-მდე ბერეებას, რაც ჯეფმანტეკნიკის მტრინ-რინდან გამოეყენისთეის საბუ-სებით საქმრისაა, საბატიორღ შეუ-ღლებურების დაზიანების მტრე არეული მისი გარანტირებული ნაბოგების აღ-ბაითისას არ იძლეა. ამბტიმაც შეუღლებურებისს ჩამოსაგდებლად უფო უბრა-ლი შრამულეიანი ნაღმების გამოეყენება.

ამ მხრე დიდი ეფექტირობით მიმარ-თული მოქმედების მხხრეფი (შრამულე-ლიანი) მართილი ეფეისაინააღმდეგო ნაღმება, მაგალითად, საბუქური MOH-100 და MOH-200 გამოარტენა.

დასტრანტიორ მოქმედების 5 კვ-იანი MOH-100, 10 მმ დაიამტრის 400 სეფირსებრ დაზიანებულ ელემენტს შეიქეუ. აფეიქებისას თსინ მხოლოდ იმ სექტორში გამოეტიორცენება, სა-ითაც ითავი ნაღმა მიმართული. ნაღმის დეტრანციისას დაზიანების არეული 100-110 მ-ზე ვრეკლეება. მაქსიმალურ დასტრანციებზე ფილადას ბერილებების განფინტების სიგანე 10 მ-ს არ აღმეტე-ბა.

MOH-200 უფო სილიდურია. 25 კვ-იანი ნაღმი 12 კგ ფეიქებად ნეიტი-ერებასა და 900 დაზიანებულ ელემენტს შეიქეუ. გაზრდილ მასისთან ერთად, ნაღმის დაზიანების არეული 220 მ-მდეა გაზრდილი.

MOH-200-ის მისზე დაღებისა და მისთეის მოქმედების ეფრტიკალურა მიმართელების მიეკემის შემთხეეებაში, მისგან იმპროვიზებული შეუღლებურ-საინააღმდეგო ნაღმი გამოე და 200 მ სიმაღლეზე და 12 მ სიგანეზე გამოღიდი ფილადას ბერილებების „კრა“ მტრინა-აღმდეგის შეუღლებურების გარანტირებულად დაზიანებას.

მართილი, მტეგიი ნაღმებით ეფექტიური მარტრინაააღმდეგო ითღეიკე შე-უქმეებელია, მაგრამ დაბალ სიმაღლეზე „ჩამოკეილებული“ ან დაშეების რეჟიმში მყოფი შეუღლებურების ნაბოგება საბუ-ებით შესაძლებელია.

ალექსანდრე ავანაძე

70-იანი წლების ბილის DAR-PA-მ (პენტაგონის პერსპექტიული კლეეების საეგტრი) პროექტი SIAM (Self-Initiated Anti-Aircraft Missile — თეიდატეფირებადი ანტისაეაფიცი რაკეტა) წამოიწყო. იფეა სრულიად ეფრთხობირთი საბრტიო კომდექების შექმნაში შეფოამბოვება, რომელიც სამხრისს აღბრქანა-განადგურებას დამოკეილებლად, ადასიანის ნაურე-ლად მოახდენდა. თუ პროექტი გა-მართილია, მტეგიი „საბატიო მი-ქმედების ნაღმების“ გამოეყენებას საკუ-თარი საზღვრო ბაზების პერიმეტრსა და მიწინააღმდეგის ზურგზე ზელს არაეფერი უძლიადა.

1979 წელს კომანია Ford Aerospace-მა SIAM-ის რაკეტის რამეფინეპ პროტირბი დააჩზადა. 127 სმ სეფრ-ბისა და 11,4 სმ დაიამტრის რაკეტის დაზიანებას რადიოელაკეიური და ინფრათეილი სისტემებით უბრეფელ-ფოფდა.

სამხრისს დაფეიქსირების შემდეგ რაკეტა ეფრტიკალური გამოეწე და-ნადგარიდან სტარტს დამოკეილებლად, ოპერატორის ბრძანების გარეშე იფელება.

ერთხანს მოქმინააღმდეგის საფრენ აბრატებთან საბრძოლველად რაკეტა-ნაღმით წეაღვექმს ნეების შეი-არაღებასაც აბირებდნენ. თეიქეა სა-მისხრის აღბრქანა სისტემის მხოლოდ სუბმარინის წელის ზედაბირე ფო-ენისას შეეფო. ამბტიმაც სისტემის საზღვო ვარიანტზე ეფილტმა უბრი თექე.

1980-81 წლებში ნატარბული სა-გამოცილო ციკლის დროს SIAM-მა სრულიად დამოკეილებლად QH-50-ის ტიპის დასტრანტიორად მართეადი შეუღლებურნი აღბოინა და გაანად-გურა.

ეფექტირობის მიუხედავად, პო-ტირტიორი დაქეევის არარსებობის გამო 1982 წელს პროექტი დაიხურა.

საგარეო
დაცვის
სამსახური

Stridsfordon 90

საარტილერიო
სამსახური

202

ამინია კუნძულები სახელწოდია, რომელიც წინარ ოცენუმ მდებარეობს, შიხს სანაპიროდან მომართული ას ოთხი ძირითადი (სიკადო, პინსუ, სიკიუ და კიუსუ) და დასახლებული 4000 პატარა კუნძულებს შედგება. კუნძულები შიანია, ტიანი ფრადისებია და სწრაფი მდინარეები აქ ბევრი პოჭედი უკლებია, რომელი შიანია ცნობილი ფუეს მია.

203

ამინიას იყრე იმპერატორები შარაფეყრს.ჩრ. დეცლად ამინსად, პარული იმპერატორი ავი მამუ,პუ, რომელიც ტარზე მე წ 660 წელს ავირა, ბველ იმპერატორ ტარს დიდი ძალაულებას სკიბილი დასახლებული ას ახ წ 800 წელად ასინ რომელიურ შარაფეყრს გაჩეჩიუნ, — ასინ კვლევი სახელწოდების საოფეს იყრეს, შავრან სიკუსი ძალაულებას სკიბილი.

▲ ამინი ხერე კუნძულებს შედგება, რომელიც კუნძულები მირს არის გრებილები, სუ სე ხერეს კუნძულისას ას რამდენი სხვადასე დევილები სკიბილი.

204

დასახლებული ას წ 800 წელს იმპერატორიუნ მსა ძალაულებას დიკარეს ას ფეხეარს კინის ხერ ხელო ვიდელი, ფეხეარს წარმხეული იყრეს ავი, შიანის წერეს სახევი იყრეს წერესე კორინეხელი, დი დი-ახლებული 300 წელს კანდელობას ამინის ძალაულებე რად ამინი შარაფეყრს, შავრან დასახლებული 100-მან იან წელს, ფეხეარს დიკარე ვიდელი და ძალაულებებს ხელი იყრეს სახევი დიეტორის — საოყრესხეცის.

300 BC - 333 AD

- 1 რომელს იყრეს წარევი იმპერატორს ძალაულებას?
- 2 კან ივი ამინის პარული იმპერატორი?
- 3 დი სხვა ამინის დევილიც ცნობილი ვიდეკან?
- 4 რომელი ივი ამინის პარე დი დევილები?

თუ ვ ივი ვიდელიც ვ იყრეს?

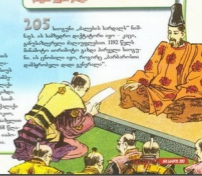
ძეონოსეიუნის

- ახ წ 1000-200; ვიანის; იდეველი ცნობილი მსადაიო შერეოფეყრის დი შავრეს იყრეს.
- ახ წ 200- ახ. წ 200; იათი; ცნობილი სხვანის შიკანი დიკარე
- ახ წ 300-710; კოფეს ამინიას ზედიხის ვიდეველი
- 710-794 წარს; შარა პარული დევილები ვიხეი
- 794-181; ზიანი; კოტო დევილები ვიხეი
- 181-1333; კანკინი; დან-სი-ურის სხვანი
- შიანსი იმპერატორი ვიხეი პარული საოყრე
- 1333-1373; შერინი; ასიკას იყრეს საოყრეტი ასიკას ვიარს უკანსტელი საოყრე ივი სიხეიანს ვიხეი
- 1373-1603; ასეგი-მომიო; ივი სიხეიანს შიკინი ცნობილი ზედიხის ვიხეი; ამინი ვიხეი
- 1603-1868; ვიარ ამინი შარაფეყრს მრალიკიანი შიკინი; 100 სახევი ძალეხის სარდლის შიკინი შარან ასიკანი ამინი; ვიხეი პარეხის ვიხეი
- 1868-1912; შიან; ამინი ვიარეყრს, რანი შარევიარს წიხეარს ზედიხის ვიხეი

206

ამინის სახელი დევილები ივი წარს, პინსუს კუნძულზე, ას სახე-ტორი დევილები ას წ 710 წელს ვიხეი, 794 წელს ახალი საიმპერატორი დევილები კოტო ვიხეი, ტოკო, რომელიც ვიარს სახელი ივი ცნობილი 1868 წელს, მხედავლი ამინის დევილები.

205 საოყრე ასიკუსის სარდის წარს ხერ, ას სახევი დევიტორი ავი — კივი, კანსიხეარული ძალაულებული 1892 წელს შიანსი იმპერატორ ვიხეი პარული საოყრე წარს, ას ცნობილი ავი, რიკიკი პარსპირისი დამსკრობილი დივი ვიხეარული.

წყარო: „500 უმეტეს ზემოთის ატრიალ“, ჰაუტონი ლ.

207

აბრეშვილი სიზოფილია მდიდრულ და ღარიბულ იყო დაყოფილი. მისი დაბრუნებას ქმნიდა ღარიბებს არაფერი უბოძაო დატარებს მარცხს ანუ უფროს და ვადასა-ხადს უბოძებენ მღვთვ-სობელ შესტარებს. ამ ტიპის სისტემის ფორმალური პქია. ასევე წლის განმავლობაში აბრეშვილი ფორ-მული იყო.

▲ აბრეშვილი სიზოფილია იყო, მდიდრულ იმის, რომ მისი დაბრუნებას მამონი უბოძებენ მამონი.

▶ აბრეშვილი სიზოფილია იყო, მდიდრულ იმის, რომ მისი დაბრუნებას მამონი უბოძებენ მამონი.

208

აბრეშვილი ირა მირიადი რელიგია — სინტი და ბუდიზმი. სინტი უფროსი რელიგია, რომლის მიხედვით აბრეშვილი არის შუა, ღმერთს შთანთქმული. სინტიზმის სურათი, რომ სული სურს, ჩამკურებს და სხე უფრო სურათს მიმართოს. ბუდიზმი სინტიზმის ვარიანტი იყო. მისი სურათი და აბრეშვილი მ. წ. IV სურათს მიმართოს.

210

აბრეშვილი სიზოფილია იყო, მდიდრულ იმის, რომ მისი დაბრუნებას მამონი უბოძებენ მამონი.

209

აბრეშვილი სიზოფილია იყო, მდიდრულ იმის, რომ მისი დაბრუნებას მამონი უბოძებენ მამონი.

211

აბრეშვილი სიზოფილია იყო, მდიდრულ იმის, რომ მისი დაბრუნებას მამონი უბოძებენ მამონი.

ელების, თანაც მომსახურე პერსონალი ცივილსასროლი იარაღის ტექნიკისგან, სარტაქლოო ჭურჭლისა და ნაღმების ნამსხვრევებისგან ბევრად საიმედოა და დაცული.

50-იანი წლების დასაწყისში თეთი-მელი ნაღმსატყორცების შექმნისთვის მშ-ში დიდი მოცულობის საცდელი-სამკვლევო-სამკონსტრუქციო მუშაობა დაიწყო.

პროგრამა მუხლებთან ჯეკმანტანსპორტორ M75-ის კორპუსში სასახის — 81 მმ-იანი, 105 მმ-იანი და 106,7 მმ-იანი ნაღმსატყორცის დაყენებას და ურთიერთშეცვლამე იყო გათვალისწინებული.

პირველ საცდელ ნიმუშში — T64-ში 106,7 მმ-იანი ნაღმსატყორცი იყო გამოყენებული და ადგილიდან სროლისთვის ყვეანტრანსპორტორის კაბის განყოფილება თვალა ბქონდა.

თავი ნაღმსატყორცი დაფარული იყო მკრუნვე ფლანგზე, რომელიც სროლას პორაზონტალურ სიბრტყეში დასრულების შესულდული კუბივებით მისა და ბორტების ხეჭტორებში უზრუნველყოფდა.

T64-ის გამოცდის დასრულებისთვის ყვეანტრანსპორტორი M75 მოხელდა და საპროექტო სამუშაო სამეც კაბის ნაღმსატყორცისთვის ახალი ყვეანტრანსპორტორის M59-ის ბაზაზე გაითავსა.

1955 წელს არსიამ შეიარაღებაში ბალი 106,7 მმ-იანი ნაღმსატყორციით დატვირთილი მტკრევი თვითმავალი დასაწარმა M84.

1959 წელს ამერიკლებმა M84-ზე ასოციდეს სპეციალური აპარატურა, რომელიც განსაზღვრავდა მანქანის მიმდარე კორდინატებსა და მოძრაობის მართვლებას, სამინის მდებარეობას და დამორებას, ცივხლის გახსნამე სრსების მიღების შემდეგ აპარატურა განსაზღვრავდა, იყო თუ არა სამინზე ნაღმსატყორცის სამოქმედო რადიუსში, აქვებდა დამხსნების და ცივხლის მინდა.

M59-ის კორპუსში 105 მმ-იანი ნაღმსატყორცის დაყენებასთან დაკავშირებული სამუშაო შეწყდა, ხოლო 81 მმ-იანს პროექტირება კი შეტად გაუანტრედა.

ამასობაში კი კორპორაცია Food and Chemical-ი (FMC) ახალი ჯეკმანტანსპორტორ M113-ზე მუშაობას შეუდგა და სწვის ეტამეცე 1956 წლის თქტომბერში 81 მმ-იანი თვითმავალი ნაღმსატყორცის პროექტზე დატკიცდა.

საცდელი ნიმუშის — T257-ის აკება 1958 წლის მარტში დასრულდა და მკე-

ამერიკლებმა ჯეკმანტრანსპორტორ M113-ს დაუყენეს არმიული 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცი და მიიღეს თვითმავალი დანადგარი M1064

რე ტექნიკური ხარეუების გამოსწორების შემდეგ მისი გამოცდა წარმატებით დასრულდა. მკვრამ სამხდროებმა ურთი და იმეცე კორპუსში 81 მმ-იანი ნაღმსატყორცის M29-სა და 106,7 მმ-იანის M30-ის ურთიერთშეცვლადობა მოითხოვეს, რაც გაუმჯობესებული პროტოტკამის შექმნით დასრულდა.

1964 წლის თქტომბერში 81 მმ-იანი თვითმავალი ნაღმსატყორცი M125 და 106,7 მმ-იანი M106 აშშ-ის არმიის შეიარაღებაში შევიდა.

მოგვიანებით M106A2-ს მოდერნიზაცია ჩაუტარდა, 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცი M121 დაუყენეს და ახალი ინდექსი — M1064 მანიქეს.

ამ უკანასკნელს გაუმჯობესებული კონსტრუქციის მტკრევი სარდღი ფილა და ნაღმების დასაწვობი დგარი აქვს.

ნაღმსატყორცი ჯეკმანტრანსპორტორში საღმსნტო განყოფილების ადგილზე დაყენებული და თეცე ფართი ლოეკი აქვს. საღმსნტო მდგომარეობაში ლოეკი ორი-სამი ჯეკმანსავდლოთ იხურება, ხოლო გახსნილ მდგომარეობაში კი გაითვას ცეცხლის გახსნა კაბის ხეჭტორიდან უკრტკალურ სიბრტყეში 45-65 გრადუსის ფარელებში შეუძლია.

ნაღმსატყორცის უკუეცმის ეწერვის შონიქსისთვის იატკე ალუმინის კოჭით არის გაღლიერებული და მასზე ნაღმსატყორცის დასაყენებელი მრეკელო საბრევი მოუდინა დასაგერებული.

ჯეკმანტრანსპორტორის კორპუსზე გარდინ დასაგერებულია ნაღმსატყორცი გრეტიდან სროლისთვის აუცილებელი ფილა.

ჯეკმანტრანსპორტორი M113 მრე-

ვეტომატური ნაღმსატყორცი 259 Василёк-ისა და გამეცე MT-106-ს უნგრული სინთეზი

**„ჰამვის“ მასზე აწყოიბლი
120 მმ-იანი თეიომიველი
ავტომატური ნადმსატყორცნი
რბილი უკუემის სისტემა
SPEAR-ით არის აღყურევილი**

ელი ქვეჩის არმის შუიარაღებანი შუიდა და ზოგან ნადმსატყორცნი დაუყურეს, ოღონდ არა ამჟიკული წარმოების.

ბენდევრის M113G PzMrs-ს კომპანიამ Tampella-ს 120 მმ-იანი ნადმსატყორცნი აქვს. ისრაელის Keshet-ი სამაჟული წარმოების 120 მმ-იან Soltam-ს ატყრებს, ხოლო იტალიური M113 კოფრანგული Thomson Brandt-ით არის აღყურევილი.

აჟიკული მბიბიითი შუიგვიი სქემის თეიომიველი ნადმსატყორცნი Tundzha საბჟიია კემბრის სასაჟიო-სადეანტო ჯარებისთვის შუიუქედ დაუყურევილი კამწის MT-1B-ს ბაზაზე დაბრეჟიდა.

რუსმა კონსტრუქტორებმა 120 მმ-იანი ნადმსატყორცნი სტანდარტული ლავეტიით კამწის კიროში შოაიფსეს და ზეიდან კორაჟსეჟ ორსადეულიანი ჯეჟ-მასსაზურავი გაუყურეს.

მტერამ შუიგვანტყებანი შუიარაღებანი

ში თეიომიველი დანადგარი 2C9 HOHA-C მიიღეს, ხოლო Tundzha-ს წარმოების ლიციხნია კო ბულგარიომა შუიბინა და სერიალად ორი სახისას (SMM B1.10 Tundzha – ნადმსატყორცნი M-120 და SMM 74 B1.10 Tundzha-Sani – ნადმსატყორცნი 2E11) ამზადებდა.

თეიომიველი ნადმსატყორცნების დაზღუდების სურევილი პოსტსაბჟიია სერვის ქვეყნებშიც კამწა, სადაც დიდელი საბჟიია წარმოების შუიუქეჟი ჯეჟმანტყენია და სხედასხეჟ კალიბრის ნადმსატყორცნი დარჩა.

2008 წლის თელსიმა ვაზაჟიომა ისრაელის კომპანია Soltam Systems-ის დანაზრებით დაზღუდებული თეიომიველი ნადმსატყორცნი Albat-ი წარმოადგინა.

კამწე MT-1B-ის კიროში დაუყურევილი 2E11-ს ისრაელში წარმოებელი უკუემის სანინადმსატყორცნი კომპლექსი CARDOM-ი აქვს, რომლის შუიგვანტყენლობაში შუიგვანი ციკლიის მართვის კომპლექტურილი სისტემა და ინტეგრული სანიგეიკიო მწიყინობაში ციკლის გახსნისთვის შოსამზადებელ დროს 30 წამმდე ამიკრებს, გავრდილია სროლის სინუსქლე და პარეკლეჟ გახროლით მზანში მოხეღრას აღბაიბაჟი.

2012 წლის აპრილში უკრაინეში სეკილიასტყებმა ტაილანდის შუიკული ჯეჟმანტყენასსორტიორ BTP-3E1-ის ბაზაზე დაზღუდებული 81 მმ-იანი თეიომიველი ნადმსატყორცნი BTP-3M2 გაშოკაღეს.

დანადგარი ტაილანდის საზღვიო

ჯარებისა და სერიალად დაზღუდული ნადმსატყორცნი კომპლექსი დაზღუდული მანქანის განკუთვნილი.

ბირთიადი სახელე კო ტყინების შუიწინობისგან დანადგული ნადმსატყორცნია, რის ზარეჟეც მისი შასა შუიკრდა და ბირთიადი ტყეჟიკურ-ტყეჟიკური მახასიათებლები ანალოგის დონეზე დარჩა.

ორბიგანალური კონსტრუქციით გამოირჩევა გერმანული Rheinmetall-ის მტერ ავისადეუსანტო საბრბილი მანქანის Wiesel 2-ზე დანადგული თეიომიველი დანადგარი lePzMrs-ი.

საბრბილი მანქანის კორაჟსეჟეჟი გამოტინილი 120 მმ-იანი ნადმსატყორცნის საბრბილი მგეომარეჟიბაში შოგენას 60 წამი სქირდება, გათელა 20 წამი 3 გახროლის აქეჟებს და დანადგარი 15 წამში სალაშქრო მგეომარეჟიბაში გადატყეს.

ზეჟიში დასახელებული ვეღდა თეიომიველი დანადგარი შუიხლუბა, სერიალად ჯეჟმანტყენასსორტიორების ნადმსატყორცნების აღყურეით არის დაზღუდული.

კრიო მხრეჟი კო მარტეჟი და ფინს სურად გამოროლებული გზაა, მტერ იბეჟიროლედ, დანადგარის საბრბილი-საქეჟსელეჟატეიო მახასიათებლებზე აისახება – შუიხლუღელია სროლის სქეჟიანი და სროლის ტყეჟი.

ავტომატური ნადმსატყორცნების გამოქმნამ თეიომიველი დანადგარების საბრბილი მახასიათებლებს, გინსაკურეჟიანი სწრაგისროლის მხრე გაუჟეჟიბეჟიბის პერსპექტივა შუიკუნა.

უღბიოში საბჟიია ავრეჟიის წლებში 82 მმ-იანი ავტომატური ნადმსატყორცნი 2E9 Vasilёk-ის სატყრებლად საბჟიია შერბილიბი კამწე MT-1B-ს ქეჟიოთა საბრბილი მანქანა BMP-ს იყენებდნენ. ოღონდ „ვისილიოს“ მასა-გაბარტებინდანი გამოშეიღინე, მის დაყურება კორაჟსეჟი შოილოდ ზეჟიდა იყო შუიგვანტყენი, რაც შობილერობას ზრდიდა და სროლისთვის მომზადების დროს ამიკრებდა. თუკეჟი მომსახურეჟირონდა დაუკლეჟი იყო, გამოსადეული ნადმსატყორცნის დაეჟეჟმულ კომპერში დაეყურება იყო და ამ მბირბიოლებში შუიგვანტყენილია დაიჟეჟი.

კომპანია Royal Ordnance და DECO კრიბილილედ შუიკეჟინდნენ შობილიბინდანი დაიკლეჟი და დაამსადეს ორადგილიანი კომპერა, რომლებიც სახანინო წინლის შიქიო გლეჟულიანი 120 მმ-იანი ნადმსატყორცნი დაუყურეს.

თეიომიველი ნადმსატყორცნის AMS-ის ბაზაზე კო ბორბიბიანი ჯეჟმანტყენი

სპრტორის LAV-3-ის შასი შეიქმნა. დანადგარი ქვეითებს წვრილი საცეცხლე მარადჭურთი უზრუნველყოფს და წუხს მაქსიმალურ — 8 გასროლის ასწესს.

მოდერნი გაუმჯობესებულ მოდელს (AMS-II) დამსხვების კომპიუტერული კომპლექსი, სადაც გაერთიანებული ცენტრის მართვის, ნავიგაციისა და კეპსის სისტემები, აქვს.

თეთიდალი ნაღმსატყორცის სრულყოფილი მოდერნი ნაბიჯი ფინელებმა გადადეს, როცა ნაღმსატყორცისთვის დატანის ნაზერად ავტომატური შექმნისის გამოიყენეს.

2007 წელს კი კომპანია Patria-ს ერთ-ერთ საამქროში ავტომატრანსპორტორ VAM-ის (8X8) პლატფორმაზე თეთიდალი ნაღმსატყორცის XA-361 AMOS-ის აწეობა დასრულდა.

შასი ფინელებმა პირველად გამოიყენეს კომპურა შეწყვეტილი 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცითა და დატანის ნაზერად ავტომატური შექმნისით.

2012 წელს კი ფინელებმა და შედეგებს მოდერნი სახელი — იმვე შექმნილია, მაგრამ ერთობლივად 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცი NEMO წარმოადგინეს.

საინტერესოა, რომ პოლონეთმა ფინეთთან VAM-ის დამზადების ღირებულება იფიქრა, მაგრამ თეთიდალი ნაღმსატყორცების AMOS/NEMO-ს წარმოების შემოიკლებამ უარი განაცხადა.

2008 წელს 8 ივლისს კი პოლონურმა კომპანია Huta Stalowa Wola-მ პარტნიორობით ურთად შექმნილი თეთიდალი ნაღმსატყორცი MAHSW-G-ი აწევა, რომლის დასამზადებლადვე შეიარაღე

ბიდან მოხსნილი 122 მმ-იანი თეთიდალი ნაღმსატყორცის 2C1 Гвоздика-ს შასი გამოიყენა.

დაეგეშენილი თეთიდალი დანადგარის სროლის მაქსიმალური სიშორე ნაღმის ტიაშიდან გამოიდანარე 8-12 კმ-ია.

პოლონელ სპეციალისტებს ბორბლებიანი ჯეეშანტრანსპორტორ Rosomak-ის შასისთვის კი — MAHSW-K აქტი შექმნიეს.

სურეკის დიდი ძალია იყო ის მიზეზი, რის გამოც ბოლო დრომდე ნაღმსატყორცის გამოყენება ბორბლებიანი მსუბუქე სატრანსპორტი საშუალებებიდან არ ზრუნებდა, მაგრამ პრობლემის დაძლევა მოხერხდა. შარშან ისრაელის კომპანია Elbit Systems Soltam-მა წარმოადგინა 120 მმ-იანი ავტომატური ნაღმსატყორცის რილი სურეკის სისტემა SPEAR-ი, რომელიც სურეკის ძალას 120-დან 10 ტონამდე ამცირებს და მსუბუქე შასის წინასწარი მოშადების გარეშე დაიტყმების იფიქრა გადატანის საშუალებას აძლევს.

სისტემის დიდი რეკლამა უკოვდა, მაგალითად, სისტემას ცეცხლის გახსნილობის მოშადებას 60 წამი სჭარდება, აქვს სროლის მაღალი ტემპი — 15 გასროლა წუხსი და სასხინდან გადაბრის აღბათობა 30 მ-ს არ აღემატება.

სისტემს წარმატებით გამოიყენა მოდიფიცირებულ HMMWV-ზე და მისი დაყენება შეიძლება პაკაბის ძარის მქონე ავტომობილებზე. მოსაზრებებელია შეეუღლებინეთ ან თეთიდალით ტრანსპორტირებისთვისაც.

თეორიის ჩანახატი

სუდის არაბეთის არმიის 120 მმ-იანი თეთიდალი ნაღმსატყორცი AMS

პირველი მსოფლიო ომის წუხსი ბრიტანელებმა შასი ტანკის საფუძველზე პირველი საცეცხლე თეთიდალი ნაღმსატყორცი Tadpole-ს დაამზადეს.

Tadpole-ს კიბის ნაწილი დაგროვებული იქონია და შასი Stokes-ის კონსტრუქციის 81,2 მმ-იანი ნაღმსატყორცი იყო მოთავსებული.

30-იან წლებში Stokes-ის ნაღმსატყორცის შესაძლებლობები ტანკებში MKVI-ის კორპუსიდანაც მოიხსნა, მაგრამ ამოციდის შედეგი უცნობია. მორე გამოიყენა ომის წინ კი ბრიტანეთში თეთიდალი ნაღმსატყორცის კომპლექსი შეიქმნა, სადაც ერთი ჯეეშანტრანსპორტორის Universal Carrier-ის 81,2 მმ-იანი ნაღმსატყორცი გადატანდა, ხოლო მორეში კი 4-5-კაციანი გათვალა და ნაღმები იყო მოთავსებული.

არაპარატყორცილობის გამო სერვიუ წარმოებისმდე ჯერ ამ კომპლექსმა შიადინა — ერთი ჯეეშანტრანსპორტიორიდან ერთ-ერთის მშობობიდან გამოიხლეა კომპლექსის ბრძობისუნარიანობას უკარგებდა.

1941 წლის მაისში მუშაობა ისევ განახლდა იმ მიზნით, რომ ნაღმსატყორცი გათვალა და ნაღმებიც ერთი ჯეეშანტრანსპორტიორში მოთავსებულიყო. საცელი ნაწილი ოქტომბერში გამოიყენა და სერვიუ წარმოებაც დაიწყო. ოქტა ამ შემხვედრზე თეთიდალი ნაღმსატყორცად ის მხოლოდ პირობითად შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან საბრძოლო საცელი დათესავეებისთვის გათვალა ნაღმსატყორცი ჯეეშანტრანსპორტიორიდან გრუნტზე გადმოტანდა. წინააღმდეგ შემხვევაში, ნაღმსატყორცის სურეკმა ჯეეშანტრანსპორტიორის კორპუსის ძარს აზიანებდა და ამის გამო ცეცხლის გახსნა კორპუსიდან მხოლოდ უკიდურეს შემხვევაში იყო შესაძლებელი.

ახლი დანადგარებს ინგლისთან ერთად კანადა და ავსტრალია ამზადებდნენ.

ავსტრალიური თეთიდალი Carrier 3rd Mortar-ის 76 მმ-იანი ნაღმსატყორცი კორპუსის ძარზე დაყენებულ მორეზე მწყობილობაზე იყო დაყენებული და მისი გამოყენებით გათვალა სროლას ნებისმიერი მიმართულებით ახერხებდა.

აუცილებლობის შემხვევაში ჯეეშანტრანსპორტიორიდან ნაღმსატყორცის მოხსნა და გრუნტიდან სროლის გახსნაც იყო შესაძლებელი.

"ანგელოზთა" ბვიდრი

საერთაშორისო სპეცსამსახურების მიერ 2013 წლის 12 იანვარს სომხეთში ჩატარებული რეიდი რამდენიმე ქვეყნის სპეცრაზმისა ერთობლივ, ლამაზ აქციადა იყო ჩაფიქრებული.

სამწუხაროდ, იმედი გაუცრუვდათ. 12 იანვრის ღამის ორ საათზე შეკრულმფრენება იერში მიტანეს აღმსაბაბის ბანაკი. სამი შეკრულმფრენიდან ფრანგი კომანდოსები გადასხდნენ. მიმდინარეობს ბრძოლები, — ეს ინფორმაცია Reuters-ის სააგენტოს ოფიციალურად მაინოდა სომხლის ქვემო შაბლეუს ოლქის უფროსის მოადგილემ აშშ-დ ომარ მარაშქვამა.

საფრანგეთის პრეზიდენტმა და თავდაცვის მინისტრმა იმედი დილას განაცხადეს, რომ სპეცრაზმის სომხეთში უფრ შეძლო საფრანგეთის საგარეო დამხრების აგენტის, დენის ალექსის გათავისუფლება. რომ ბრძოლისას დაიღუპა ისიც და მისთან ერთად სპეცრაზმის ორი ოფიცერი. ოპერაციის დაწყებამდე ერთი დღის შემდეგ დამხრების ეს ფაქტი დადასტურდა.

შეიკვდილნენ სომხლის ინციდენტის თმა დაიხურა, რითაც ფრანკლისტებსა და სხვა „პატრიოტულ“ საზოგადოებას ფინტაბის ფართოდ გამოსის სამუკლება მიეცა.

აი, როგორი ვზოტაკური ვერსიის მოსმენა შეიძლება იანვრის შუა რიცხვებში დასავლეთ აფრიკის ერთ-ერთ ქვეყანაში.

ახეთ საქმეებში არცთუ გაუცნობიერებელი პირი ამტკიცებდა: „ალექსი ვეკლას უშლიდა ხელს. დაასირეს თუ არა მალიდან „აღ-ქაიდას“ გატყუება და შეიჭროეს შაბაბი, მამხევე გამოწნდა ალექსი ხეყენა-მუდარით, რომ თავი დაენებებინათ ექსტრემისტებისთვის, რათა მათ ეკუთვნინათ ის, რაც სურდით და სადაც უნდოდით.“

ურაღლება მაქციეთ იმასაც, რომ თეთი საფრანგეთშიც კი მისი ვადარჩენა სულაც არ უნდოდით ოპერაციას დიდი დრო მონადიმეს, ვეკლავურს უხეზოდ და ხმაუნიანად აკეთებდნენ, რათა ბოუეკებს მისი მოკვლა მოესწროთ.“

რა არის ეს? ჭირი, სიბრთვე თუ შურე სიმართლე? საიდუმლო სამსახურის ოპერატიუმი, რა თქმა უნდა, ხშირად ასრულებენ სხვადასხვაგვარ ამოცანას, მაგრამ მძვლები გამოსხნა განსხვავებული და გამოჩრეული მისიაა, ამტომ ასეთი ტიპის სპეცოპერაციებს, არცთუ უსაფუქედოდ, „ანგელოზთა სამუშაოს“ უწოდებენ. ანგელოზები კი, როგორც ვიცით, უციოდებლები არიან.

ახე იყო ამგურადაც, სომხლის ქალაქ ბულმორებში ჩატარებული რეიდი ციოდობილურ საქმეს ემსახურებოდა. მაშ, რა მიხედა? რამ შეუშალა ხელი მის წარმატებში დაგვირგვინებას? ბუღმა უმტყუნიათ, ძალა არ ვყოი, ინფორმაცია იყო არასაბიძლო თუ ოპერაცია არაბრთველირადღურად დაიგვეს? და საერთოდ, საიდან იღებდა სათავეს მსგავსი ვერსიები?

„კამინტი, რომელსაც არ გაუშარილდა“

2009 წელს DGSE-ს ორი ავტორი ფსევდონიმებით დენის ალექსი და მალიდან, მოვადიშობი გაგზავნეს. ისინი სომხლის ფედერალური გარდამავალი ხელისუფლების პრეზიდენტ დეკასა და უშიშროების სამსახურს თანამშრომლებს კურირებდნენ.

იმედი წლის 14 ივლისს ორჯერ, სატურსოდან, სადაც ისინი ფრანკლისტებზე იყვნენ დარგისტრირებულნი, გაიტაცეს დაეკუვეს „აქმ-ულ-სლამის“ საყველ შეთაურის ისე გამობრს „პრიაგაის“ წევრება.

ობრივებს იმედი წლის აგვისტოში გატყუვა მთავრება. ოფიციალური ვერსიების თანახმად, „როდესაც მკვლელები დაიძინეს, ობრივი ფანჯრიდან გადაიხრდა და ზღვის სანაპიროს გასწვრივ პრეზიდენტის სასახლეზე, Villa Somelia-ში, რამდენიმე კმ უფით გაიარა.“

თუკცა, ისინი, ვინც კარგად იცნენ სომხლის დედაქალაქის წეს-წყველებს, ამის შესახებ ვეყის გამოთქმენ, — თეთრკანიანი ღამით მოვადიშობი ას მტრსაც უფრ გაოფილიდა. სომხული ექსპერტები კი ამტკიცებენ რომ თავზე ხელაუბრებულმა ბრიაგაის მეთაურმა ფრანგების ავტონტა გამოსხივდის საფასურად დათმო. ამ ვერსამ ამტკიცებს ის ფაქტიც, რომ კამინტი მიიღო თუ არა დაპირებული თანხა, მამხევე აორთქლდა სამოქალაქი ომის ფონტდან.

ობრუბის კოლეგას კი არ გაუპრობა. აგენტების დატყვევებთან სამუშაოდ დღე იყო გასული, როცა პირველი ტერორისტულმა ორგანიზაციამ „ალ-შაბაბმა“ ძალის გამოყენების მუქარით ნადვლის გაყოფა მოითხოვა. ამბონი იძულებული იყო, მათთვის აღესრულიყო.

2010 წელს ბოეიკებმა ინტერნეტის გამოქვეყნების მისი ვებგვერდი დაიწყეს. აღესრული ცინიკურად გამოყენებს გუანტანამოს ციხის პატიმრის ნარინჯისფერ კომბინიონში. იგი საფრანგეთის ხელისუფლებას მოუწოდებდა, უარი კეთებდა სომალის გარდასახული ხელისუფლების დახმარებაზე.

გასული წლის ოქტომბერში გამოქვეყნდა კიდევ ერთი ვებგვერდი, რომელშიც ტყვე აგენტს საფრანგეთის პრეზიდენტ ფრანსუა ოლანდს სთხოვდა, გამოეყოფა იგი და დატყვევებულს სრულიად მიუღებელი პირობები წაეთხა. საზოგადოებრივი აზრის გაღიზიანების აღსაკვეთად, საჭირო იყო რადიკის გაკეთება.

მოლაპარაკება

„იცი? რას ითხოვდა „შაბაბი“ ამ აგენტის გათავისუფლების სანაცვლოდ? და ფულს და იმას, რომ საფრანგეთს უნდა შეეწყვიტა ყოველგვარი დახმარება სომალის კანონიერი ხელისუფლებისთვის; გაეყვანა სამხედრო მრჩევლები, სამხედრო სომალეები სომალის საპარტნიოროდან; დატურა AMISOM-ის სისა; ვინ დათანხმდებოდა ამას?“ — თხოვლობდნენ აფრიკაში.

ეს სიმართლე იყო. ფრანგმა ექსპერ-

ტმა, რომელიც რამდენჯერმე მონაწილეობდა ბოეიკებთან მოლაპარაკებაში, დადასტურა: „სომალელ ისლამისტებთან მოლაპარაკება შეუძლებელი გახდა, რადგან უნარმაზარ თანხას ითხოვდნენ მძევლების სანაცვლოდ“.

საფრანგეთის თავდაცვის მინისტრ გან-თა ლე დრიანის თქმით „უცნობი იყო, „შაბაბი“ რამდენი დაპატიმრებული ჯავახისთვის გათავისუფლებას ითხოვდა მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, მაგრამ ეს სავსებით არაჯალღური და ამიტომაც შეუძლებელი იყო. ადვილი საიტებია „მოდი, მიუღებარაკით“. ან როგორ უნდა შეთანხმებულიყო, როცა იგიდან „შაბაბი“ საფრანგეთისგან მხოლოდ „სომალის ფედერალური ხელისუფლებისათვის სამხედრო და სადაზღვეო სფეროში დახმარების შეწყვეტას მოითხოვდა“, მაგრამ საბოლოოდ ნაღდი ფულის გადახდაზე შეთანხმდნენ.

ამ უკვე ამერიკელები ჩაერჩნენ და ფრანგებს ურჩიეს, ფული არაერთი შემთხვევაში არ გადაეხადათ საბოლოოდ, საფრანგეთმა მოგადიშოს ხელისუფლების მხარდაჭერა უფრო გააძლიერა, აგენტის ტყვეობიდან გამოსხნა კი ძალის გამოყენებით გადამეციტეს.

Division Action

გასული წლის ბოლოს საფრანგეთის პრეზიდენტმა ფრანსუა ოლანდმა მწკნელ უქუი აუთოი საეკონომიკის ჩატარებას. ტექნიკური და კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, დარტმის ზუსტი მომენტის განსაზღვრის უუნლება საფრანგეთის პრეზიდენტმა DGSE-ს დაუტოვა.

ჩაბოი დოსიი: Division Action-ის (DA) სპეციალური ოპერაციის სამართლებრივი DGSE-ს მტკიცებით პარანომი მდგარეობს. ის 800-დან 1000-მდე კაცს ითვლის. საბრძოლო შემადგენლობაში 300 კაცია. სახელწოდება, სტრუქტურა, მოქმედებისა და მომზადების მეთოდებით თითქმის შეუსატყვისება ცენტრალური სადაზღვეო სამართლებრივი შესაბამის საშახრობა.

DA-ს საბრძოლო სტრუქტურაში ხანგრძლივი დროის განმავლობაში შედიოდა მე-11 პარანუტისტიკა პოლკი (11e Chac – 11 e regiment parachutiste de choc).

DA-ს განსაკუთრებულია ყოველთვის ის იყო, რომ კონკრეტული სპეციკონტაქტისთვის სპეციალისტებს ინდივიდუალურად არჩვენდნენ როგორც მე-11 პოლკიდან, ასევე სპეციალურ ფორმირებათა სხვა ქვედანაყოფებიდან.

მას შემდეგ, რაც პოლკი დაიშალა, პირადი შემადგენლობა სამ სასწავლო ცენტრში — სერკატში (CPES), პერბინანსა (CPIS) და ექსპერტში; (CPEOM) (სახელად ოპერაციები) გადამაწილდა.

შესამდეგულია პოლკი, როგორც საიდუმლო სტრუქტურული ერთეული, არსებობს კვლავაც განაგრძობს. სამომხრებში, რომელიც კამპანარტებს დაღუპვისთან დაკავშირებით იყო მიღებული, მას 8 RPIMA-ს ჯარისკაცად და 11e Chac-ს ოფიცარდ მოიხსენიებდნენ.

DA-ს საიდუმლო მისიების უზრუნველყოფით დაკავებულია ქალაქ ეროში დისლოცირებული 56-ე შერეული საავიაციო ეკუფი (GAM 56 Vaucluse), რომლის განკარგულებაშია შეუღლებურებში Caracal-ი, სატრანსპორტო თვითმფრინავები Transall-ი და DHC-6 Twin Otter-ი, აგრეთვე, ოთხი C-130 Hercules-ი.

საზღვარგარეთ საიდუმლო ოპერაციების ჩატარების ვარა, DA-მ თავის დროზე „შეაჩქარა“ საფრანგეთის ბირთვული ობიექტების დაცვის სისტემები. ცნობილია მათ მიერ ჩატარებული სენსაციური ოპერაციები — ქალაქ ბიუვეს ატომური ელექტროსადგურისა (1990 წლის აპრილი) და ქალაქ ბრესტის ახლოს განლაგებული „წყალქვეშა ატომური რეაქტორის მალეფინი დანადგარების შემკეთებელი ქარხნის დანადგარ“.

დახვეწის ამ დაჯგუფებას ქველეთის პიონდა საკმარისი ძალა და საშუალებები. მათ უმეტეს, რომ საკუთარი ავიაციის დასახსნელად ის დიდხანს უნდა იმყოფებოდეს.

როგორც ამ საქმეში ჩახედული პირი იუწყება, ოპერაცია Division Action (DA) პარაზის შტაბინის „საბრძოლო ფრონტი“ მუშაობდა.

ზურგისა და მომარაგების საშუალებებს არმია უზრუნველყოფდა. მოკავშირეები, უპირველესად, ამერიკელები, ტექნიკურ დახმარებაზე აცხადებდნენ პასუხს. ეს იყო: კემპრის საშუალებები, აკუსტიკური მოწყობილობები და ორი შუქურა-მოიერიშე.

საბრძოლო რაზმი DA-ს სპეცოპერაციების ცენტრში შეიქმნა. მისი ბირთვი Division Action-ის ოპერატიუმატივებისგან შედგებოდა. ზოგიერთი მონაცემით, მათ შარს უჭერდნენ საზღვაო ქვეითთა 1-ელი პოლკის (1-er RPIMA ანუ Commandos Marine) ქვედანაყოფები. ერთიც და მეორეც საფრანგეთის სპეციალური ოპერაციების სარდლობას (COS) ეჭვქვეშაობდა.

რაზმი ჯიბუტიში, საფრანგეთ-ამსის ერთობლივ სამხედრო ბაზაში გადაისრულეს, იქიდან კი საფრანგეთის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის „მისტრალის“ სერიის უნივერსალურ სადესანტო ხომალდ-შველემფრენიანი ბორტზე გადაიყვანეს.

„მისტრალის“ სერიის ხომალდი დიდხანს და საიდუმლოდ მიიწვედა სომალის ნაპირებისკენ. მის ბორტზე იყო 56-ე ავიადგომის შველემფრენები, რომლებსაც რაზმი ოპერაციის ადგილზე უნდა მიეყვანათ.

საფრანგეთის სპეციალური ოპერაციების სამმართველოს (DA) ერთ-ერთი სპეცდანიშნულების რაზმი

დესანტი რამდენიმეჯერ დაიკავა ადგილი შველემფრენებში, მაგრამ უკანასკნელ წუთებში ოპერაციის დაწყება გადაიდო. ოპერაციის ერთ-ერთი მონაწილის ინფორმაციით, მათ არ იცოდნენ „ალექსის“ ნამდვილი ადგილსამყოფელი.

და აი, მოიდა ზუსტი ინფორმაცია, რომ მძევლი მოგადიშოდან სამხრეთით ას ოცდაათი კილომეტრის მოშორებით მდებარე ქალაქ ბულომარგში, ერთ სახლში პეყვდათ დამალული. ბულომარგის სანაპირო ხაზთან ახლოს არის, რაც გადამწყვეტი ფაქტორი აღმოჩნდა. გაიცა ბრძანება — „ანგელო-

ზები“ დამკულ ცამსაქმურებ ფაქტორის ნაპირებისკენ გვერდნაწინადა

შეცდომა

შეგრძობდა რაზმი, საფრანგულ-ომალი საშუალო სატრანსპორტო შველემფრენი EC725 Caracal-ით გაფრინდა რომლებსაც ერთი ან ორი საცდელი მხარდაშეკრი შველემფრენი HAP Tig მაიცილებდა.

დესანტი სამიხნიდან დაახლოებით 3 კმ-ში გადასხდა, ანუ იმ სახლამდე 3 კმ-ში, სადაც ხომალდები დენა ალექსის მალეუდნენ.

ხომალდები ამბობენ, რომ სპეცრაზმი სხვა ქალაქის გარეუბანში, კრბო ნაპირთან ახლომდებარე დაიდოების სახლსკენ გადასხდა. მოკლელი სპეცრაზმის ეკადრების მხედვით ორ ვიზუალური თვინიან ობიექტზე ფარულად მსულა იყო დაგეგმული. ამიტომ იყო, რა შველემფრენები მოშორებით დასდნენ.

ქაკეტმა მოთხიუნებმა — გამორიცხა მონინააღმდეგის გაფრინების ნებისმიერი შესაძლებლობა — პირველი მსხვერპლი ადგილობრივ მსახლეთა შორის გამოიყვია.

თეთიხმელელი ამტკიცებს, რომ „სამი კაცი, ერთი ოჯახის წევრები და დახვცილი, სწორედ იმ ადგილს სადაც ფრანგი კომანდოსები გადასდნენ“. გამწვლულებს ზელობრივებს აღებდნენ და ფეხებს უკოჭებდნენ. მთავრათვის ვის მოუვიდა აზრად ორგანიზაციის იდეა, რაიონში მობიდურე კემპრის გამართვისა, დღემდე „სახედრო საიდუმლოებად“ რჩება.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

talizi
თქონ გალანკაგონის ხანგარი

სამკაგონის 27, ტელ: 2141515
www.talizi.ge

საგზაო ავიაცია

გაგრძელება. დასაწყისი იხ.
„არსნალი“ N17-26, 2012 - N1-8, 2013

ავიაფილიები მედიკალიზაციის გასაყარზე

გასული საუკუნის 60-იან წლებში მკრიკული ავიამზიდი ფლოტი ახალი გამოწვევების წინაშე დადგა. 1962 წლის 15 ოქტომბერს პრეზიდენტ კენედის აღმასტროლაციამ კუბაზე საბჭოური ბირთვულუბინიანი რაკეტების განთავსების შესახებ შეიტყო. კონკრეტულ დამატებით რაკეტების შეტანის შესახებ დადგინდა კუბის სახლეთ ბლოკადის გადარეგულირება მილიო. სხვა ზომილდებთან ერთად, ოპერაციამ რვა დამატებითი და წყალქვეშა ნავსინადადმდე ავიამზიდი მონაწილეობდა.

ერთი წლის შემდეგ, ავიამზიდეები აშშ-ის ოკუპაციის მინისტრის სამსახურში აღმოჩნდნენ. რობერტ მაკანარა ფლოტისგან მწიფობში 15 დამატებითი ავიამზიდის ფოლისა და დამატებითების მშენებლობის საფუძველს ახსოვდა.

მშენებლობის დროს კონკრეტული „ფაილი-ფეკტურისა“ 15 დამატებითი ავიამზიდის მწიფაზე ამერიკის ტერიტორიაზე. ბალისტიკური რაკეტების რეპროდუქციის ხრდახთან ერთად, ყველა მკრიკული სტრატეგიული პროგრამისა და გეგმაში ავიამზიდებს მკრიკარისხიანი როლი შეეძინა.

1963 წლისთვის ამერიკის განკარგულებაში 400-მდე ბირთვულუბინიანი ბალისტიკური რაკეტა იყო. მათგან „პოლარისის“ ტიპის 144 ერთეული 9 ატომურ წყალქვეშა ნაუზე იყო განთავსებული.

ავიაფილიები სახმარეთ-აღმოსავლეთი აზიაში

60-იანი წლების დასაწყისში ლაოსისა და ვიეტნამში ვითარება დაიძაბა, კომუნისტური რეჟიმის მხარდაჭერით გამწვავებულმა პარტიზანებმა საბრძოლო მოქმედება განაახლეს.

მეგობრობის სტაბილიზაციისთვის ამერიკამ რეგიონში ავიამზიდი „კოტი-პოტ“ გაგზავნა. მისი საფუძველი შედგებოდა RF-84-ების კომუნისტების კონტრაქტულ არსებული ტერიტორიის ოგზე ხშირად დაფრინადნენ. შტატი ოპერაციები სახიფათო იყო. პროკომუნისტურმა ვიეტნამელებმა ორი მწვერავი ჩამოაგდეს და ერთი დაზიანეს.

დაბისებლობის მატებასთან ერთად, ვაშინგტონმა რეგიონში დამატებითი ძალები, მათ შორის, ავიამზიდებიც გაგზავნა.

მოკლენათა ესკალირაციამ შეჩივს 1964 წლის 2 აგვისტოს სოფელში, ოლივსიცი ტინკისის ყურეში ხაზმა ჩრდილოდამატებამ პრაქტიკული კატარამ ამერიკულ საეკადრო ნაღმთან „ჰოლის“ შეუტყა. ხომალდმა ყველა ტრაგიკული აცილა და საბესხო ცეცხლი გახსნა.

მაღვე შეტყებაში ავიამზიდ „ტიკონდროვან“ აფრინული 4 „კრუსადერი“ ჩაერთო. თვითმფრინავებმა კატარალებს ქვეტყები და 127 მმ-იანი რაკეტები დაუშინეს.

შტატი ინციდენტი 5 აგვისტოს განმეორდა. ვაშინგტონისთვის ეს უვე შეტყისმეტი იყო. საციონალური ტვლეისხით გამოხელმა პრეზიდენტმა ჯონსონმა ამერიკული ხომალდების წინააღმდეგ მისართული სამხედრო აგრესია დაგმო და დაუფრინებლევ სასაუხო ქმედებებზე განცხადება გააკეთა.

პრეზიდენტის გამოსვლამდე ერთი საათით ადრე ვ „კონსტელივიმინად“ და „ტიკონდროვან“ აფრინული 5 F-4B Phantom II-მ, 31 მთიერზე A-4 Skyhawk-მა, 16 F-8E-მ და ფლოტის ვეტერანმა, შტატივისბრავიანმა 12 A-1H Skyraider-მა ჩრდილო ვიეტნამს მასირებული საპაკო დარტყმები მათყენეს. ამერიკლების დანაკარგს 2 ჩამოფეხული და ამღრეფ დაზიანებული თვითმფრინავი შეადგენდა.

რეგიონში ამერიკულ სამხედრო ბაზებზე მკრიკულად ოკუპაციის ვაშინგტონი ადგეკატურად მასხობადა და ფლოტის თვითმფრინავებს ჩრდილო-ვიეტნამელების ბაზებისა და იარაღის საწყობების დასაბრძოლად გზაჟინდა. თანდათანობით საპაკო რეიდეები განშირდა და მათში ამერიკის სამხედრო-საპაკო ძალებიც ჩაერთნენ.

1965 წლიდან ჩრდილო ვიეტნამზე ფლოტისა და სახმელეთო ჯიშის მონაწილეობით შეტევებს მასშტაბური ხასიათი შეიძინა. მიზანი ქვეყანაში შემავალი შეიარაღებისა და სამხედრო ტვირთების მოცილების შემცობა იყო. ხშირად მსგავს რეიდებს 60-80 საეკიმანო თვითმფრინავი მონაწილეობდა. მაგალითად, 1965 წლის 9 აპრილს ვიეტნამის ჩრდილო და სამხრეთ ნაწილების დამაკუმძრებელი ხიდის გასანადგურებლად „კორალ ხიდან“ და „რეინჯერიდან“ 70 თვითმფრინავი აფრინდა.

სანამ მომდამრეხები და მოიერიშეები მონაწილეობდნენ ბომბდრონებში, ვიეტნამის ცაში გამართული საჰაერო შერყენება განხორციელდა. საეკიმანო „მორჩეულებს“ საბჭოური წარმოების МиГ-17-ებთან უფრო და უფრო ხშირად უხდებოდათ საჰაერო ბრძოლები. ძლიერი ძრავების, სანაცვრო შესაძლებლობებისა და შეიარაღების წყალობით „მორჩეულებს“ МиГ-17-ზე 2-3 თვისი მალდა იდგა.

ახალი მოიერიშეები

„ფანტომს“ და „კეიდეიტონს“ ერთად, ვიეტნამის ომის კიდევ ერთი დივიუტანტი საეკიმანო მოიერიშე A-6 Intruder იყო. ამ თვითმფრინავის შექმნა კორეის ომის გამოცდილებამ განაპირობა. მასობრივად საჰაერო დამოწყების გამო ჩრდილოკორეელებმა ჯარების გადაყვანა დამდამოხით დაიწყეს. ასეთ პირობებში ჯიშის არაფრეფექტური ხდებოდა. შეიარაღლებაში ფირმის Douglas-ის A-4 Skyhawk-ის მიღებამ პრობლემა ვერ გადაჭრა. წინას შემცირების მიზნით, კონსტრუქტორებმა ღამით და რთულ შეტვირთვებებში სამოქმედოდ საჰაერო

ვიეტნამის ომის კიდევ ერთი ვეტერანი — მოიერიშე A-4 Skyhawk. 2960 ერთეულის ოდენობით გამოშვებული თვითმფრინავი მსოფლიოს 10 ქვეყნის შეიარაღლებაში იყო.

აღჭურვილობა თვითმფრინავზე არ დაეყენეს.

1957 წლის თებერვალში ფლოტმა ახალი თვითმფრინავის შექმნაზე კონკრესი გამოაცხადა. მოყვანი მოთხოვნა დედუღამის განმცლობაში, ნებისმიერ შეტვიპრობებში სამიზნის განადგურების შესაძლებლობა იყო. კონკრესში მონაწილე რვა ფირმიდან გამარჯვება Grumman-მა და მისმა A-6 Intruder-მა მოიპოვეს.

გარკვეულწილად თვითმფრინავი პრიტანული საეკიმანო Buccaneer-ის კონცეფციას იმორებდა; დაბალ სიმაღლეზე ფრენისა და ატომური ბომბის გამოყენების შესაძლებლობა, 2 ძრავა და ორკაციანი ეკიპაჟი.

ახალი ამერიკული საეკიმანო თვითმფრინავი პირველად 1960 წელს აფრინდა. სამი წლის შემდეგ ეს ის შეიარაღლებაში მიიღეს, თანამედროვე სამიზ-

ნენაიტიგაციური კომპლექსის წყალობით „ანტრედერს“ სამიზნის აღმოჩენა-ნადგურება ძლიერ ნახლმოვ შეეზღუდომატური მართვის სისტემა კი დაბალ სიმაღლეზე რელიეფის პარალელურად ფრენის საშუალებას აძლევდა.

ახალი გამოჩენისთანავე „არკინის“ ოცკომპლად“ (ასე შეარქვეს თვითმფრინავი) ფრეზლავის დამახასიათებელი ფირმის (გამო) მფრინავთა დიდი სიმძაითა იმსახურა. 7383 გ-იანი სახარგებლ დატვირთვის წყალობით A-6-ებს განსაკუთრებული მნიშვნელობის სამიზნის განსანადგურებლად იყენებდნენ. საერთოში ოპერაციების გარდა, თვითმფრინავიდან მდინარეებისა (1967 წელი) დეფრეების დანადგების (1972 წელი, იტალია Pocket money) ფუნქციასაც ითავსებდა.

ვიეტნამის შემდეგ, „ანტრედერს“

„არკინის“ ოცკომპლად“ ექსპორტზე არ გაუტანიათ თუმცა საეკიმანო ქვეყნის ფლოტს ის 35 წლის განმავლობაში ემსახურა.

1963 წლიდან საბჭოურმა თვითმფრინავებმა ამერიკული ავიამშენებლის ბლოს სადაზვერვო ფრენები დაიწყეს. ტურობრაზნული Tu-95-ის და რაკეტული Tu-16-ის პილოტები „მარინა-ლანდესიგან“ რამდენიმე ასეულ მეტრში დაფრინავდნენ. ყოფილა შემთხვევა, როდესაც ეკიპაჟს Tu-142 ზუსტად პირიული ავიამშენების თავზე 50-70 მ - სიმაღლეზე „გადაუტარებია“. ზოგჯერ მსგავსი „ხულიგნობა“ ტრაგიკულად მთავრდებოდა. 1968 წლის 25 მაისს ნორვეგიის ზღვაში Tu-16P ავიამხილ „ესექს“ უთვალთვალებდა. საბჭო-სა ეკიპაჟი ძალიან დაბალ სიმაღლეზე დაფრინავდა და მორიგი მიპირუნებისას ფრთის კიდით წვალს წამოვიდა. ავიამხიულ თვითმფრინავში ვეცლა დაიღუპა.

Prowler-ი რამდენიმე ინციდენტის მსხენი გახდა. 1998 წლის 3 თებერვლის, იტალიურ ალბუმში, კავალისის სამოხსოვებლო კურორტთან ფრენისას, აშშ-ის საზღვაო ქვეითთა კორპუსის Prowler-ი ფრთით საბავირო გზის გვაროს წამოვიდა და გაწვევტა. სამზავრო კაპანი, მასში მყოფი 20 ტურისტით, 80 მ სიმაღლიდან ჩამოვარდა. ვეცლა მგზავრი დაიღუპა. დაზიანების მთუხდავად, თვითმფრინავი ბაზაში დაბრუნდა.

აფრინდა. ვიეტნამში თვითმფრინავი საბრძოლო მოქმედებების დასრულებისას გამოწნდა, თუმცა მანც აქტიურად გამო-იყენებოდა (720 საბრძოლო გაყვრნა). სერვილი წარმოება 1979 წელს 170 ერთეულის გამოშვებით დასრულდა.

ვიეტნამის მუხვ, თვითმფრინავმა მოღვრინავცი-ის რამდენიმე ეკაპა გაიარა. 1991 წელს Prowler-ი ამერიკის საგვმანი ავიაციის „ელექტრონულ მზარდაქურას“ ოპერაცია „უღამინოს ქარიშხლისას“ უწევდა. თვითმფრინავი აქტიურად მონაწილეობდა თვითმფრინავის (1999 წელი), ვიდანეთის (2001-დან) და ვრეაის (2003-დან) სამხდრო ეკაპანებშიც.

ამერიკის საგვმანი ავიაციის ერთი ტიპრად დღებული თვითმფრინავი (52 მლნ დოლარი) დღესაც მუქობრშია და ფლობის ძირითადი რადიოელექტრონული ბრძოლის საფრენი აპარატის სტატუსის ინარჩუნება, უახლესი მომავლში მას EA-18G Growler-ით შეცვლიან.

ბერიკის სხვადასხვა მეორე სამხდრო ეკაპანაშიც მონაწილეობდნენ. 1983 წელს გრენადამ გადასხმულ დესანტს თვითმფრინავები საპერიო მზარდაქურას უწევდნენ. სამი წლის მუხვ ხომალდ-სწრაწილდგო რაკეტების გამოყენებით აჩ-გმა ორი ლიბერული საპატრული კატრად ჩადრეს. თვითმფრინავის სამხდრო ბიოვრეის უკანასკნელი მისტრატური საბრძოლო ვაისიდი ოპერაცია „უღამინოს ქარიშხალია“. ვრეაის სამრჩეველი და სამხდრო ობიექტების დასაბრძოლად „ჩენის თვითმფრინავებს“ ფლობის და სპლავო ქვეითთა კორპუსის ესკადრია-ღები იყენებდნენ. დამრტმული A-6-ის 35-წლიანი ექსპლუატაცია 1997 წელს დასრულდა, თუმცა მასი ერთ-ერთი ბიოვირეაცია აშშ-ის ფლობის შვა-არლებში დღესაც არის.

ჩრდილოვიეტნამელე-ბის განკარგულებაში სახენი-ტრო-სარაკტრო სისტემების მომრავლე-ბაისან ერთად, ფლობს რადიოელექტრონული ბრძოლის ახალი თვითმფრინავები მოიითხვა. Grumman-მა ის უვე აბრძობრეველი „ანტრელერის“ ბაზაზე შექმნა. ახალი EA-6B Prowler-ი მზარდობლებმა თანამდროვე ელექტრონული შიგოვს-სითა (მისმა საერთო წონამ 7 ტ-ს მაალ-წია) აღქურეს. მისი ნაწილი ფიხე-ლაემა, ნაწილი კა ჩამოსკიდ კონტე-ნერებში განათოეს. საბაზო თვითმფრინავის ფუნქციების შეცვლამ ეკაპაის რაციხენობა გაზარდა. „გროულიკის“ 4-კეანი ეკაპაიდან ერთი პილოტია, სამი კა რადიოელექტრონული ბრძოლის სისტემებს ემსაზრება. EA-6B პირველად 1968 წლის მისიში

მარტო გორდონი

1833-1885

ძროწოვრობა

- * 1833 დაიბადა 28 იანვარს ვულკინში.
- * 1852 ჩაირიცხა სამეფო-საინჟინერო ჯარებში.
- * 1853-56 იბრძოდა ვირთში.
- * 1859 მიაწიჭეს კაპიტნის ჩინი. გაემგზავრა ჩინეთში.
- * 1860 შოაზდინა პეკინის ოკუპირება.
- * 1862 შინხაი აილა.
- * 1873 დაინიშნა სუდანის მმართველად.
- * 1884 სუდანში ევტიპტის მმართველობის შესანარჩუნებლად ხარტუმში ვაგზაურობს.
- * 1885 26 იანვარს ხარტუმში დაიღუპა.

ჩინეთის ოპიუმის ომი

1859 წელს გორდონმა გააღწევითა ბრიტანეთის ჯარებს შვერთებოდა ჩინეთში, მეორე ოპიუმის ომში.

1860 წლის ოქტომბერში, პეკინის ოკუპაციისას, იმპერატორის ზაფხულის სასახლის დაწვას ხელმძღვანელობდა. 1862 წლის მაისში გორდონი შინხაის გამაგრებას მეთვალყურეობდა, რადგან ქალაქს ამბოხებულ ტაიპინთა შემოსევა ემუქრებოდა. ამის მერე ჩინეთის საიმპერატორო არმიის მთავარსარდლად დანიშნეს, სადაც 3500 დაქირავებული ევროპელი ჯარისკაცი და ოფიცერი ირაც ზებოდა.

როდესაც მანჯურებმა ამბოხების დასრულება სიკვდილით დასაჯეს, გორ-

დონი გადადგა. არმიამ დაბრუნება თანამემამულეებმა სთხოვეს, ამიტომ გორდონი დაბრუნდა. მას მანჯურთა დინასტიის უმაღლესი სახელი — მანდარინობა უბოძეს, თუმცა იმპერატორის საჩუქარი 100 ათასი ოქრო არ აილა. ამან მოუსყიდავის რეპუტაცია დაუძველდა. ამჟებ პერიოდში გორდონს ვიცე-პოლკოვნიკის ჩინიც მისცეს და ღირსების კეპალის ორდენით დააჯილდოეს.

თუმცა, როდესაც 1865 წელს მის გლისში დაბრუნდა, ბრიტანულ არმიას სი სარბილი ჯარების სარდლობა არ ანდევს. მომდევნო ხუთი წელი გრძელდებოდა და ტილდებში სიმამრების ადღენით სამუშაოებზე სამეფო-საინჟინერო ჯარებს ხელმძღვანელობდა.

გარდაცვალება სუდანში

1871 წელს პოლკოვნიკის წოდების მისცეს. ორი წლის შემდეგ კი სუდანში

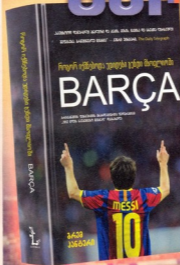
გენერალი ჩარლზ გორდონი სუდანელი აჯანყებულების წინააღმდეგ შეტევის ხელმძღვანელობს

ბარსა

30 აპრილს

გაზეთ
„ლელოსთან“
ერთად

საყვარელი
ფანი „ლელოს“
მკითხველთათვის
10.80 ლარი

წიგნები ავტორთა მიერვე შედგენილი ფასნაშების გარეშე
ბაზ.: (032) 238 26 73; (032) 238 26 74 www.elva.ge

დონმა კი მათი ერთ-ერთი შეფასების ჩატხრილეთი უპასუხა, მერე კი დაიშკრა, ყოველ საათში თითო ამბოხებულს დევხერტ, სანამ არ დამომშინდებითი. ამბოხება პირველივე საათში დასრულდა.

● 1884 წლის თებერვალში, როდეხაც ხარტუმში ჩავიდა, ინგლისურ-ფეპიტური ვერების გახვევანად საკმარისი ნაფი ვერ მოიხდა. სამგვიროდ, სამწვილიდოს გაიფიანა 2 ათის ქალი, ბეშეი, აფამიოფი და დეჭვილი, სანამ 13 მარტს ალფი დასრუბოდა. ბრიტანეთის მთავრობა ხედვდა, რომ გორდონის მის ბრძანებას არ ასრულებდა, ამიტომ ვერის მიმუღლებასე უარი განაცხადა, მაგრამ საზოგადოებოება აზრმა და დედოფალ ვიქტორიას დავინებულმა

მოთხვენამ მოვერობა აიბულა, ოქტომბერში მამუელი რაზმი გავეხვენა ვედი-პალფიდან გენერალ უილსონის სარდლოებით უილსონიმ გზად ორი შეტაყება მოიფერია, მაგრამ მისმა დავეიანებამ და ნილოსში წეღის სეხინურამ კლევამ შადის მებრძოლებს საშეალებამ მისცა, გორდონის დაცვა გავრეღვით გორდონის დაღუპების ზუსტი გარეშოება უცნობია, მაგრამ ბრიტანელებს მთავრობას აღანამაულებდნენ დავეიანების გაიო, ხალხმა „ჩინელ გორდონს“ სახელი გადაარქვა და „ხარტუმელი გორდონი“ უწოდა. ის კროვულ დგირად იქცა.

შემაზადა
ლევან ივანისაძე

გვხვენს შმართველად, სადაც მონათა ვებომა უნდა აღეკვეთა. 1880 წელს ინლოში გუბერნატორის სამხედრო მდიონად დანიშნეს და ჩინეთში, მთერეისსა და სამხრეთ აფრიკაში იმსახურა, სადაც სიტყვების, სამხრეთ აფრიკისა და არღნაის თეთიმშართველობასე აღაპაჩავდა. ამით კი სახელმწიფოს მადლმეღობრები ავტორიტეტი შეეღაბა.

ბეღვის მუშე ლეოპოლდ II-მ გნოს მშართველობა შესთავაზა, მაგრამ 1884 წელს მამამიდან ფუნდამენტლისიტთა ლიდერმა მუკამად ამბადღ-მადიმ სუდანში ინგლისურ-ფეპიტური მშართველობის წინააღმდეგ ამბოხება წამოიწყო. ხალხის მოთხოვნათ, ხუდანში გორდონი გავეხვენეს აფენების ჩახახშობად. ის სუდანის დეაქალაქ ხარტუმში 1884 წლის თებერვალში ჩავიდა, სადაც თითქმის მამსე აღმორინდა შადის ალფიანი, მთარობამ ოქტომბრამდე გადადო მამუელი ვერის გავეხვენა. ქალაქი რომ დავეი, მამუელი ორი დღის მუშე ჩავიდა — გორდონი და ქალაქის ვარნიზონი უკვე დავოცოდა.

სარტუმელი გორდონი

● გორდონმა სახელი ჩინეთში იმით იბეა, რომ ჩინეთის საიმპერატორორბმა მანანწავლა რაზმიდან ბრძოლის ვლზე გასაყვან ვერად აქცია. როდესეე გორდონმა დავეიებული ქალაქების ბრკევეზე უარი განაცხადა, „მთად ლეუამიხილი არმია“ ავეანვდა. გორ-

საბჭოთა კავშირმა II გეოგლირი რები ნააგორა?

2010 წლის ივნისის პოლონურ ნაბრუნში „ბერლინის დღე“ დანიშნულ იქნა რეპორტი მთლიანად საბჭოთა კავშირის დაშლის შესახებ და მისი პოლიტიკური კონსტრუქციის შესახებ.

შუამდგომლობა და წითელი არმიის დაპყრობა 1941-1991 წლებში საბჭოთა ურჩხულ ავტორის წიგნია.

2010 წლის ივნისის პოლონურ ნაბრუნში „ბერლინის დღე“ დანიშნულ იქნა რეპორტი მთლიანად საბჭოთა კავშირის დაშლის შესახებ და მისი პოლიტიკური კონსტრუქციის შესახებ. რეპორტი დაიწყო 2010 წლის ივნისის პოლონურ ნაბრუნში „ბერლინის დღე“ დანიშნულ იქნა რეპორტი მთლიანად საბჭოთა კავშირის დაშლის შესახებ და მისი პოლიტიკური კონსტრუქციის შესახებ.

— როგორ თუ მისი დამარცხებით?..

— მაგალითად, გვიხსენით უკრაინული ნაციონალისტები: ისინი შეიძლება გიჟდნენ არ გულდღეობდნენ იმის დროს სამშობლოს თავისუფლებათვის ცისფერ-ყვითელი დროში იბრძოდნენ. დღეს ეს ქვეყანა ნამდვილად თავისუფალი სახელმწიფოა და ის დროს კვიცი თვეში შრიდებს, მას უკრაინის არმია ატარებს. შვედური სხვა ერებსაც, თუნდაც რუსებს, რუსები ბოლო იმში რუსეთის განმთავისუფლებული არმიის რაგებში იბრძოდნენ გენერალ ანდრე ულასოვის სარდლობით მათი სამხედრო დროში შეიძლება იყოს. დღეს რუსეთი როგორც არის, ისეთია, თუმცა, ასე თუ ისე, არსებობს. კრემლზე სამხედროები ალამი ფრიალებს. მაგრამ ბოლშევიკები სადღა არიან? სადა წითელი არმია, რომელიც მთელი მსოფლიო იმში იბრძოდა? ის აღარ არსებობს, სადა საბჭოთა კავშირი? აღარც ის არის, სადა წითელი დროში? მუხეუმი.

— აღბათ თვალს ადევნებით იმში საბჭოთა კავშირის გაშორებას 70 წლისთავისთვის მიძღვნილ საიუბილეო აღლუმს, რომელიც მოსკოვში გაიმართდა...

— დაბს თუ მართლაც კურიოზული ღონისძიება იყო. ზეპირდინი იმის, რაც სინამდვილეში არ მოხდა, ეს პროპაგანდისტული მითია. რეალურად საბჭოთა კავშირი 1991 წელს გაშორდა. იმ დღეს, როდესაც ოპერაცია „პარამარსას“ გეგმა შედგა, გერმანულმა ჯარმა საბჭოთა საზღვრები

გადაკვეთა და წითელი არმიის დაპყრობა 1941-1991 წლებში საბჭოთა ურჩხულ ავტორის წიგნია.

— უკრაინის იტვი, კარგი იყენია ყოფილა. ამ იმის დროს დაკრძალულ მსუქმა არა მხოლოდ მუსაქ რაიხი გასაღებდა, არამედ თითქმის ნახევარი ურობა დაიპყრო.

— თქვენ წინეთი დაგვიწყვილი ნახ ვარი უკრაინა და წინეთი, ეს საქმად დღე ტერიტორიაა, მაგრამ არა საბჭოთა კავშირისათვის. აბა, გაიარეთ პოტსდამის ტერიტორიის რომელიმე ბაზარზე — ასეთი ბაზარი ვარაუდობს არს. ცილოვანობით იყვლება საბჭოური მსუქები. დაგდეთ მთელი ამოტვირთული საბჭოთა ვეზები — იქ გამოსახული მთელი დღემასა და მასზე ნამჯალი გური, როდესაც გსურს მთელი სამჯარი დაკრძობა, ასეთ დროს რას წარმოგვინს ბუნდამეტი, პარადა ან ვარაუდი?

— მთელი მსოფლიო იმის დროს სტალინის ასეთი მიზანი მქონდა დახატვა

— რა თქმა უნდა, სტალინი იტვი ბოლშევიკი იყო. მას მთელი კაციობის კომუნისტური სისტემით გაგებინებდა სწავლა. ასეთი იყო საბჭოთა კავშირის არსებობის მთელი აზრი. სტალინის ანგარიშს უწყვედა იმ გერმანიას, რომელიც ქვეყანა-სახელმწიფო, რომელიც დღეს იტვი იყო აგებული და რომლის კლიმატიც არავინ ვერ უწყვიტებდა, დღესანს ვერ გაიძღვდა თავისუფალი კაპიტალისტური ქვეყნების გარეშე იყო. ადრე თუ გვიან დადგებოდა დღე ეს უღელეები უქსებინებდა, რომელიც

ბაღურა კონკრეტია გაქვია სორ-
სტრა ქვეყნისათვის, ჩამოქცეულა.
სი არსებობის განხრებლობის კრ-
დერე ვადა რწობდა ძლიოს გამოქწე-
ს მის შუქვამო გუარითობის მიზნით
ბქომ სწორედ საბჭოელების შუქწეს
ცდამე დიდი, ყველაზე მძლეარი არმა
შოღლოს დასაქვობად. მათ სურდათ
მ არმის მიქწევა ომში ჩაეღლეო ქ-
ნისისათვის. მათ ამ კონტრტრტისათვის
იღლა ქნადით

**— როდისთვის ამზადებდნენ შუქვ-
კს?**

— სეს გამოთვლებით 1941 წლის 6
ვლისათვის, გამოსის, პირლერმა სტა-
ლის ორი კვითი ადრე შუქვრა და
მთ ხაუღამოდ დასამარა მისი დამ-
ქცეული მძწევის. 1941 წლის 22 ი-
სს დაწეწა საბჭოთა კავითის დაღლა.
მ სამხელი ზანის შუქვტე, რომელიც
ინკადა წიოღმა არმაამ ომის პირე-
ლე კერობა, იგი ფქწევე უღარასიუს
წიოღა.

— ასეთი დიდი იყო დანაკარგი?

— ძლიან ადრე. ის არმაა თოქწის
ბღანად განადგურდა. დახსლებით
მხოლოდ საბჭოთა ჯარისკაცი იღუს
ყვედ დღეღედ არ არმა ზუქვტე გა-
ხოლოლა, თუ რამდენი ჯარისკაცი
დასგურდა. მთელმა საკადრი არმაამ,
ხოლოც მალაქელითეორი, სამ-
ხელი საქვის კარეღ მეორედ სკეცე-
ლისტებისაგან შუღვებოდა, არსებობა
მქწევა. ადამაი მქითხეთ მამ, ვიღამ
იღ ბურღინი 1945 წელსო? ახალქვე-
ღისსაგან შემდგარმა არმაამ, ამ დღე-
ტრტების არმაამ, რომელიც მხოლოდ
იკლეადნათ წერნათ სქრდათ გე-
ლე. თუ გავითვლითსინებით იმსაგ,
რომ საბჭოთა კავითარის ოკუპირებულ
ტრტორიაზე იყო განლაგებული საბ-
ჭო მძწევილების დაახლოებით 85%,
რომელიც ომმა გაანადგურა, მამნ გა-
სკვის გახდებდა დანაკარგის მთელი მას-
შებორობა.

**— თქვენ ამბობთ, რომ საბჭოელებს
სსუბრან მძლეური არმაა შეეღლით
მ, რატომ ვერ შეეღლებ გერმანელთა
კრეფობა?**

— სამხედრო მექანიზების სკეცე-
თიდან გამომდინარე, ეს შუქვლებე-
დი იყო! შუქვე და თუეღეცა სრულიად
შედასხვა რამაა. წიოღმა არმაა სრუ-
ღად სხვა მზწევისისათვის ეწხადებოდა.
მა, წამოგვანართა, რომ ესწევილებით
ქწევისტრტში და გამოღდა მათეობ-
კმა გაკქს. მოეწმადეო საკულდაგუ-
ლი, ესწევილებით თუოღელი ამოკ-
წევის ამბოსნა, მაგრა ამ უღდობრობაში
შესელებს გეოსტრეს, რომ სრულიად

სხვა საგანში, ანუ ბიოლოგიაში უნდა
ჩაეჭვებრებნა გამოეღდა. ანუ საგანში,
რომელზეც წარმოდგენაც არა გეკქს.
ანუ დაგმარათა წიოღ არმისასაც.

— უფრო კონკრეტულად?

— საბჭოელებს არ ქწინდათ თე-
დაცეითი ომის ჩატრების გეგმა და რაც
კიდევ გაათვლითსწინებელია, გერმანე-
ლებს მათ თვის დაესწინ, მათი ამბიოა,
ყველაზე ცუდ დროს. ვეროამნ შუქვრა-
სათვის შადებთ ბიოლო ვტამზე. მათ
შეშე ყველა თხოვლი და ბურქრი მო-
ღილი ქწინდათ შესახედერებს ეკლანთ
მათეულზეც კი აულოთ ხანღეღებთან.
აღარე უნათ ადგალი ადარ იყო დინად-
მული. სამეაგეორე, მიული მძმე არ-
ტილერია და უამრვი შებრძოლი იყო
დაბმორილი სახედერებთან. გერმანელთა
თარქმისას, რომელიც მექანიკისათვის
მოწმადებული საბჭოთა არმისათვის
ურაად ნაყოღნილი რამ იყო, ეს ყვე-
ლაფერა მოკალტრეტად იქეა.

**— მაგალითად, საკეთისი თეით-
მეორინავე, რომლებიც პირდაპირ აფ-
როღდებოდა დაიწვენ?**

— საბჭოთა პილტრებს მათში ჩას-
ხღმაც კი ვერ მოასწრეს! ყველა მათეა
ომის პირველივე სათეობი განდაგურ-
და. რომელი ქვეყნა განაღლებს მიღელ
თევის საბაქური ფლოტს ზედ სახედრის
მარას! პირტეკური მტრის ცხეარწმ! ამას
შოღვდებოდა ერთი ლეგეკური ახსნა
შეაღება მოეუსისოს: ეს თეითმორინავე
ცამი, რათა დავბომბათ ვერსა და ზე-
უღამ დაეცეათ მასშტაბური საბჭოელო
შუქვეები ვეროამნ ქვეყნებზე. ახალიგე-
ური ბული ქწია ტანტების, არტილერი-
ისა და სხვა მძმე ტექნიკის ვეგისტრერ
კოლონებს. ეს ყველაფერი კონკრტორ-
რებულ იყო სახედრებთან და როგორც
ეს ომს დაიწყო, მათ ცეკხლი გაუსწრეს.
გერმანელი მეორინავე გაოცებულთ იყ-
ვნენ საბჭოთა იარაღის ომ რაღდენობით,
რომლებიც გაანადგურეს.

**— როგორ ჩანს, პილტრის ბედი
სწევალობდა?**

— ეს სოქვტად ნათქვამია. პილტრის,
რომლებიც საბჭოთა კავითარის 1941 წლის
დადარტეა, სქრდა ისეთი ბრწენარეულ პი-
რობებში, როგორიც კი ადამანამა შეიძ-
ლება ანტროის, სამხედრო ისტორიაში
არც ერთ გენერალს არ ქწინდა ასეთი
პირობები. მიუხედვად ამისა, მან სო-
ციალზე ბურქრში თეითმეკლელობით
დაასწრელი, ხოლო მისი ქვეყნა, მესამე
რიათი განადგურდა. სტალინი კი პირო-
ბით, როდესაც გერმანელებთან ომი და-
იწყო, ძალზე მძმე მდგომარეობაში აღ-
მოწმდა და მიუხედვად ამისა, დაიპყრო

ვარშავა, პრედა, ზუკარტო, შუქვტის
წაწილი, მოკლე, ნახევარს წყნამ
ამასთან, ჩინეთიც, წარმოგეგენათ რა
მოხდებოდა, თეკი სტალინის კარგი პი-
რობები შექწინებოდა ომის წამოსაქვე-
ბად?

— ლისაბონამდე ჩაეიღოდა?

— ნამდვილად, მინდა მოეუყენო ამერი-
კელი ამდარბლის, ჯეამი ჩინარდსონის
მოხსენების წაწილია, რომელიც მან სან-
დიფოში გამართულ სემინარზე წაიკო-
ხა. მისი თქმაა გერმანია-საბჭოთა კავ-
ითარის ომი გარდაუკელი იყო:

„ევეგეგევა დიდ წარმტვრის მაღ-
წეს ის, უნეკ პირველი დაიწვეთ ომი,
ვიანად როგორც ვერსახტე, იგი საბ-
ჭოთა კავითარის მოწმადებული არამ
ბლოკტრების იფესი თანხად. თუ სტა-
ლინი მოეღონებოდ დაეცეათ პირე-
ლერს თევის 200 დღეზითა და 10 000
ტანკით, მამნ ვერსახტე დამარეხდებო
და სტალინის არმაა რაღდენობა თე-
ში გაბრალტრანზე აღმოწმდება. თუ და-
იწვეთ პილტრთა, სედ აღმოწმდება ის,
მხოლოდ დღეზობა უქწეს, უნადამ რე-
სთვის ვრეკლე ტრამალზებ გახსლარო-
ბა“.

ამდრალი სიმართლეს ამბობდა,
მხოლოდ ერთ რამეს შეედა — სტა-
ლინს 2-ჯერ მეტი ტანკი ჰეედა.

**— ანუ მთელი ვეროამნ დადებობას
აპირებდა?**

— დიას და ეს იქწეობდა იფეღე-
ური ბლოკტრეა. გერმანელებს მალე
განადგურებდნენ. თუ ბრძოლა გხვრის,
დაგვტრება სწევა ტრანტისთვის,
წეალტრებს ნუგებისათვის, თეითმორი-
ნეებისათვის, ატრომობილებისათვის
და ა. შ. გერმანელებს სწევის რუნწე-
თიდან იღებდნენ, ხოლო 1941 წლის გა-
ზაფხულზე საბჭოთა ჯარები 7222 160
კალაქტრიადა იფქწენ დაბრებულთ
მადბაღებს. ამ მისართელებით უნდა და-
ვრტეათ გერმანელებისთვის და ეს დარ-
ტემა სასეკლედე აღმოწმდება —
რიათს სწევისსაგან გზა ვედაეცეტილობა.

**— ასეთ შემთხვევაში რა მოხდებოდა
ოკუპირებული პოლენების ტრტორი-
აზე?**

— ცხადა, საომარი მოქმედების თე-
ატრად ვედაეცეტილა. მაგალითად, ერთ-
ერთი საბჭოთა მძმე ქვედადაიყო ლე-
კის ახლოს იყო კონკრტორიობა. მას
უნდა დაეცეტე ტრატისათვის — მარე-
ქნა შხრადან მას დაეცედა წესობეფკათის
მოქე, ვედაეცედა ვიკლას და ჩრდილე-
თისქწე წეღილა, გაიღლიდა მიულ დერე-
ფის ოღრნა და ვიკლას შორის. ამრეად,
ყველა გერმანელი არმა ვიკლას აღმო-

სულეითი მწვეტილი იქნებოდა ძირითადი ძალებისაგან, აღმოჩნდებოდა გენერტორ ქველში. ანუ ეს იქნებოდა სტალინგრადი, ოღონდ 1941 წელს.

— შემიძღვრა მოხუციობა?

— შემიძღვრა საბჭოთა ჯარები რაიხსაგან გაეპარებოდნენ. ბერლინის ძალიან სწრაფად იძვლებდნენ, მაგრამ გერმანიის დედაქალაქი იქნებოდა მხოლოდ ერთად და არა მისანი. გერმანიის განადგურების შესახებ, ვეროის კონტინენტი დაუკველი აღმოჩნდებოდა. მის ტერიტორიაზე, როგორც 1945 წელს, როდესაც საბჭოელები ნამდვილად დადგნენ ელბას პირას, არ იქნებოდნენ ახლოსელები და ამერიკელები, რომელთათვისაც ანგარიშის გრეკა აუცილებელი იყო. მამ, ვინ შეაკვეთდა სტალინის წინსვლას და ვინ შეუწოდა ხელს არეოლეციის ცეცხლის? სხვა ქვეყნებში შეტანას? მუსოლინის არმია? ვიშის სახელმწიფოს არმია? ან იქნებ ფრანკის ესსანეთი? ეს არასტრიაოზობაა. რამდენიმე თვის განმავლობაში ვეროა სტალინის თათებში აღმოჩნდებოდა.

— დიდი ბრიტანეთი?

— 1940 წელს ახლოსიონ ომის დროს, პიტლერმა ვერ შეძლო ახლოსის დახვრობა. სტალინი თუ მოახერხებდა ამას 1941 წელს? მთელი საოქმელია. ვეფქობი, იგი ვერ შეაკვეთდა ბრიტანელებს, თად გაბლავრდებოდა და, ადრე თუ გვიან, წარჩინის წინააღმდეგობასაც გატყუდა. ლონდონი დიდხანს ვერ შეძლებდა დაუპირისულებლობას. შეგახსენებია, რომ ამ დროს სტალინი უკვე თავის მხარეს ეყრდნობოდა გერმანელებს, მათი უდიდესი პოტენციალით ეს იქნებოდა სამხრეთი ძალა — საბჭოთა გერმანელები!

— გდრ?

— ზუსტად. ოღონდ იმ სიტუაციაში სტალინის იქნებოდა მთელი ქვეყანა და არა მხოლოდ მისი აღმოსავლეთი ნაწილი. მთელი „გესტაპო“, „ენკვიდესი“ განყოფილება გადაიქცეოდა, ისევე, როგორც „შტაბი“. ვერ კიდევ გაუგონსმა თქვა, სოციალ-დემოკრატისაგან ვერ მოვიღებო ვანსად ეროვნულ-სოციალისტს, წინ მხოლოდ კომუნისტს შეგერქმება ხელში. ვეფქობი, ეს პრინციპი მთავრდებოდა მოქმედებს. ეს იყო ორი, ტრუკოვითი მსგავსი სისტემები. ამ ხალხს ერთი და იგივე მენტალიტეტი ქვიდა.

— შესაძლებელი იყო საბჭოთა გერმანიის პოლიტიკურის შეფი პიტლერი გამხდარიყო?

— (აცინის) ესეც შესაძლებელი

1941 წელს პიტლერს საბჭოთა კავშირთან ომისთვის ბრწყინვალე პირობები ქვიდა

ყო. შეგახსენებია, რომ როდესაც მთავრდებოდა ომი დამთავრდა, საბჭოელებს 10 ფრონტი ქვიდა, ხოლო ამ ათი ფრონტი 10 სარდალი უძღვებოდა. მათგან ორი — მარშალი ლეონიდ გოვორუი და გერერალი ივან ბაგრატიანი სამოქალაქო ომში წითლებს ებრძოდნენ თიორების რევებში. ალბათ გახსენოთ, ვადგასახსენებელი პრიკურორა ეიონს-სკოც, დიდი წმინდის მთავარი ფიგურა. ამ ადამიანმა ზომი კერესკის მთავრობის დროს ლენინის დაპატრონების ბრძანება გასცა! სტალინი ხშირად იფქვებდა ძველ მტრებს, მათზე შემოქმედება რომ შესძლებოდა. ოდნავი დაუპირისულებლობის შემთხვევაში, მათთვის ძველი ცოდვებისათვის მხად იყო ტყვეა შეღობი. გამოირიცხული არ არის, რომ პიტლერიც, თუკი ცოდვებს მართინებოდა, კარგი პოლმეციკი გამხდარიყო.

— დეგურუნდეთი სიტუაციის აღტერნატორულ განვითარებას. დავეცა ვეროა, დავეცა დიდი ბრიტანეთი. მამან მამგომარობაში აღმოჩნდებოდა შეერთებული შტატები?

— ამ-ს აქვს ბუნებრივი შესაკეცბული ზოედებები — ოკუანების, ჰევის მსლერი საზღვაო ფლოტი და არანაკვლებ მსლერი სახაერო ძალები. ვეფქობი, რომ სტალინის ვეროის დაპყრობის შემ-

დეგ თავში მოხვლოდა შტატების მარში აღება, ამიტომ ამ პუნქტში ისტორია ზუსტად ისე განვითარდებოდა, როგორ განვითარდა — ანუ საბჭოელებსა და ამერიკელებს შორის „ცივი ომი“ დაწყებოდა, იმ განსხვავებით რომ კომუნისტების ხელთ იქნებოდა მთელი ვერის და არა მისი ნახევარი. ანუ შტატებზე და გამართლებოდა, რაც აღწერა ვერო რეოლუცია წიგნში „1984 წელს“, რასაც ამ სიტუაციაში გააკეთებდა საბჭოელები, იქნებოდა შემარე ხელი დიპლომატიისთვის მხანდალქვრა ამ-ს ნამდვილად შეეცდებოდნენ გატერნა ამ შტაინდან, გამოქმედათ უწესრიგის რეოლეციაც კი, რომელსაც, რა თქუნდა, ატერერად, მიტმარებოდნენ.

— შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ადრე პიტლერმა იხსნა ვეროა?

— ვიცი, რომ ეს სამხრად ვერო და დაუყოვნებელი დაიწვება ამის მიქმების დადინამეულება ნოინაციბში. მესამე რაიხის განდიდებამი და სხვა მსგავსი სისულელები, მაგრამ საწერო ხაროდ ასეოა ქუმმარტება, პიტლერმა გადაარჩინა ვეროა. ეს არ ცელის მფექტს, რომ ის სახისხარო ტეაი, სამხრელი დამამშვე იყო. ის, რომ პიტლერ კანაბლი იყო, არ ნიშნავს, რომ სტალინი ვეცერბრანეთი ბრძანდებოდა. ეს-

და, რომ როდესაც ერთი ბანდიტი ხელს მჭერს, ან თუნდაც ისე მისხედ გზის, რომ შეუზღუდეს მოქმედების სიძლიერობას, ამით საზოგადოება მიიღწევა ნასამოყრები დარება. მსოფლიოსათვის ყველაზე უარესი სცენარი ეწევიდა, რომ მეორე მსოფლიო ომში საბჭოთა კავშირი გამარჯვება ეხეიას, და ის ბნელდება, რომ ასე არ მოხდა.

— ერთი რამ ვერ გამგეია — თუკი საბჭოთა კავშირის ფრობის ასეთი დამპყრობლური გეგმა პუნდა, რატომ არ შეეცადა მის განზოგვიელებას, როდესაც ომით მიფენებული ქრილობები შეეზოგვდა, მაგალითად, 50-იან ან 70-იან წლებში?

— ამიტომ, რომ მისინ ეს უკვე შეუძლებელი იყო. საბჭოთა კავშირმა ამისათვის შესაფერისი მომჭრტი ხელიდან აუგუა. 1941 წელს ჯერ არ არსებობდა ტომური ბომბი, რომლითაც მათი შემოსესა შეეძლო, არ იყო არც NATO, უფრო ზედა — ვერაის ქვეყნები ურთიერთგამოთ იყენებდნენ გართული. ძველ კონტრაქტზე არ იყო ამერიკული ბაზები. თუ შეეცადა აღმინამა მსოფლიოსის უკვე ისი მომჭრტი თუდასხმისათვის? მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ამ კონტრაქტუ-

რას ბოლი მოელო. თუკი მოსკოვი განიხრახუნდა თუდასხმას, მას ანგარიში უნდა გაეწია მის წინააღმდეგ ამხედრებულ მოელი დასეული სამყაროსათვის. ის, რაც დარჩა საბჭოთა კავშირს, იყო თანდათანობით დამლა, რომელიც 1991 წელს დასრულდა. 1941 წლის 22 ინი-სამდე საბჭოელებს შეეძლოთ ეოენებთ მსოფლიოს დაგრობაზე, მას შემდეგ კი მათ მხოლოდ სამყაროს პერიუერე-

ბის გრეეულიეციონერებალა ეთქმებოდა დათ, ანგოლის, ჩილეის თუ ინდონეზიის ოენება მსოფლიოს დაგრობაზე დაი-სებრა. საბჭოთა კავშირი დარჩა ნან-გად, მაგრამ მას გერმანელებმა კიბლები დაუსხებრებს, ხილო უკბილო ნიანგი, აღერ თუ გვიან, აუცილებლად დაილე-პება.

შეამზადა
კომპონი ბრინიკაპევილა

როგორც იხიით, მე პომონილთაოგრი 1968 წელს საბჭოთა კავშირის ინტარავნიიზი ჩხოსლოვაკიაში, სლავ ჯამთი ანავალინი მოვიხიინა: ერთმა ჩხხმა ოპროს თაზში დავიხირა, რომელიც მე-პვირთა, რომ თანი ბათავიისაფლავთა, სამ სარვილს აუსრულავთა. „მინდა, ჩხოსლოვაკია ერთ დღეში დავიჭროს ჩინეთმა“. თაზმა სარვილი მეუსრავთა. ჩინელაბი მოვიდნენ და ნავიდნენ. „მინდა, ჩხოსლოვაკია ერთ დღეში დავიჭროს ჩინეთმა“. თაზმა ეს სარვილი მეუსრავთა. ჩინელაბი მოვიდნენ და ნავიდნენ. „მინდა, ჩხოსლოვაკია ერთ დღეში დავიჭროს ჩინეთმა“. თაზმა მეასამ სარვილიც მეუსრავთა. ჩინელაბი მოვიდნენ და ნავიდნენ. თაზმა ჩხხს ჰავითა: „მე სულალო, უავთაში არ იყო, მეთხოვა, რომ ჩინელაბს ჩხოსლოვაკია სავი დღით დავიჭროთ, მაშინ ხომა 2 სარვილი ავიდვ დავრჩებოვა. ჩხხმა ბავიდი და მივმო: „სამეარ რომ დავიჭროთ ჩხოსლოვაკია ჩინელაბს, მაშეარ უნდა გადავალოთ საბჭოთა კავშირისათვის“.

ყველა თაოგის
საყვარელი ბაზათი
1934 წლიდან

ოქანნიდან ამოღებული კორეული საიღებლო

ამერიკელმა ვიზუალმა ნენარი ოქანის ფსეკიდან 2012 წლის დეკემბერში გაშვებუ- ლი ჩრდილოკორეული რაკეტის ნარჩენები ამოიღეს და სსსრკ დაარჩენ...

წეს, შეუძლია თუ არა კორეულ რაკეტებს ბირთვული ქიბინების გადტანა.

და ეს დიდი საიდუმლო, ფაქტობრივად, ამოიხსნა ცოტა ხნის წინ, როდესაც ამერიკელმა დაზვერვამ წვალქვეშა ოპერაციის დროს წინარი ოქანის ფსეკიდან ჩრდილოკორეული რაკეტის ფრაგმენტები ამოიღო, დეტალურად დათვალიერა და ძალზე შემოწოდა.

ამ ბალისტიკური რაკეტით აღსრულებული იქნა 2012 წლის დეკემბერში დედაბისის ორბიტაზე პირველი ჩრდილოკორეული თანამგზავი „კანგ მუსონ-3“ გაიყვანა, რაც ამერიკელ ბისთვის ძალზე დამაფიქრებელ სურათს გამოიწვია, რადგან თუკი ფხრისამ უკვე შეუძლია ხელფონური თანამგზავრების ორბიტაზე გაყვანა, მაშინ ახლ მომავალში შესაძლია ბალისტიკურ

ჩრდილო კორეის ხელისუფლებას მუდმივად დაძაბულობაში ქვეყნის მთლიანი სამხრეთი კორეა, იაპონია და იქ დისლოცირებული ამერიკული სამხედრო ბაზები.

ფხრისის არაპროფესიონალი მკვდებიდან ვეღვანე მტრად სეულში, ტოკიო და ვაშინგტონში ჩრდილოკორეულ ბალისტიკურ რაკეტებს უფრო ხიან, მიუხედავად იმისა, რომ აქამდე არ აცოდ-

ამერიკელი სპეციალისტები ოქანიდან ამოღებული ჩრდილოკორეული რაკეტის ფრაგმენტს ათვალიერებენ

აკრებთი ჩრდილო ამერიკის კონტინენტს მისწავს.

აღსია სწორედ ეს გახდა ძირითადი მიზეზი, რომ ამერიკელმა დაზვერვამ ტყარად დარღვეული წვდომის შესახებ ინფორმაცია ჩაატარა კორეული ბალისტიკური რაკეტების ფრაგმენტების მოსაძებნად და მათი ამოსაღებად წყნარი ოკეანის ფსკრიდან არანაკლებ 4 კმ-ის სიღრმეში.

ამერიკელმა სპეციალისტებმა და აღკვეთად შეისწავლეს ოკეანის სიღრმეში მოძიებული კორეული რაკეტის ყველა დეტალი და დაასკვნეს, რომ ჩრდილო კორეის ბალისტიკური რაკეტის წინა ნაწილის ნაკვეთური გათვლილია იმისთვის, რომ იქ ბირთვული ქიმიის განთავსდეს!

ამერიკელების ეს აღმოჩენა ცოტა გვიჩვენებს იმევეს, რადგან ჩრდილო-კორეული ბალისტიკური რაკეტების ბირთვული ქიმიის ბირთვული შესატყობილობა თავიდანვე იყო ჩადგენილი, თუნდაც იმით, რომ ისინი საბჭოთა ბალისტიკური რაკეტების ბაზაზე ეწინებოდა, ხოლო საბჭოთა საშუალო სიჩქარის რაკეტების ბირთვული ქიმიის წარება ჯერ კიდევ 50-იანი წლების ბოლოს შედიოდა.

ფუნქციონირება შესაძლებელია ბირთვული გამოცდა ორივე თვის წინ სატარა, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ ის შეიარაღებაში უკვე აქვს შედარებით კომპლექტური ზომების ბირთვული ქიმიის, რომელიც გადატანა ბალისტიკური რაკეტით შესაძლებელია.

ბირთვული ასაფეთქებელი მარტივობის მინიატურისაგან და-

დი მნიშვნელობა ჰქონდა, რადგან იგი პირდაპირპროპორციულად არის დაკავშირებული რაკეტის ფრენის მანძილზე — რაც უფრო მეტე ზომისა ბირთვული ქიმიის და ნაკლებს იქონის, მით უფრო შორს შეუძლია მისი გადატანა ბალისტიკურ რაკეტას.

უფროა, რომ ჩრდილო კორეის ბალისტიკური რაკეტებისთვის დიდი პრობლემა არ არის სამხრეთ კორეაში და იაპონიაში მიღწევა, თუმცა აშშ-ის ხელისუფლებისთვის სახიფათო მნიშვნელობა აქვს იცოდეს, თუ როდის შეძლებს ფუნქციონირება ბალისტიკური რაკეტის შექმნას, რომელიც აღკვეთილი იქნება ბირთვული ქიმიის და შექმნება არა მარტო ჩრდილო ამერიკის კონტინენტის წყნარი ოკეანის სანაპიროზე მიღწევა (ჩრდილო კორეიდან აშშ-ის დასავლეთ სანაპიროზე 7700 კმ-მდე), არამედ აშშ-ის აღმოსავლეთ ნაწილში 10700 კმ-ით დაშორ-

ებული ვაშინგტონისა თუ ქუჩინგოუს კის დაზიანებაც.

თუკი აშშ-ის ხელისუფლება დარწმუნდება, რომ ჩრდილო კორეის შეიარაღებაში არის ბირთვული ქიმიის ბირთვული საკონტინენტური ბალისტიკური რაკეტა, რომლებსაც ჩრდილო ამერიკის კონტინენტამდე და მით უმეტეს, ვაშინგტონამდე მიღწევა შეუძლებელია, არ არის გამორიცხული, პრევენციული ზომები მიიღონ ფუნქციონირების წინააღმდეგ.

ეს პრევენციული ქმედებები შეიძლება მოიცავდეს სადაზვერვო-დღეგრძელო სპეცოპერაციებსაც, რომლის ამოცანა ჩრდილო-კორეული რაკეტების, ასევე მათი სატარო პოზიციების განადგურება-სწორბრდან გამოყვანა გახდება. თუ რამდენად დაძაბეს ეს სატყუარის მსოფლიოს ამ რეგიონში, უკვე მთელი პროგნოზირებადი აღარ იქნება.

ირაკლი ალაფაშვილი

ჩ3060 მშონი: ჩრდილო კორეის სარაკეტო შეიარაღებაშია „ქაიხონ-5“ (კაიხონი ქართულად მარსს ნიშნავს) ტიპის ოპერატიულ-ტაქტიკური დანიშნულების ბალისტიკური რაკეტები, რომლებიც ფუნქციონირებს „ელბურუსის“ (NATO-ს კლასიფიკაციით Scud-B) ბაზაზე შექმნა (1980 წელს ფეხსმთვიანს გადასცა 9K72 „ელბურუსი“ კომპლექსი 8K14 (სხვა დასახელებებია P-17, P-300) ტიპის თხევადსაწვავიანი ბალისტიკური რაკეტებით). ამ რაკეტის მოქმედების რადიუსი 320-340 კმ-ია. 5-ტონიანი რაკეტის ქიმიის დააზღოებით ერთ ტონას იწონის. იგივე სარაკეტო კომპლექსები სომხეთის შეიარაღებაშიც არის. საბჭოთა პერიოდში ასეთვე სარაკეტო კომპლექსები საქართველოში შეუძინა იყო განთავსებული. მეორე ჩრდილო-კორეული რაკეტა „ქაიხონ-6“ „ქაიხონ-5“-ის მოდერნიზებული ვარიანტია და გაზრდილი აქვს ფრენის სიშორე.

ფუნქციონირების არხნაღშია ასევე „ნოდონის“, „მუსუნანისა“ და „ტეკპოდონის“ ტიპის ბალისტიკური რაკეტები, რომელთა ფრენის მანძილი კიდევ უფრო გაზრდილია. ამერიკელი დაზვერვის მონაცემებით „ტეკპოდონს“ შეიძლება 6700 კმ-მდე ფრენის სიშორეც კი ჰქონდეს.

ჩრდილო-კორეული სარაკეტო კომპლექსი ფუნქციონირებაში ალბანურზე წყლისას

კარტოგრაფი

მონაცემები: 7. კარბელი მომღერალი ჭალი; 8. ფებერულის ამბლა; 9. ამერიკელი ნუსწინააღმდეგო სახომადლო-სარაკტო კომპლექსი; 10. „მსიკების“ მიფელი; 12. ფეფებისდი ნეთიერება; 14. ძაღლის ვაზა; 15. ღამქარი; 16. ნაძალეთის არმის მარბალი; 17. II შთიფლი ომის დროინდელი გერმანული საბრბალი თვით-მერინავი; 18. საფრანგეთის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის დიდი საფრანგო ხომადლი; 21. პრიფილეფური ქვეითი ვარი ოსმალეთში, რომელსაც აფერენენ ბეშუბაში ტყველ წყევრილი გამამაფლანებული ჭარბიფელისაგან; 25. რეპეტული საფრენი აპარატი; 26. ხელიკის სახეობა; 27. კუბანი ცხოველი; 28. ააბინური რეფილეფრი; 29. ქვეწანა აფრიკაში; 30. ყანადი გურიაში ტყლაფ.

მონაცემები: 1. ცხრწისანი; 2. ზილიარდის ვიზი; 3. სამხრე-აფრიკელი აფრიკატი; 4. ლეფენდარული ინგლისელი აფრიკალი, 5. ვეფი; 6. დროის მონაკვეთი მოკვიში; 11. ბასკური ტერიტორიული დეფეფუება; 13. რუხული სარაკტო სისტემა; 14. შეარადებული ბრბილის მონაწილე, რომელსაც აწარმოებენ შტრის წინააღმდეგ ზაღბის ფართო მასები ოკუპირებულ ტერიტორიაზე; 18. ისრაელის წარმოების ტანკი; 19. ამერიკული ავიამახა აწმ-ის კონტინენტურ წაწილი; 20. ვრთ-ვრთი მუმეტტერი დილმას „სამ მუმეტტერიდან“; 22. დიდი ბრიტანეთის წაწილი; 23. მფაღლის ს-მოხ; 24. აწმ-ისა და ააბინის საზღვაო ქვეითი ვარების ავიამახ კენბელ მონისუბე.

წინა ნომერში გამოქვეყნებული კარტოგრაფის პასუხები:

თარბული: 5. სარბა; 6. ჭწანა; 7. სეკტა; 8. ხუნტა; 9. მატრა; 10. ლეფოინი; 14. ნანკი; 15. სურბა; 16. რიოლტი; 18. ციკცა; 21. აიკუში; 22. შურბი; 23. ხაკი; 26. აბბიდე; 27. ფლოტლია; 28. ფაპაუ; 29. ხემა; 30. მიწმა.
 შუველი: 1. რასბესენი; 2. ბარბაროხი; 3. გერნარლისიმუხი; 4. ფარარაკა; 11. ინტიკა; 12. უნავიბი; 13. ვარბიში; 16. რიოკდა; 17. ლინქიში; 19. ატილა; 20. ციხე; 24. კავილერია; 25. ია; 27. ფლაგმანი.

ავტომატური „ბერეტა“

იგალიური BERETTA 93R, რომლის ავტომატური „სფერკინისგან“ განსხვავებით ზედიზედ მხოლოდ სამ გზიან ისპრის

პოლიციის ცნობილი ბლოკბასტერი „რობოკოპი“, ალბათ, ბევრ წევს სკოტიველს უნახავს, რომელშიც ნახევრად ადამიანი — ნახევრად რობოტი პოლიციის ოფიცერი ბანდიტებს უცნაური ფორმის პისტოლეტის ავტომატური ჯერებით ზოცავს.

როგორც ჩანს, პოლიციის ამ მძაფრ-რისუვეტიანი მხატვრული ფილმის კონსულტანტებს არცთუ მცირე ფანტაზია დასჭირდა, რომ „რობოკოპის“ წერუბრულ შრიტხანე აარაღად ოქალიური ავტომატური პისტოლეტი Beretta 93R შეეციალიათ.

ცნობილმა იტალიურმა საიარალო ფრმა „ბერეტამ“ თავისი ავტომატური პისტოლეტი გასული საუკუნის 70-იანი წლების ბოლოს თეიდაამტრეი პისტოლეტის Beretta 92-ის ბაზაზე შექმნა. თავად სახელი — 93R ნიშნავს 9 მმ

„რობოკოპი“ შენიღბული ავტომატური „ბერეტათი“

წინა ხელის მოსკიდისა და მოსახსნელი ლიონის კონდახის გამოყენებით ავტომატური „პერეტოლან“ სროლა უფრო კომფორტულია

კალიბრის მე-3 მოდელის პისტოლეტს, რომელიც ჯერებით ისვრის (იტალიურად სიტყვა Raffica ამაზე მიუთითებს). „პერეტას“ კონსტრუქტორებმა 92-ე მოდელის ბაზაზე ავტომატური პისტოლეტის შექმნა იმითი გადამწყვი-

ტეს, რომ კარაბინურებმა ამ ფორმას დაუწუნეს წინა მოდელი, ავტომატური M951R, რომელიც გერმანული Walter P38-ისა და ამერიკული Colt M1911-ის ერთგვარ ნაჯვარს წარმოადგენდა.

იტალიელი სპეცრაზმელების პრე-

ტენზია იმაში მდგომარეობდა, რომ M951R-ის ავტომატურ რეჟიმში სროლისას იარაღი კონტროლის ძნელ ემორჩილებოდა და ტყვიების დღე გაბნევა ხდებოდა. შეიძლება ამ მსუზითაც იყო, რომ ახალ მოდელ 93R-ს „აუკრძამდეს“ ნამდვილ ავტომატურ პისტოლეტად გადაქცევა და მას მხოლოდ სამ-სამტყვიანი ჯერებით სროლის ფუნქცია დაუტოვეს.

ამ მხრივ Beretta 93R შეიძლება არ ჩაითვალოს ისეთივე სრულფასოვან ავტომატურ პისტოლეტად, როგორცაა გერმანული Mauser C-96-ის 712-ე მოდელი, საბჭოთა APC „სტრკინი“, ჩეხოსლოვაკიური CZ-75 Automatic-თუ ავსტრიული GLOCK 18.

შეუხედავად ამ ნაკლისა (თუმცა შეიძლება ეს ნაკლი კი არა, უპირატესობაც კი იყოს), 1977 წლიდან სერიულად წარმოიებულმა Beretta 93R-მა იტალიელი კარაბინერების სპეცრაზმელების GIS-ისა (სპეციალური გამოსივის ჯგუფი) და NOCS-ის (უსაფრთხოების ცენტრალური ოპერატიული სამსახური) მორჩინება დაიმსახურა.

იმ პერიოდში ავტომატური პისტოლეტები მოდური იყო სხვადასხვა ქვე-

Beretta 93R-ი ფოვლითის გამოჩნეულია თავისი ლამაზი დიზაინით

63060 ღონი:

იტალიური Beretta 93R-ის საერთო სიგრძე (ლულის კომპენსატორის ჩათვლით) 240 მმ-ია, ლულის სიგრძე 156 მმ-ს აღწევს. პისტოლეტის სიმაღლე 137 მმ-ია, ხოლო 20-განზაინი მჭიდოთ ეს მანქანა 170 მმ-მდე იზრდება. იარაღის სიწინე 30 მმ-ია. ვაზნებისა და მჭიდის გარეშე პისტოლეტის მასა 1170 გ-ს უტოვდება. შედარებისთვის: საბჭოთა ავტომატური „სტრკინის“ სიგრძე 225 მმ-ია, ლულის სიგრძე 140 მმ, მასა ვაზნების გარეშე 1220 გ; Beretta 93R-ის ავტომატიკა მუშაობს ლულის მცირე გადაადგილებისას წარმოქმნილი უკუცემის ენერჯის გამოყენებით პისტოლეტის საცემ-სახსლეტი მექანიზმი ერთმავი მოქმედებისა — ანუ ჩახმახის შეფერება მხოლოდ ხელით შეიძლება. ისევე როგორც საბჭოთა TT-ში (გადატენილ და ჩახმახდასმეულ პისტოლეტში ჩახმახის შეფერება სახსლეტის გამოწვევით არ ხდება, როგორც ეს თითქმის ყველა თანამედროვე პისტოლეტის ორმავი მოქმედების საცემ-სახსლეტი მექანიზმშია). დამცველისა და ცეცხლის რეჟიმის მართვის ბერეტების პისტოლეტის ჩართის მარცხნივ არის განთავსებული. ავტომატური ჯერებით სროლისას პისტოლეტის უკეთ დასაფიქსირებლად „ბერეტაზე“ დაყენებულია დასაცევი წინა ხელის მოსაკიდი. პისტოლეტს ასევე უწინდება მეტალის დასაცევი კონდახი.

სა სვედსამსახურებისა და სვედინიშნულების სამხედრო, მაგალითად, საბჭოთა ГРУ-ს სვედინიშნულების ჯგუფები დანაშაულის ოპერაციებზე ავტომატური „სტრკინით“ გადიოდნენ.

თუმცა, როგორც აღმოჩნდა, ავტომატური პისტოლეტების წარმატებულ გამოყენებას პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევეს ხომის მნიშვნელოვან შემცირება და მათი ტაქტიკურ-ტექნიკური მონაცემების გაზრდა დაეშურა.

ავტომატური გასვლის წინ სვედინიშნული უკვე უფროაქტიურია, თან რა წელი — თითქმის 1,5 კვ-იანი „ბერეტას“ ავტომატური პისტოლეტი, რიდილი მხოლოდ სამ-სამტყვიანი ჯერებით ისროდა და მანაც პისტოლეტის კლასში გადიოდა (თანაც მხოლოდ პისტოლეტის) თუ კომპაქტური MP5K, რიდილი სრულყოფილი პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევია და მასი მართვა ავტომატური ჯერებით სროლისას ბევრად მისაბერებელი გახლდათ.

ავტომატური „ბერეტას“ კონკურენტად იქცა ისრაელის წარმოების ლზე კომპაქტური პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი Micro Uzi, რომელიც „ბერეტასავით“ იწინიდა, მაგრამ უფრო ათი ღირდა.

ამ და სხვა მიზეზების გამო Beretta 93R-ის სერიული წარმოება მალე შეწყდა და იტალიის სვედინიშნულების სამხედროს შეიარაღებაში ის მცირე რაოდენობით თუა დარჩენილი.

შუბლადეად ამისა, ორიგინალური დიზაინის გამო Beretta 93R კვლავ დღე მოპოვარობით სარგებლობს სხვადასხვა ქვეყნის იარაღის კოლექციონერების შორის. თუმცა მათ კოლექციაში არსებული „ბერეტები“ ნა-

ხვრად ავტომატურ (თითიდანტენ) რეჟიმზე გადაყვანილი, რადგან მსოფლიოს უმეტეს ქვეყანაში აკრძალულია ავტომატური პისტოლეტების იარაღის მალაზიებში გაყიდვა.

ამ მხრივ ამერიკელ თუ იტალიელი იარაღის კოლექციონერებს ნამდვილად შეუძლიათ შეშურდეთ ქართველი კოლექციონის, რადგან რამდენადაც უცნაურად უნდა მოგეჭვნოთ, საქართველოს კანონმდებლობით ნებადართულია იარაღის მალაზიებში პისტო-

ლეტ-ავტომატად კლასიფიცირებული, მოკლევლუდანი და ავტომატურ რეჟიმში მსროლელი ხანნივლუდანი იარაღის გაყიდვა. და ეს მათს, როდესაც დანაშაულის ზრდით შესუსტებული ქვეყნების მოაერობები (უპირველესად კი აშშ-ში) არათუ ავტომატური პისტოლეტების გაყიდვას კრძალავენ, არამედ პისტოლეტების მჭიდის ტყვიადობას 10 ვაზნამდე ამცირებენ.

იბრაჰიმი ალაღაზიშვილი

იტალიელი კარაბინერი ავტომატურ „ბერეტას“ ცდის

პროსტამოლ[®] უნო

Extr. Serenoa repens

**პროსტამოლის კეთილთვისებიანი
ჰიპერპლაზიის სიმპტომების
სამკურნალო საშუალება**

გამოყენებისას გავაცანით ინსტრუქციას,
გვარდითი მოვლენების შესახებ დეტალური
ინფორმაციის მისაღებად მიმართეთ ექიმს.

**M BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

www.berlin-chemie.ge

Pu-01-2013

თბილისი, 0160, ვაჟა-ფშაველას 19; ტელ: 224 13 70/71/72
ფაქსი: 224 12 10; ელ. ფოსტა: geobc@wanex.net